

Vlaams
Parlement

ingediend op **15** (2016-2017) – Nr. 7-G
8 december 2016 (2016-2017)

Verslag

namens de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening,
Energie en Dierenwelzijn
uitgebracht door Valerie Taeldeman, Jelle Engelbosch en Robrecht Bothuyne
aan de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting

over het ontwerp van decreet

houdende de algemene uitgavenbegroting
van de Vlaamse Gemeenschap
voor het begrotingsjaar 2017

over de beleidsbrief
Omgeving 2016-2017

over de beleidsbrief
Energie 2016-2017

en over de beleidsbrief
Dierenwelzijn 2016-2017

Samenstelling van de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening, Energie en Dierenwelzijn:

Voorzitter: Tinne Rombouts.

Vaste leden:

Piet De Bruyn, Andries Gryffroy, Bart Nevens, Axel Ronse, Ludo Van Campenhout, Wilfried Vandaele;
Robrecht Bothuyne, Lode Ceyssens, Tinne Rombouts, Valerie Tældeman;
Gweny De Vroe, Lydia Peeters;
Rob Beenders, Bruno Tobback;
Johan Danen.

Plaatsvervangers:

Jelle Engelbosch, Sofie Joosen, Jos Lantmeeters, Jan Peumans, Grete Remen, Sabine Vermeulen;
Sonja Claes, Jos De Meyer, Bart Dochy, Katrien Partyka;
Mathias De Clercq, Willem-Frederik Schiltz;
Bert Moyaers, Els Robeyns;
Elisabeth Meuleman.

Documenten in het dossier:

- 15** (2016-2017) – Nr. 1: Ontwerp van decreet + Bijlagen
 - Nr. 2 t.e.m. 6: Amendementen
 - Nr. 7-A t.e.m. F: Verslagen aan de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting
- 14** (2016-2017) – Nr. 1: Ontwerp van decreet
 - Nr. 2: Amendement
- 12-B** (2015-2016) – Nr. 1: Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
 - Nr. 2: Verslag
- 13** (2016-2017) – Nr. 1: Algemene toelichting
 - Nr. 2: Toelichtingen per programma
- 16** (2016-2017) – Nr. 1: Meerjarenraming
- 21** (2016-2017) – Nr. 1: Meerjarenraming
 - Nr. 2: Verslag van het Rekenhof over de meerjarenbegroting
- 939** (2016-2017) – Nr. 1: Beleidsbrief
- 942** (2016-2017) – Nr. 1: Beleidsbrief
 - Nr. 2 en 3: Moties
- 955** (2016-2017) – Nr. 1: Beleidsbrief
 - Nr. 2: Motie

INHOUD

I.	Deel Omgeving en Natuur, bevoegdheden van Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw	5
1.	Toelichting door de minister	5
1.1.	Beleidsbrief	5
1.2.	Uitgavenbegroting 2016	6
2.	Vragen van de leden	8
2.1.	Tussenkoms van Hermes Sanctorum-Vandevoorde	8
2.2.	Tussenkoms van Axel Ronse	9
2.3.	Tussenkoms van Lydia Peeters	9
2.4.	Tussenkoms van Valerie Taeldeman	12
2.5.	Tussenkoms van Johan Danen	13
2.6.	Tussenkoms van Piet De Bruyn	14
2.7.	Tussenkoms van Lode Ceysens	14
2.8.	Tussenkoms van Bart Nevens	15
2.9.	Tussenkoms van Elisabeth Meuleman	15
2.10.	Tussenkoms van Ingrid Pira	17
2.11.	Tussenkoms van Tinne Rombouts	18
3.	Antwoorden van de minister	19
3.1.	Begroting	19
3.2.	Beleidsbrief	22
4.	Discussie	37
5.	Indicatieve stemming	38
II.	Deel Energie, bevoegdheid van Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie	38
1.	Toelichting door de minister	38
1.1.	Beleidsbrief	38
1.2.	Begroting	43
2.	Vragen van de leden	44
2.1.	Tussenkoms van Robrecht Bothuyne	44
2.2.	Tussenkoms van Rob Beenders	45
2.3.	Tussenkoms van Andries Gryffroy	46
2.4.	Tussenkoms van Valerie Taeldeman	48
2.5.	Tussenkoms van Bart Nevens	48
2.6.	Tussenkoms van Johan Danen	49
2.7.	Tussenkoms van Tinne Rombouts	50
3.	Antwoorden van de minister	50
4.	Discussie	63
5.	Indicatieve stemming	64

III. Deel Dierenwelzijn, bevoegdheid van Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn.	64
1. Toelichting door de minister	64
1.1. Beleidsbrief	64
1.2. Begroting	68
2. Vragen van de leden	68
2.1. Tussenkomst van Hermes Sanctorum-Vandevoorde.....	68
2.2. Tussenkomst van Sabine Vermeulen	69
2.3. Tussenkomst van Gwenny De Vroe	69
2.4. Tussenkomst van Els Robeyns	70
2.5. Tussenkomst van Jelle Engelbosch	70
2.6. Tussenkomst van Bart Caron.....	71
2.7. Tussenkomst van Tinne Rombouts	71
3. Antwoorden van de minister.....	72
3.1. Beleidsbrief	72
3.2. Begroting	76
4. Discussie	78
5. Indicatieve stemming	80
Gebruikte afkortingen	81

De Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening, Energie en Dierenwelzijn besprak op 8, 9, 16, 22, 23 en 30 november 2016 de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2016 (zie *Parl.St. VI.Parl. 2016-17*, nr. 15/1).

De uitgavenbegroting werd samen behandeld met de beleidsbrief Omgeving, de beleidsbrief Energie en de beleidsbrief Dierenwelzijn (zie *Parl.St. VI.Parl. 2016-17*, nr. 939/1, 942/1 en 955/1).

De uitgavenbegroting 2016 werd ook samen geagendeerd met het ontwerp van decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2016 (*Parl.St. VI.Parl. 2016-17*, nr. 944/1) waarover afzonderlijk verslag wordt uitgebracht (*Parl.St. VI.Parl. 2016-17*, nr. 944/11).

Valerie Taeldeman brengt verslag uit over het deel Omgeving en Natuur. Robrecht Bothuyne brengt verslag uit over het deel Energie. Jelle Engelbosch brengt verslag uit over het deel Dierenwelzijn.

I. Deel Omgeving en Natuur, bevoegdheden van Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw

Het deel Omgeving en Natuur werd op 8 en 22 november 2016 besproken.

1. Toelichting door de minister

1.1. Beleidsbrief

Minister *Joke Schauvliege* licht haar beleidsbrief toe, die voortbouwt op de ambitie uit haar beleidsnota Omgeving 2014-2019: doordacht en zuinig ruimtegebruik, dat de ruimtelijke organisatie van Vlaanderen versterkt en waarbij de leef- en omgevingskwaliteit verbetert. Zij wil die ambitie ook in het nieuwe werkjaar realiseren.

In Visie 2050 van de Vlaamse Regering is circulaire economie een speerpunt. Voor de transitieprioriteit Circulaire Economie zet de minister in op een door groei naar een Vlaams Programma Circulaire Economie.

Integrerend omgevingsbeleid houdt in dat ook het klimaatbeleid wordt voortgezet en verder versterkt. Op de Vlaamse Energie- en Klimaatop van 1 december 2016 zal een stand van zaken worden gegeven door alle stakeholders en beleidsdomeinen over de verschillende engagementen, waarna een Vlaams Klimaatpact wordt afgesloten.

Met het BRV wil zij een ommekeer realiseren in de ruimtelijke ontwikkeling door harde ruimtefuncties zoals wonen, werken of voorzieningen maximaal een plaats te geven binnen de goed gelegen plekken van het ruimtebeslag. De druk op de open ruimte zal verminderen zodat deze maximaal kan worden gevrijwaard. De strategische lijnen van het ruimtelijk beleid zijn reeds geschetst in het ontwerp van witboek BRV, dat na goedkeuring door de regering aan de commissie wordt voorgelegd.

De startdatum van de omgevingsvergunning ligt vast op 23 februari 2017. In de aanloop daarvan werkt de minister verder aan het digitale loket voor de indiening en behandeling van omgevingsvergunningsaanvragen. Uiteraard blijft de ondersteuning van de lokale besturen daarin van groot belang.

In 2017 wordt het instrumentarium voor geïntegreerde ruimtelijke planning verder geoptimaliseerd en omgevormd naar een effectieve omgevingsplanning. Via het

Omgevingsbesluit moet het mogelijk worden de besluitvorming voor een vergunning en bestemmingswijzigingen of andere noodzakelijke flankerende maatregelen in één proces af te werken.

De voorbereiding van het Instrumentendecreet zit op kruissnelheid. Daarin wil de minister zowel gerichte verbeteringen aan bestaande instrumenten, onder meer vanuit de ervaringen met het decreet Landinrichting, als nieuwe instrumenten, die opgenomen zijn in de doelstellingen van het BRV.

Omdat we die vernieuwde omgeving samen maken, vergroot de minister de inzet op bovenlokale processen die streven naar realisatiegerichte samenwerking, waardoor projecten en acties van individuele partijen elkaar kunnen versterken. Zij speelt in op de Vlaamse transitieprioriteiten en detecteert gebieden en initiatieven waar vooruitstrevende ambities en visies over ontwikkelingsstrategieën worden gedeeld. De ervaring met afgestemde gebiedsontwikkeling in de open ruimte stelt zij scherp als basishouding voor ontwikkelingen rond natuur, water en landbouw. De programmering van openruimteprocessen evolueert verder naar een beleidsdomeinoverschrijdende programmering van planningsprocessen en inrichtingsprojecten, waarbij gebiedsgerichte investeringen vanuit verschillende uitvoerende Vlaamse agentschappen maximaal gebundeld en afgestemd worden.

Ook voor milieu-uitdagingen stimuleert en ondersteunt zij via concrete projecten lokale overheden. Om in te spelen op de klimaatverandering trekt ze de komende jaren middelen uit voor lokale initiatieven rond klimaat.

Om bos- en natuurgebieden te beschermen worden de procedure voor afwijking op het verbod tot ontbossen en de kaart van de meest kwetsbare waardevolle bossen definitief vastgesteld. Voor het project Natuur in je Buurt worden parken en stadsrandbossen in verstedelijkte gebieden aangelegd en 1000 ha bijkomend toegankelijk groen in de Vlaamse Rand. De minister realiseert de Europese natuurdoelen via de verdere opmaak en uitvoering van soortenbeschermingsprogramma's en de realisatie van instandhoudingsdoelstellingen.

Het nieuwe plan voor huishoudelijke en gelijkaardige bedrijfsafvalstoffen is goedgekeurd. De strijd tegen zwerfvuil krijgt een impuls. Het strategisch project inzake asbestafbouw wordt voorbereid.

Tot slot vermeldt ze de fusie tussen het Departement Ruimte Vlaanderen en het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie tot het Departement Omgeving tegen 1 april 2017.

1.2. Uitgavenbegroting 2016

1.2.1. *Ontvangsten*

De totale raming van de heffing op de waterverontreiniging en de heffing op de winning van grondwater blijft ongeveer constant. Er wordt een zeer lichte stijging ten belope van 0,1 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2016 geraamd. De ontvangsten met betrekking tot afvalheffingen blijven constant ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2016.

De geraamde ontvangsten uit de mestheffing dalen met 0,4 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2016. In de plaats van de vroegere focus op administratieve boetes wordt in het nieuwe MAP ingezet op gerichte terreincontroles, waardoor de ontvangsten naar verwachting weer zullen stijgen.

Voor het Grondfonds worden de inkomsten op 2,4 miljoen euro geschat, voor het Rubiconfonds worden er voorlopig geen inkomsten uit planbaten geraamd. Dat kan

uiteeraard herbekeken worden bij begrotingsaanpassing 2017. Verder geen er grote wijzigingen met betrekking tot de inkomsten bij Ruimtelijke Ordening.

1.2.2. Uitgaven

Ondanks het strakke budgettaire kader worden de extra beleidsimpulsen die vorig jaar geïnitieerd zijn, voortgezet en blijft de regering investeren in een beter leefmilieu en in de natuur.

Rioleringsubsidies

Zo wordt, met het oog op het verbeteren van de waterkwaliteit en de waterbeheersing de investeringsimpuls voor rioleringsubsidies met 50 miljoen euro doorgetrokken.

IHD/PAS

Wat de instandhoudingsdoelstellingen betreft, investeert de Vlaamse Regering in 2017 bijkomend 15 miljoen euro in natuur- en landbouwbeleid. Dit brengt het totaal aan bijkomende middelen sedert de start van de legislatuur op 50 miljoen euro in het kader van de instandhoudingsdoelstellingen. Zij worden gebruikt voor natuurherstel, instandhouding en flankerend landbouwbeleid.

Parkbos

In het Parkbos, een belangrijke groenpool ten zuiden van de stad Gent, wordt bijkomend 2,8 miljoen euro geïnvesteerd.

Klimaat

In het kader van het Europese systeem voor emissiehandel ontvangt België in de handelsperiode 2013-2020 jaarlijks 2,45% van deze Europese veilinginkomsten.

Naar aanleiding van het akkoord op het overlegcomité van 26 oktober zullen ook de Vlaamse middelen, ten bedrage van 187 miljoen euro, eerstdaags in het fonds gestort worden. Gelet op de huidige inschattingen van de verschillende parameters en rekening houdend met de update van de Eurostat Manual wordt dit jaar een ESR-aanrekenbare ontvangst van 97.444.000 euro geraamd.

De middelen in het Klimaatfonds voor de periode 2016-2019, inclusief de middelen die gestort worden uit de periode 2013-2015, worden geraamd op 533 miljoen euro. Deze legislatuur zal de minister daarvan 324 miljoen euro besteden aan intern klimaatbeleid en internationale klimaatfinanciering, en 209 miljoen euro in het kader van de kosten van indirect carbon leakage, zoals afgesproken in het regeerakkoord. Voor het begrotingsjaar 2017 zal zij voor intern klimaatbeleid en internationale klimaatfinanciering een beleidskrediet van 75,5 miljoen euro vrijmaken met een bijhorend betaalkrediet van 51,5 miljoen euro.

Deze interne klimaatmaatregelen worden in overleg met de andere ministers uitgewerkt. Reeds goedgekeurd door de Vlaamse Regering zijn een investering in de infrastructuur van het hoger onderwijs (8 miljoen euro), het Actieplan Gebouwenportfolio van het Facilitair Bedrijf (45 miljoen euro) en het Actieplan Mobiliteit (3,2 miljoen euro).

Efficiëntiemaatregelen

Ten slotte wordt ook, gelet op de moeilijke budgettaire omstandigheden, een efficiëntiemaatregel van 1,5 miljoen euro over de entiteiten heen doorgevoerd.

Zo wordt het budget voor onderzoek gestroomlijnd en geheroriënteerd van de bestaande onderzoeksprojecten naar meer beleidsrelevant onderzoek. In het kader van efficiënte inning wordt een daling van het inningspercentage dat de drinkwatermaatschappijen kunnen aanrekenen voor de bovengemeentelijke bijdrage, doorgevoerd. Zij vermindert daardoor met 4 miljoen euro.

Ruimtelijke ordening

In het kader van efficiëntiewinsten binnen het beleidsdomein Omgeving wordt de dotatie aan het Grondfonds afgebouwd. Zij werd aangewend voor planschadevergoedingen en de daarmee verwante kosten maar leidde voornamelijk tot de opbouw van een saldo binnen het Grondfonds. Omdat de planbatenvergoedingen vanaf 2017 weer zullen doorgestort worden in het fonds – geraamd op 2.402.000 euro – en gelet op het aanwezige saldo binnen het Grondfonds van 35.542.000 euro, kan de dotatie afgebouwd worden.

Bovendien wordt een nieuwe bepaling – artikel 101 van het decreet houdende de algemene uitgavenbegroting – opgenomen, die toelaat dat zowel het vastleggings- als het vereffeningskrediet van het Grondfonds, mits akkoord van de minister van Begroting, jaarlijks kan overschreden worden ten bedrage van maximaal het saldo ter financiering van noodwendige uitgaven met betrekking tot planschadevergoedingen en de hiermee aanverwante kosten. De planschadevergoedingen zullen dus zonder probleem gefinancierd kunnen worden, verzekert de minister.

2. Vragen van de leden

2.1. Tussenkost van Hermes Sanctorum-Vandevoorde

Hermes Sanctorum-Vandevoorde informeert naar de meest recente raming van de veilingopbrengsten van het Klimaatfonds in de periode 2013-2020. Staat die in de beleidsbrief? Hoe worden die ontvangsten over de begrotingsjaren verdeeld? Aan de uitgavezijde van het Klimaatfonds staan in de begroting 2017 51,5 miljoen euro betaalkredieten, zowel voor interne maatregelen als voor internationale klimaatfinanciering. Het valt het Rekenhof op dat specifieke begrotingsartikelen, in het leven geroepen voor dergelijke uitgaven, vandaag op nul staan. Wat is de verklaring ervoor? Voorts wil hij weten wat tot nog toe betaald is uit het Klimaatfonds, rechtstreeks en onrechtstreeks? Welk bedrag werd al betaald aan bedrijven voor indirecte koolstoflekken sinds 2013? Welke totaal bedrag heeft het Vlaamse Klimaatfonds betaald voor de interne klimaatregelen sinds 2013? Hij informeert voorts naar het huidige saldo van de verkoop 'nieuwkomersreserve'. Hij vraagt de minister te bevestigen dat het haar bedoeling is al die middelen deze regeerperiode te besteden.

De houtverbranding heeft een aanzienlijk aandeel in de uitstoot van pollutanten als fijnstof en stikstofoxide. Is het niet mogelijk het geld voor de roetfilterpremie, dat amper gebruikt wordt, aan te wenden voor het subsidiëren van filters of de vernieuwing van houtverbrandingsinstallaties?

Heeft volgens de minister de bosbehoudsbijdrage, recent verhoogd tot 3,5 euro per m², de gewenste hoogte bereikt? Als de geraamde bedragen uitgegeven worden, zal het Bossencompensatiefonds na 2017 leeg zijn. Klopt dat?

Hij informeert of het asbestafbouwbeleid in 2017 beperkt blijft tot de asbestinventaris in driehonderd vrijwillig aangemelde scholen. Zijn dat alle scholen die zich kandidaat stelden of is er een selectie gemaakt? Hoe verliep de oproep?

Inzake grondsanering vraagt hij in hoeveel gevallen van de ernstige verontreiniging, in het bijzonder bij de historisch verontreinigde gronden, de sanering is gestart of afgelopen? Was het budget voldoende, de werkwijze afdoende?

2.2. Tussenkoms van Axel Ronse

Axel Ronse acht 2017 een bijzonder jaar voor de Ruimtelijke Ordening. Vooreerst wordt de omgevingsvergunning ingevoerd die vereenvoudiging en rechtszekerheid moet brengen met één openbaar onderzoek, zowel voor milieu als voor bouwvergunning. De socio-economische vergunning wordt daarin geïntegreerd. Er komt een digitale vergunningsprocedure. Bovendien zijn er de integratie van het MER en het ruimtelijke uitvoeringsplan en de eerste resultaten van de complexe projecten. De minister beschikt zo over de hefboomen om het proces eenvoudiger, sneller en efficiënter te maken. N-VA werkt daar graag aan mee. De spreker verwijst naar het nakende voorstel van decreet ter vereenvoudiging van de Raad voor Vergunningsbetwistingen. Ook voor de open ruimte wordt het een belangrijk jaar, met het BRV als belangrijkste document. De bewindvoerders hebben de historische taak de open ruimte te vrijwaren, met nieuwe principes als verhandelbare bouwrechten, het linken van bedrijvigheid en wonen aan mobiliteitsassen enzovoort.

N-VA heeft de beleidsbrief Omgeving tegen die principes gehouden. Hij vraagt de minister meer informatie over de geïntegreerde planning. Wat is de bedoeling van het Omgevingsbesluit dat de minister plant? Hoe past dat in het decreet over de complexe projecten en het integratieplan MER-ruimtelijke uitvoeringsplan?

Wat bedoelt de minister met haar plannen voor regelluwe zones? Zullen de voorschriften van een gewestplan of een ruimtelijke uitvoeringsplan er niet meer van toepassing zijn?

In het kader van het multifunctioneel landelijk beleid, informeert het lid welke gronden al aangekocht zijn voor het rivierherstel Leie Waregem-Deinze. Welke gebieden zullen er in 2017 voor dat herstel gebruikt worden?

De minister herhaalt haar voornemen van vorig jaar om 152 signaalgebieden te herbestemmen. Waarom is dat nog niet gebeurd?

Hij informeert naar de concrete stappen in de fusie van de administraties Leefmilieu en Ruimtelijke Ordening tot een geïntegreerde omgevingsadministratie. Op welke termijn zal er een ontwerp van decreet aan de Vlaamse Regering bezorgd worden? Is de streefdatum van 1 april haalbaar? De minister rekent op een besparing van ongeveer 7 miljoen euro door die fusie. Hoe zal die besparing gerealiseerd worden? Is het realistisch die in 2017 al te verwachten?

Voorts wil hij weten waarom de werkingstoelage voor de Inspectie Ruimtelijke Ordening dalen van 1,456 naar 1,370 miljoen euro en de middelen voor de uitbouw gericht op het handhavingsbeleid dalen van 219.000 naar 150.000 euro. Wat zijn de praktische gevolgen van die daling? Tot slot uit hij zich als een loyale partner van de minister in haar streven naar vereenvoudiging en de vrijwaring van de open ruimte.

2.3. Tussenkoms van Lydia Peeters

Lydia Peeters wijst op de ambitie verwoord in de beleidsnota en voortgezet in de beleidsbrief: een doordacht en zuinig ruimtegebruik dat de ruimtelijke organisatie van Vlaanderen versterkt en de leef- en omgevingskwaliteit verbetert. Open Vld steunt die ambitie, maar had verwacht dat 2016 het jaar van de doorbraak zou worden: voor het BRV, voor de negatieve en positieve lijsten van de woonuitbreidingsgebieden, de omgevingsvergunning, het Instrumentendecreet, de evaluatie en operationalisering van de VIP-werking en het decreet Complexe Projecten. In 2017 moeten die doorbraken er nu wel echt komen.

Eenvoudige en doeltreffende instrumenten en snelle, eenvoudige en juridisch sluitende procedures zijn mooie voornemens die bedreigd worden door de sectorale regelgeving. De spreker ziet vooral problemen op het vlak van erfgoed. In de beleidsnota stelde de minister zelf de versnipperde sectorale regelgeving en de naast elkaar staande administraties aan de kaak. Ook de nieuwe archeologieregeling zorgt voor lange wachttijden en hoge facturen. Merkt de minister die problemen en, zo ja, heeft ze die aangekaart bij de minister-president? De spreker waarschuwt ervoor dat de passende beoordeling en voortoetsprocedure de vereenvoudigde en snelle procedureregeling kunnen hypothekeren.

De omgevingsvergunning zou geoperationaliseerd worden op 23 februari 2017. Heel wat betrokkenen, zoals de VVSG, uiten toch nog hun bezorgdheid. Het is nog wachten op de wijzigingen van het Omgevingsvergunningendecreet en -besluit, het digitale Vlaams omgevingsloket en de softwareleveringen aan de gemeenten. Daarna moeten gemeenten nog de raamdocumenten op hun maat maken. Is de streefdatum haalbaar, zowel voor de gewestelijke adviesverlenende als voor de vergunningverlenende instanties?

Het regelgevende kader van het decreet Complexe Projecten is operationeel sinds 1 maart 2015. In 2016 leidt dit tot vier formele startbeslissingen. Recent heeft de minister een vijfde startnota gestart om het bedrijventerrein 'Op den Berg' om te vormen tot natuurgebied. Parallel met dat complex project loopt er een AGNAS voor de enclaves Hoge Kempen. Welke garantie op proceswinsten zijn er? Is alle moeite voor niets als iemand een annulatieverzoek indient tegen het GRUP?

Hoewel de minister in haar beleidsbrief zegt dat de voorbereiding van het Instrumentendecreet, inclusief de digitale tool, op kruissnelheid is, startte er op 16 november 2016 op de website www.ruimtevlaanderen.be nog een online-bevraging over de instrumentengids, die, aldus dezelfde website, gefaseerd wordt ingevoerd. Waarom die enquête? Wat valt er te verwachten van de tool? Kan de minister wat concreter zijn over de timing?

Open Vld hoopt van de minister begin 2017 eigen of samenwerkingsinitiatieven voor de regelluwe zones te mogen toejuichen. Hoe verloopt het proefproject Meetjesland? Hoe werd het geëvalueerd? Zijn er soortgelijke projecten te verwachten? Welke timing en rechtskader wenst de minister te creëren? Voorts wil ze weten welke structurele ondersteuning lokale besturen krijgen voor het toezicht op de klasse-2-omgevingsvergunningen?

Na de voorgeschiedenis van nu al zes jaar te hebben geschetst, klaagt het lid aan dat er nog steeds geen witboek BRV is. Het parlement kon wel debatteren over de in de pers aangekondigde betonstop tegen 2050. Gelukkig staat dat ongelukkige woord niet meer in deze beleidsbrief. In de managementsamenvatting staat wel de ambitie van de minister om de inname van ruimte terug te dringen tot nul hectare per dag, waar het nu zes hectare per dag is.

De spreker klaagt over de verschillende definities van de term ruimtebeslag. Om dat te illustreren haalt ze de cijfers uit de studie van VITO van mei 2014: in het RuimteModel Vlaanderen is het ruimtebeslag 32 percent terwijl het volgens het kadaster 18,69 percent bedraagt. Volgens de VRIND is de bebouwingsgraad 27,2 percent, daaronder vallen de functies wonen, industrie, recreatiegebied, wegenis en militaire domeinen. De bodemafdichting is dan weer gemiddeld 14,4 percent: in de Vlaamse Ruit 20 tot 40 percent, in het buitengebied heel wat minder. Iedereen is voor zuinig en optimaal ruimtegebruik, maar Open Vld wil geen ongenueanceerde betonstop, noch nul hectare bijkomende ruimte-inname per dag. Dat strookt niet met de planologische verworvenheden en de ruimtebalans van het RSV. De motie van 7 januari 2015 (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 142/5) stelt dat het BRV de principes van de ruimtebalans uit het Structuurplan Vlaanderen

zal behouden. En het RSV heeft kwantitatief vastgelegde bestemmingscategorieën waarvan het streefcijfer nog niet gehaald is.

Provinciale instanties zijn ondertussen gestart met een eigen BRV ofschoon de aanpassingen aan de VCRO nog niet definitief goedgekeurd zijn. Sommige provincies maken zich zorgen omdat in de werktekst van het witboek staat dat ruimtelijke keuzes gebeuren op basis van knooppuntwaarden voor mobiliteit en voorzieningenniveau. Gebieden met een hoge knooppuntwaarde hebben de beste kaarten. Provincies als Limburg en West-Vlaanderen hinken wat dat betreft achterop. Kan de minister de gemeenten die vrezen voor een krimp, geruststellen?

Het ruimtelijk rendement dient volgens de minister kwalitatief te worden verhoogd met een inspirerende webtool en een permanente monitoring van het ruimtebeslag. Hoe ziet de minister die monitoring en vergt dat bijkomende lasten van de lokale besturen? Haar fractie zal met aandacht toekijken hoe het multifunctioneel ruimtegebruik in het witboek BRV zal omschreven worden. De verweving van functies lijkt haar een belangrijke sleutel om ruimtelijk rendement na te streven, met oog voor de kwaliteit van de leefomgeving. Waarom komt multifunctioneel ruimtegebruik niet aan bod in de beleidsbrief?

Voorts informeert Lydia Peeters of er dit jaar een evaluatie van het instrument van de strategische projecten komt. Zo ja, hoe wordt de doelmatigheid van de subsidies geëvalueerd?

Enkele gewestelijke GRUPS worden vernoemd bij operationele doelstelling nr. 20. Het lid wil graag een overzicht van alle lopende gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen. Op de website Ruimte Vlaanderen staat er wel een overzicht van de voorlopig of definitief aanvaarde, maar niet van de opgestarte.

Ze acht een uitgebreid parlementair debat over bijkomende woongelegenheden nodig. In de beleidsnota zegt de minister flexibeler en innovatief ruimtegebruik, zoals nieuwe vormen van wonen of werken, te faciliteren. In dezelfde nota worden positieve en negatieve lijsten van de woonuitbreidingsgebieden aangekondigd, alsook de transparante procedure voor het aansnijden ervan en een duidelijk grondbeleid. In de huidige beleidsbrief heeft de minister het enkel nog over de conceptnota Woonuitbreidingsgebieden met positieve en negatieve lijsten en tekstvoorstellen voor decretale vertaling. Hoe zit het met het actief grondbeleid en het sterk activeringsbeleid waarvan sprake in de beleidsnota? Welke initiatieven vallen er daaromtrent te verwachten? Volgens de VRIND zijn er momenteel 40.000 hectare bestemd voor woonontwikkeling, dat zijn dan niet enkel de geselecteerde woongebieden van het RSV, maar ook de woonuitbreidingsgebieden. Verdichting is volgens diezelfde VRIND zeker nodig. Houdt men vast aan de normen die het RSV vooropstelt, zal die 40.000 hectare zeker nodig zijn gezien de demografische ontwikkelingen, met onder meer bevolkingsgroei en gezinsverdunding? Ook om die reden is het BRV dringend. Is er een evaluatie van het RSV op vlak van wonen en dichtheid? Hoe rijmt de minister de principiële akkoorden voor de woonuitbreidingsgebieden met de negatieve lijsten? Voorts vraagt Lydia Peeters wanneer er beslissingen voortvloeien uit het onderzoek naar verhandelbare bouw- of ontwikkelingsrechten. Bestaat de kans dat verder onderzoek noodzakelijk is om tot een decreet over te gaan? Kan het BRV goedgekeurd worden als deze kaart niet definitief gelegd is? Eigendomsrechten mogen in geen geval miskend worden.

Wat zijn de meest prangende kwesties voor de PAS en de IHD? En welke termijn geeft de minister zichzelf om dat volledige traject af te handelen?

Lydia Peeters informeert wanneer de eerste evaluatie van het actieplan Zwerfvuil aan het parlement zal worden voorgelegd.

Hoe zal de minister de meerwaarde monitoren van de omgevingsadministratie? Welke efficiëntiewinsten op het vlak van Leefmilieu, Natuur en Ruimtelijke Ordening hoopt de minister op korte termijn te boeken? Welke zijn de gewenste beleidswinsten op het vlak van Wonen, Erfgoed en Energie? Welke doorwerkingen wil ze bereiken naar andere beleidsvelden zoals landbouw en stedenbeleid? Hoe ziet de Vlaamse burger het verschil van de omgevingsadministratie? Voorziet de minister in een eerste evaluatie vóór de volgende beleidsbrief?

De spreker concludeert dat deze beleidsbrief andermaal blijkt geeft van veel ambitie, wat toe te juichen valt. Open Vld hoopt wel dat er nu concrete stappen gezet worden en hoopt in 2017 daar heel wat constructieve discussies in de commissie over te kunnen voeren.

Bij de begroting vraagt ze de minister inzage in de onderzoeksagenda van het Agentschap Ruimte Vlaanderen. Welke strategische keuzes wenst de minister via dat onderzoek mogelijk te maken? Beleidsrelevant onderzoek is een te vage omschrijving, Open Vld wil graag de concrete accenten kennen. Hoeveel middelen worden voorbehouden voor de verdere uitwerking van het BRV? Hoeveel daarvan gaan naar de organisatie van het openbaar onderzoek, de opmaak en de definitieve vaststelling van het BRV?

Wat het Grondfonds betreft, wordt de dotatie voor de planschadevergoeding en aanverwante kosten afgebouwd. Hoe werd in de voorbije vijf jaar beroep gedaan op dit fonds en hoe zal dat voortaan gefinancierd worden?

Hoe gaat de minister om met de bezorgdheden die de Minaraad en de SERV uitten over het Klimaatfonds?

2.4. Tussenkomen van Valerie Taeldeman

Valerie Taeldeman vraagt of de EU-subsidiewijzer voor lokale besturen ook een overzicht zal geven van de Europese subsidies voor milieuprojecten.

Het hervormde subsidiestelsel voor milieu- en natuurverenigingen geldt sinds 1 januari 2016 voor de erkenning van de verenigingen en vanaf 1 januari 2017 voor de subsidiëring. De minister heeft een webtoepassing ontwikkeld voor de aanvraagdossiers. Onlineaanvragen passen ook in de vereenvoudiging van het nieuwe Natuurdecreet. Een ander principe is dat iedereen die op dezelfde manier aan natuurbeheer doet en dezelfde doelstellingen haalt op dezelfde manier moet kunnen worden gefinancierd. Hoe worden aanvragers begeleid bij hun aanvraag? Kan er ook voor hen een subsidiewijzer ontwikkeld worden?

In 2017 zal de tariefstructuur van de drinkwaterfactuur geëvalueerd worden. Hoe zal de waterarmoede onderzocht worden? Op welke manier worden de sociale maatregelen voor kwetsbare doelgroepen geëvalueerd?

Eerder raakte bekend dat 3,75 miljoen euro historische reserve uit het Bossencompensatiefonds aan de regionale landschappen zal gegeven worden voor bebossingsprojecten. Hoe zal dat gebeuren? Kunnen regionale landschappen al projectvoorstellen indienen?

De minister zal de VLAREM aanpassen om de inzameling van gft en huisafval in minirecyclageparken mogelijk te maken. Hoe zal ze de lokale besturen stimuleren om die parken aan te leggen? Het kan interessant zijn die parken aan te leggen waar er veel passage en dus sociale controle is, bijvoorbeeld op parkings. Is hierover al overlegd met bepaalde actoren?

De minister plant het optimaliseren van de selectieve inzameling van diverse afvalstromen en het sluiten van materialenketens, alsook een uitgebreidere producentenverantwoordelijkheid voor matrassen. Wordt de sector betrokken bij eventueel overleg met de andere gewesten dienaangaande? Voor welke andere productgroepen dan matrassen wordt uitgebreidere producentenverantwoordelijkheid onderzocht?

Meer dan 250 Vlaamse steden en gemeenten hebben het Burgemeesterconvenant voor het klimaat ondertekend, wat voor het lid wijst op hun dynamiek en engagementsbereidheid. Het Klimaatfonds bevat 12 miljoen euro voor die lokale besturen. Hoe zullen die middelen besteed worden?

Voor de reservatiestrook van het Schipdonkkanaal wordt er volgens de minister gewerkt aan een correctie van het GRUP. Wat is de stand van zaken?

2.5. Tussenkomen van Johan Danen

Johan Danen vermoedt dat de minister het per vergissing heeft over de derde klimaatop op 19 april 2016, eigenlijk is het de eerste. Hij informeert of de voorbereiding van de tweede klimaatop op 1 december rondgeraakt is. Wanneer zullen de Visie 2050 en het Klimaat- en energieplan 2021-2030 klaar zijn?

Voorts vraagt hij een gedetailleerd overzicht waarvoor de middelen van het Klimaatfonds gebruikt zullen worden. De minister heeft het over 1,2 miljard euro investeringen in het Vlaamse klimaatbeleid. Om welke uitgaven gaat het precies?

Wat op het ontvangstenartikel voor het kortetermijnklimaatbeleid staat, namelijk 97,4 miljoen euro, lijkt ver onder het werkelijke aandeel waar Vlaanderen volgens de intra-Belgische afspraken recht op heeft. Op welke manier werd dit bedrag berekend? Zal Vlaanderen haar aandeel van de Belgische inkomsten uit de Europese veiling van emissierechten in één keer dan wel gespreid over vier jaar ontvangen?

Begrotingsartikel LB0-1LCH4AI-WT spreekt van een betaalkrediet van 51,5 miljoen euro ter uitvoering van de beslissingen van de Vlaamse Regering inzake intern en internationaal klimaatbeleid, en eventueel de aankoop van emissierechten. Op welke manier zal die som verdeeld worden over de drie mogelijke bestedingen? Over welke specifieke interne klimaatmaatregelen gaat het?

Welk standpunt verdedigt de minister namens Vlaanderen in de discussie over de intern Europese lastenverdeling voor non-ETS?

De minister spreekt van lokale initiatieven over klimaat. Zal ze die ondersteunen? In de komende jaren hebben die 12 miljoen euro uit het Klimaatfonds te verwachten. Hoeveel zal dat zijn in 2017? Komt er extra ondersteuning voor de nieuwe Burgemeesterconvenant met zicht op 2030?

Welke beleidsinstrumenten plant de minister voor het faciliteren van afvang en transport van CO₂ en de geologische opslag ervan? Wat zijn haar concrete plannen? Waar komt de opslag?

De minister plant een energieprestatie-eis voor bestaande gebouwen in 2050. Is dat niet veel te laat? De minister zegt dat de studie om de rol van de ruimtelijke ordening in de energie- en klimaattransitie te concretiseren, klaar is. Wat zijn de resultaten daarvan? Welk beleid zal de minister daaraan koppelen?

2.6. Tussenkomsst van Piet De Bruyn

Piet De Bruyn informeert naar de bedoeling van de tuinmonitor.

Op welke manier zal de minister de zoektocht naar bijkomende zones voor bosdoelen voeren? Wanneer wil ze daarvan resultaten zien?

De procedure voor soortenbeschermingsprogramma's is loodzwaar. Voor 2016 is het beschermingsprogramma voor de gladde slang goedgekeurd. Kan de minister bevestigen dat ook de beschermingsprogramma's voor de knoflookpad, de heivlinde en de roerdomp in 2016 zullen worden goedgekeurd?

Wat wil de minister aanvangen met de Vlaamse lijst van invasieve exoten? Komt er een plan van aanpak? Zal ze er budgetten voor vrijmaken? En in hoeverre zal die verschillen van de Europese lijst?

2.7. Tussenkomsst van Lode Ceyssens

Lode Ceyssens merkt op dat het vereenvoudigen en verbeteren van de procedure andermaal centraal staat in de beleidsbrief. Ondernemers, particulieren en besturen stellen zich geregeld de vraag of er überhaupt iets nog kan in Vlaanderen. Vorige regeerperiode heeft het parlement, na de werkzaamheden van de commissie-Sauwens unaniem een resolutie goedgekeurd. Heel wat aanbevelingen zijn ondertussen uitgevoerd. Een van de belangrijkste zal over enkele maanden van toepassing worden, namelijk de omgevingsvergunning met één geïntegreerde procedure die overwegend digitaal zal verlopen. Hij verwacht dat het een revolutie zal betekenen in het vergunningenlandschap. Hij vreest echter dat de periode voor en na 23 februari nog moeilijk kan verlopen. Nochtans zijn er kosten noch moeite gespaard om de overgang grondig voor te bereiden: opleidingssessies voor architecten, ontwikkelaars, lokale en bovenlokale ambtenaren enzovoort. Toch zullen er allicht heel wat lokale bestuurders, opgejut door slecht voorbereide ambtenaren of anderen, protesteren. Dat is het moment voor het Vlaams Parlement om de rug te rechte.

Om de focus niet te verliezen, licht het lid de vier grote voordelen nog even toe. Bedrijven zullen maar één aanvraag meer moeten doen voor een vergunning, dus één dossier, één openbaar onderzoek, één eengemaakte procedure. Het tweede voordeel is dat de gewestelijke instanties een gezamenlijk advies uitbrengen in een helder en gemotiveerd document. Net als de stedenbouwkundige vergunning krijgt de omgevingsvergunning nu ook een permanent karakter. Dat is geen vrijbrief want geregeld wordt geëvalueerd of de voorwaarden nageleefd worden en of de best beschikbare technieken gebruikt worden. Gemeenten blijven of worden principieel bevoegde instanties voor alle kleine en middelgrote projecten. Een deel van de milieubevoegdheid verschuift hiertoe van het provinciale naar het lokale niveau, in een eerste beweging de minst complexe klasse 1-inrichtingen. Het laatste maar zeker niet minste voordeel is dat de inspraak effectiever wordt omdat zowel milieutechnische als ruimtelijke opmerkingen in aanmerking genomen worden terwijl die voorheen, als ze bij de verkeerde vergunningsaanvraag ingediend werden, konden verloren gaan.

Ook inzake planning worden er grote stappen vooruit gezet. Het potentieel oplossend vermogen van het decreet Complexe Projecten wordt nog te weinig gebruikt. Het is dan ook goed, lerend uit de toepassing van het decreet, de planningsprocedures effectiever te maken. De minister kondigt een Instrumentendecreet aan, met een eerste werktekst voor de kerstvakantie. Hij informeert welke elementen dat decreet zal coveren: financiële instrumenten, planologische ruil, meeneembare en verhandelbare bouw- en ontwikkelingsrechten enzovoort.

De spreker pleit al enkele jaren voor het as-builtattest. CD&V is niet tegen het uit elkaar halen van het as-builtattest en het legaliteitsattest als dat de doelstellingen het best dient. Het attest van een woning, vaak de belangrijkste aankoop van een leven, is vaak veel minder gedetailleerd dan dat van een wasmachine. Te vaak kopen mensen een kat in de zak. Het legaliteitsattest moet rechtsbescherming bieden aan kopers van onroerende goederen. Het is dan ook goed dat de wetgever een visie ontwikkelt over historische bouwovertradingen. Wetsovertreders mogen niet beloond worden voor het negeren van de wet. Tegelijk moet de overheid kort op de bal spelen bij overtradingen. Verre van een algemeen pardon moet er toch een sluitende oplossing komen voor historische overtradingen waar de overheid te lang heeft nagelaten op te treden.

De minister kantelde de Inspectie Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed sneller in Leefmilieu, Natuur en Energie om een positieve cultuuruitwisseling tussen de verschillende inspectiediensten te bewerkstelligen. De administratie opteerde voor een eerder voorzichtige inkanteling. Hoe kunnen de diensten de positieve cultuuruitwisseling garanderen?

Over het witboek BRV zijn er al veelbelovende zaken uitgelekt: het ruimtelijk rendement, de knooppuntenredenering, het belang van bereikbaarheid, de aanpak van overstromingsgevoelige gebieden. Wie de Codextrein bekijkt, merkt dat er al heel wat aspecten van de nieuwe visie duidelijk worden. De minister wil oude regels versoepelen en vereenvoudigen waar ze ruimtelijk rendement in de weg staan. CD&V vindt het alvast zeer belangrijk dat de vergunningverlenende en plannende overheid het laatste woord behoudt. Ook de visie van de minister op mobiliteitsontsluiting is bekend: mobiliteit en ruimtelijke ordening gaan hand in hand. Hij vraagt haar oog te hebben voor huidige en toekomstige knooppunten. Tegen wanneer verwacht de minister het witboek? Waar liggen de knelpunten?

2.8. Tussenkoms van Bart Nevens

Bart Nevens weet dat de hardwerkende Vlaming ruimte nodig heeft om te ademen en tot rust te komen. Hij is het dan ook eens met de inspanningen van de minister om bestaande groengebieden maximaal open te stellen en toegankelijke groene ruimte aan te leggen, vooral in de Vlaamse Rand. Verschilt haar aanpak van die van de vorige jaren? Zo ja, hoe? Welke middelen heeft de minister daarvoor ter beschikking? Kan ze dat illustreren met een voorbeeld uit de praktijk? Hij vraagt de minister hem te overtuigen dat ze voluit gaat voor de leefbaarheid van de gemeenten en steden door de doelstellingen in de beleidsbrief nog deze regeerperiode te realiseren.

2.9. Tussenkoms van Elisabeth Meuleman

Elisabeth Meuleman citeert enkele speerpunten uit de managementsamenvatting. In de beleidsbrief van vorig jaar kondigde de minister al een kaart van de meest kwetsbare waardevolle bossen aan. Wanneer zal die er nu echt zijn? Wanneer komt de minister met de procedure voor de afwijking op het verbod tot ontbossen? Wat staat de kaart nog in de weg?

Net als de vorige spreker acht dit lid natuur in je buurt, parken, stadsrandbossen heel belangrijk. Vorig jaar zei de minister dat 35 van de 56 stadsrandbosprojecten gestart waren. Die cijfers kwamen uit de voortgangsrapportage 2012 van het Pact2020. BOS+ heeft door een enquête bij steden en gemeenten ontdekt dat de stadsrandbossen vooral papier bleven. Ironisch genoeg is men daarna gestopt met het bijhouden van de parameters in de voortgangsrapportage, waardoor nu helemaal niet meer kan gezegd worden hoeveel stadsrandbossen er al zijn. Zeker met het stilvallend aankoopbeleid van het ANB, maakt Groen zich er zorgen over. Ze vraagt in dit kader een overzicht van de goedgekeurde projecten, hoeveel van

die projecten al gestart zijn op het terrein? Een zelfde overzicht vraagt ze voor de Vlaamse Rand. Hoeveel van de beloofde duizend hectare bijkomend toegankelijk groen is al gerealiseerd? Hoeveel zal er bijkomen in 2017?

Het Bossencompensatiefonds heeft al voor heel wat beroering gezorgd. Het lid begrijpt niet dat de minister in haar beleidsbrief geen uitleg geeft over de hervorming ervan. Wat zijn de plannen van de minister?

Hoewel de minister ze voor vorig jaar aankondigde, zijn de uitvoeringsbesluiten inzake natuurbeheer er nog niet. Ze zouden geblokkeerd zitten in de regering, gekoppeld aan de IHD's. Hoewel ook al vorig jaar aangekondigd, zouden er nog geen Natura-2000-programma, geen voorlopige PAS, geen management 1.1-plannen zijn. Wanneer wordt het dossier geblokkeerd?

Vorig jaar kondigde de minister een tempoversnelling voor natuurbeheer aan. Het aankoopritme van het ANB is gedaald. Het aankoopbudget van Natuurpunt is gelijk gebleven, maar de grondprijs is gestegen. Wat zal de minister daaraan doen? De budgetten stijgen dan wel, maar niet substantieel, daarbij komt nog dat een deel van het natuurbudget gaat naar de PAS-regeling voor landbouwers.

Het lid vervolgt met de subsidies voor eenmalige werken, die het tweede onderdeel van het natuurbeheer, namelijk de inrichtingen, moeten regelen. Wanneer zouden de 33 dossiers ter waarde van anderhalf miljoen euro die nog bij het ANB liggen gedeblokkeerd worden? Licht er daar een tempoversnelling in het vooruitzicht?

Het derde aspect van natuurbeheer zijn de erkenningen. Daar is de achterstand echt aanzienlijk: voor 1890 hectare dossiers liggen nog bij het ANB. Dit jaar zouden er 37 hectare erkend zijn. Dat is heel wat lager dan in de vorige jaren toen er gemiddeld zo'n 700 hectare werd erkend. Wat zijn de redenen daarvan? Zal de minister het tempo dit jaar opdrijven of volgend jaar een inhaalbeweging maken?

Het project 'Pimp je Speelplaats' moet de speelplaatsen groener maken zodat kinderen aangezet worden meer te bewegen, maar ook de luchtkwaliteit in scholen verbeteren. Is het mogelijk dat project uit te breiden? Zijn er al resultaten bekend? Worden sommige speelplaatsen opengesteld voor de buurt in het kader van de brede school? Het lid oppert om voorrang te geven aan scholen gelegen in meer vervuilde gebieden.

De minister meldt dat de grenswaarden voor fijnstof gerespecteerd worden. Deskundigen en burgercomités suggereren dat die grenswaarden allicht te laag liggen. Hoe denkt de minister erover de normen van de Wereldgezondheidsorganisatie over te nemen?

Over binnenluchtkwaliteit zou er een onderzoek en een onlinemonitoringssysteem zijn. Het lid deelt met de minister de zorg voor goede binnenlucht in sociale woningen. Welke concrete acties plant de minister om die te verbeteren? En heeft ze daar budgetten voor vrijgemaakt?

Als er geen Belgisch stookoliefonds komt, zou de minister er een Vlaams oprichten. Wat is de stand van zaken?

Voorts vraagt het lid meer informatie over het strategische project Asbestafbouw en de asbestinventaris bij de driehonderd scholen. Welke saneringsmaatregelen plant de minister?

Is het onderzoek naar de groene kilometerheffing voor personenwagens een proefproject? Of wordt er gezocht naar een zo groen mogelijke invulling van de toekomstige kilometerheffing voor personenwagens? Elisabeth Meuleman wil voorts weten

wat de methodiek ter bepaling van de risico's van gevaarlijke transporten precies inhoudt.

Wat is de timing van het actieplan Loodpreventie?

Wanneer komt het sectorfonds van de garagesector ter sanering van de bodemvervuiling er?

2.10. Tussenkoms van Ingrid Pira

Ook *Ingrid Pira* denkt dat 2017 inzake ruimtelijke ordening een belangrijk jaar wordt. Het BRV of althans toch het witboek zal het licht zien. De minister belooft een ommekeer en dat zal ook nodig zijn. Het RSV kreeg immers geen grip op de gewestplannen met hun woonuitbreidingsgebieden, waardoor de open ruimte niet afdoende kon beschermd worden. Groen is nieuwsgierig hoe snel de minister het bijkomende ruimtebeslag denkt tot nul te krijgen, maar ook hoe doortastend de minister zal optreden. Wat is de timing van het witboek en van het ontwerp BRV? Wat zijn de tussentijdse doelstellingen voor ruimtebeslag, die de minister beloofde bij het debat over de betonstop?

De positieve en de negatieve lijst van de woonreservegebieden is de toetssteen van de doortastendheid van de minister. De regering zou de tekstvoorstellen voor de decretale vertaling ervan bespreken. Zal het snel gaan? Wordt er tegelijk met het witboek een uitspraak gedaan over de schrapping of het behoud van de woonreservegebieden? Volgens de beleidsbrief zal er in het BRV nagegaan worden welke bestemmingen goed of slecht gelegen zijn. Wat bedoelt de minister daarmee? Om gezwind te vorderen moeten het witboek, de positieve en de negatieve lijst en alle instrumenten die een ambitieus ruimtelijk beleid mogelijk maken, er samen komen.

De minister kondigt een voorontwerp van Instrumentendecreet aan voor eind 2016. Wat is de exacte stand van zaken? Heel wat instrumenten worden onderzocht. Wordt in de zogenaamde instrumentenbox een hiërarchie aangebracht? Komen de optimalisatie planbaten-planschade en de planologische ruil, de verhandelbare bouwrechten er? Het lid vraagt het onderzoek over die rechten vrij te geven voor discussie in het parlement. Wordt onderzocht of het mogelijk is van planschade een automatisch recht te maken, dus zonder de huidige gerechtelijke procedure? Wat zouden daarvan de financiële gevolgen kunnen zijn?

Komt er een onderzoek naar de totale kosten van lintbebouwing en verspreide bebouwing voor de overheid, dus zowel de nutsvoorzieningen, de wegeniswerken, maar ook de thuiszorg, het schoolvervoer? Onlangs zou daar een doctoraat over gepubliceerd zijn. Pas met die gegevens kan bepaald worden of het meer kost een woonuitbreidingsgebied aan te snijden dan het te laten liggen.

In beleidsbrief staat dat er transversaal overleg gestart werd met de ministers bevoegd voor Sport en Openbare Werken over duurzame oplossingen voor geluidproducerende sporten.

Er doen geruchten de ronde dat er tien schietstanden voor kleiduifschieten bijkomen in Vlaanderen. Wat is de stand van zaken? Wordt er eventueel aan een regeling voor geluidsdempers gedacht?

Kortom, de minister staat voor cruciale beslissingen over de open ruimte. De minister-president heeft het probleem van de open ruimte onlangs terecht gekoppeld aan de klimaatdoelstellingen. Ze waarschuwt de minister voor te ver door slaande deregulering die een doortastend ruimtelijk en klimaatbeleid in de weg staan. Hierbij denkt ze aan het Vrijstellingenbesluit, waardoor er terreinen zonder

vergunning kunnen verhard worden, hoogstammige bomen zonder stedenbouwkundige vergunning kunnen gekapt worden.

2.11. Tussenkomen van Tinne Rombouts

Tinne Rombouts rekent erop dat de minister genoeg steun krijgt bij de belangrijke verwezenlijkingen inzake de omgevingsvergunning die het komende jaar op til staan. Parlementsleden kunnen best hun lokale collega's warm maken.

De minister zal inzetten op een Vlaams programma voor de circulaire economie. Op basis van het eerste stakeholderoverleg plant ze een rollend meerjarenprogramma. Wanneer komt dat er? Aanvullend komen er jaarlijkse inhoudelijke programma's. Kan de minister hier wat meer uitleg over geven? Op welke wijze zullen deze jaarlijkse programma's bijdragen tot het Vlaams programma voor de circulaire economie?

De minister wil voorts het bewustzijn verhogen over ecodesign en duurzaam ondernemen. Hoe zal het instrument waarmee Vlaamse bedrijven advies kunnen krijgen om hun afvalbeheer te optimaliseren en de bedrijfsvoering meer circulair te maken, eruit zien? Hoe zullen Vlaamse bedrijven hier gebruik van kunnen maken? Wordt dit instrument ontwikkeld in samenspraak met de sectoren?

Er is een inventaris gemaakt van de mogelijkheden om meer metalen te recupereren uit elektrische en elektronische apparatuur, batterijen en voertuigen. Wat zal er verder mee gebeuren? Wat is de inbreng van de sector?

Wat het streven naar een koolstofarm Vlaanderen betreft, informeert de spreker naar de beleidsinstrumenten voor de afvang en het transport van CO₂, met het oog op de geologische opslag ervan en het gebruik ervan in productieprocessen.

Inzake waterbeheer vraagt het lid hoe er in de preventie, de protectie en de paraatheid lessen getrokken zijn uit de overstromingen van het afgelopen jaar. Voorts wil ze weten hoe de minister de mensen denkt te informeren over de risico's. De minister werkt aan een gebiedsdekkend systeem om "in near realtime" te waarschuwen voor lokale wateroverlast. In welk opzicht wordt dit systeem verbeterd? Hoe zal er gewaarschuwd worden?

De landbouw staat nog voor een grote uitdaging om de waterkwaliteit conform de Nitraatrichtlijn te verbeteren. De minister grijpt de herziening van de meststoffenverordening aan om de sector te stimuleren tot het recupereren van nutriënten en organische stoffen. Wat is de timing van het onderzoek dienaangaande? Wanneer denkt de minister erover te kunnen onderhandelen met de Europese Commissie? Heeft ze contacten met andere lidstaten? Of verwacht ze steun van gelijkgezinde staten? Onderzoek moet nagaan of het pro-rataprincipe bij digestaat positief is voor bodem- en waterkwaliteit. Wanneer worden de resultaten van dit onderzoek verwacht? Wanneer denkt de minister met de Europese Commissie te onderhandelen, zo de resultaten positief zijn?

In juni heeft de regering de voorlopige vaststelling van de ontwerpkaart van de meest kwetsbare waardevolle bossen goedgekeurd. Daarover zijn er nu heel wat adviezen gevraagd. Wanneer zal de volgende versie voorgelegd worden aan de regering? Welke wijzigingen dienen er eventueel nog onderzocht te worden? Hoe ziet het verdere traject eruit?

Bij de begroting vraagt het lid naar de aanleiding van de besparing die voortvloeit uit het budgetoverleg met Aquafin. Voor de realisatie van IHD/PAS en het flankerend beleid komt er 15 miljoen euro bij. De VLM verhoogt het budget ter financiering van het flankerend beleid voor rode bedrijven met 7,5 miljoen euro. Daarnaast

wordt het budget van het ANB verhoogd met 7,5 miljoen euro om Europese natuurdoelen te realiseren. Komt deze 15 miljoen bovenop de 15 miljoen van de begroting 2016? Hoe staat het met het flankerend beleid voor de rode bedrijven? Ook dit parlementslid wil snel duidelijkheid over IHD/PAS vooral voor de getroffen bedrijven en gezinnen.

3. Antwoorden van de minister

3.1. Begroting

3.1.1. Waterbeleid

Minister *Joke Schauvliege* antwoordt dat er geen besparing voortvloeit uit het budgetoverleg met Aquafin. Het budget wordt alleen herijkt ingevolge een bijstelling van allerhande parameters. Zo worden bijvoorbeeld de rentekosten door de aanhoudende lage rente met 1,6 miljoen euro lager ingeschat.

3.1.2. IHD/PAS

De minister stelt dat er in 2017 15 miljoen euro extra komt voor IHD/PAS en flankerend beleid, bovenop de 15 miljoen euro van vorig jaar. Het klopt niet dat het flankerend beleid voor de landbouw uit natuurbudgetten komt, zoals Elisabeth Meuleman suggereert.

3.1.3. Onderzoeksagenda van het Agentschap Ruimte Vlaanderen

In het Departement Ruimte Vlaanderen wordt onderzoek gepland op basis van de onderzoeksagenda. Die agenda bevat een jaarlijkse programmatie van onderzoeksvoorstellen. De verschillende afdelingen van het departement kunnen voorstellen doen, het directieoverleg beslist erover.

Bij de start van de onderzoeksagenda werden vijf inhoudelijke onderzoeksporen vastgelegd, die gelden voor de jaren 2014-2019. De onderzoeksporen zijn: instrumentarium, stedelijk systeem, ruimtelijk-economische netwerken, veerkracht en mens, kwaliteit en gezondheid.

Eind 2015 werd beslist om niet langer structureel samen te werken met een steunpunt voor het beleidsdomein Ruimte. Dat past in een algemene beslissing van de Vlaamse Regering om steunpunten te heroverwegen. In 2016 werden wel twee fundamenteel wetenschappelijke onderzoeksopdrachten gelanceerd: een bestek over de monetarisering van urban sprawl in Vlaanderen en over het ontwikkelen van een RURA of ruimterapport.

Bij elk onderzoeksvoorstel wordt gezocht naar inhoudelijke en budgettaire synergie met andere beleidsdomeinen, in het bijzonder met het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie, wat past in de transitie tot een Departement Omgeving.

3.1.4. BRV

De begroting voorziet in 181.000 euro vastleggingskredieten en 231.000 euro vereffeningskredieten voor het BRV. Voorts is er 45.000 euro voor de communicatie en consultatie over het witboek.

3.1.5. Grondfonds

In 2011 bedroegen de vergoedingen voor planschade 441.000 euro, voor de planbaten 1,640 miljoen euro. In 2012 was dat respectievelijk 1,670 miljoen euro en 2,893 miljoen euro; in 2013 27.000 euro en 1,25 miljoen euro; in 2014 377.000 euro

en 1,153 miljoen euro; in 1015 5,278 miljoen euro en 848.000 euro. Sinds 2011 zijn de ontvangen planbaten altijd voldoende geweest om de planschadevergoedingen te betalen. Alleen in 2015 was er een groot planschadedossier dat niet kon gefinancierd worden met de jaarlijkse inkomsten van de planbaten. De uitgaven van het Grondfonds zullen dus blijvend gefinancierd worden met de planbaten. Bij belangrijke planschadedossiers kan het saldo van het Grondfonds dat ondertussen 35,5 miljoen euro bedraagt, aangesproken worden. Een bepaling in het decreet houdende de algemene uitgavenbegroting maakt het mogelijk die reserve daarvoor te gebruiken. Ook voor het Bossencompensatiefonds is dergelijke bepaling nodig gebleken.

3.1.6. Klimaatfonds

Bezorgdheden van de Minaraad en de SERV

De minister geeft vervolgens toelichting bij de bezorgdheden van de Minaraad en de SERV over het Klimaatfonds. De omslag naar een koolstofarme samenleving vereist vergaande investeringen. Het Vlaams Klimaatfonds dient als katalysator, maar daarnaast bevat de begroting diverse andere financieringsbronnen voor Vlaams klimaatbeleid. Vlaanderen heeft ervoor geopteerd het geld uit de veilingopbrengsten van het emissiehandelssysteem vooral in te zetten voor interne reductiemaatregelen. Een deel wordt gebruikt om de indirecte emissiekosten van de energie-intensieve bedrijven te compenseren. Zonder die compensatie bestaat het risico dat de bedrijven verhuizen naar regio's met een minder veeleisend klimaatbeleid. Daar zou het klimaat, een wereldwijde uitdaging, niet bij gebaat zou zijn. Daarnaast wordt een deel van de klimaatfondsmiddelen besteed aan internationale klimaatfinanciering. Omdat het grootste deel van de middelen naar interne reductiemaatregelen gaat, wordt tegemoet gekomen aan de opmerkingen van de adviesraden.

Raming ontvangsten veilingopbrengsten

In de handelsperiode 2013-2020 worden in principe alle emissierechten die niet gratis worden toegewezen, geveild. Conform de in de richtlijn vastgelegde verdeelsleutel veilt België 2,45 percent van de totale hoeveelheid te veilen emissierechten. De inkomsten voor de periode 2013-2020 worden in totaal op een kleine 600 miljoen euro geraamd. De belangrijkste onzekerheid is de totale hoeveelheid te veilen emissierechten. Voor de jaren 2019 en 2020 kunnen afwijkingen daarvan voor België een jaarlijkse impact hebben van zo'n 5 miljoen emissierechten.

De raming van de Belgische en Vlaamse ESR-inkomsten voor de periode 2013-2020:

	BE ESR-inkomsten	VL ESR-inkomsten
2013	36.415.800	36.415.800
2014	157.338.285	83.389.291
2015	101.378.330	53.730.515
2016	134.991.900	71.495.156
2017	184.693.094	97.444.076
2018	213.604.603	113.210.440
2019	198.759.550	97.144.990,56
2020	167.039.363	64.493.486,11

Uitgaven Klimaatfonds

Op de begrotingsartikelen van de uitgavenzijde van het Klimaatfonds wordt inderdaad telkens nul euro ingeschreven. De minister wil de begrotingsartikelen alvast gecreëerd hebben zodat bij de begrotingsaanpassing, als het geld er is en de re-

gering de klimaatdossiers goedgekeurd heeft, het geld op de juiste post kan gezet worden. De klimaatdossiers die middelen uit het Klimaatfonds krijgen, zijn onder-tussen goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Sommigen worden al voorbereid. De Vlaamse Regering nam recent een beslissing over het toekennen van 8 miljoen euro voor investering in infrastructuur voor het hoger onderwijs en universiteiten, 49 miljoen euro voor investeringen in overheidsgebouwen, 3,2 miljoen euro voor investering in mobiliteit van de Vlaamse overheid en 20 miljoen euro voor grondige renovaties door sociale huisvestingsmaatschappijen. Daarnaast wordt in 17,5 miljoen euro voorzien voor internationale klimaatfinanciering: 6,25 miljoen euro voor het Adaptatiefonds; 6,25 miljoen euro voor het Green Climate Fund; 2,5 miljoen euro voor het World Agroforestry Centra; 2 miljoen euro voor het African Climate Change Fund; 0,5 miljoen euro vanuit Internationaal Vlaanderen voor het World Food Program.

Uitgaven klimaatbeleid

In het Vlaamse Mitigatieplan 2013-2020 werd een prognose gemaakt van de middeleninzet van de Vlaamse overheid voor mitigatiebeleid. Het bedrag van 1,2 miljard euro wordt als volgt besteed: 328 miljoen euro voor maatregelen bij transport en mobiliteit; 407 miljoen euro voor maatregelen bij gebouwen; 168 miljoen voor maatregelen landbouw; 197 miljoen voor maatregelen bij niet-ETS industrie. Meer details vindt men in het Voortgangsrapport 2015.

Op het begrotingsartikel LB0-9LCHTAI-OI Ontvangsten interne stromen betreft het bedrag van 97 miljoen euro het aandeel voor Vlaanderen in de Belgische veiling-opbrengsten voor het jaar 2017 die geraamd worden op 184 miljoen euro. Het bedrag dat in de begroting wordt opgenomen is het ESR-aanrekenbare bedrag volgens de aanrekeningstechniek van het Instituut van de Nationale Rekeningen en Eurostat.

3.1.7. Premies roetfilters

Verbranding van hout in kachels is verantwoordelijk voor een belangrijk deel van de Vlaamse fijnstofuitstoot. In het kader van het nieuwe geïntegreerde Vlaamse luchtkwaliteitsplan zal daarom in overleg met de sectorfederatie van de hout-kachelproducenten en -verkopers bekeken worden wat de meest effectieve maatregelen zijn om de uitstoot door houtkachels terug te dringen. Of daartoe middelen vrijgemaakt worden, alsook of een filter of een nieuw toestel gepromoot moet worden, is onderdeel van het onderzoek. Vooralsnog zijn er daarvoor in 2017 geen middelen vrijgemaakt.

3.1.8. Bossencompensatiefonds

De hogere bosbehoudsbijdrage van 3,5 euro/m² is een eerste keer principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 1 juli 2016. Sindsdien zijn er geen nieuwe elementen die een heroverweging van de beslissing noodzakken.

Het volledige bedrag uit het Bossencompensatiefonds zal in 2017 integraal worden vastgelegd, met een betaling die gespreid wordt over 2017, 2018 en tot 2019. Het historisch saldo wordt dus tot nul euro afgebouwd.

3.1.9. Subsidies digitale omgevingsvergunning

Voor de subsidies voor de lokale besturen (gemeenten en provincies) in het kader van de digitale behandeling van de omgevingsvergunning is in totaal 1.779.000 euro over de periode 2017-2018 geraamd.

3.1.10. Efficiëntiewinsten omgevingsadministratie

De minister verduidelijkt dat de efficiëntiewinsten vooral voortkomen uit het rationaliseren van het onderzoek en de ingrepen in het Grondfonds.

3.1.11. Werkingstoelage inspectie Ruimtelijke Ordening

Het budget van de Inspectie Ruimtelijke Ordening daalt inderdaad. Dat is niet het gevolg van de fusie naar een omgevingsinspectie, maar er worden minder inkomsten verwacht uit het nieuwe boetesysteem van de omgevingsvergunning. De daling heeft dus geen effect op de dienstverlening.

3.1.12. Nieuwkomersreserve

Het saldo van de nieuwkomersreserve bedraagt ongeveer 14 miljoen euro en wordt aangewend voor interne klimaatmaatregelen.

3.2. Beleidsbrief

3.2.1. Leefmilieu

OD 1. Economische actoren stimuleren om hun milieu-impact te verminderen

Herziening meststoffenverordening

Op de vraag naar de onderhandelingen met de Europese Commissie voor een herziening van de meststoffenverordening, antwoordt de minister dat de herziening lopende is. Het voorstel van de Europese Commissie wordt momenteel besproken in de Europese Raad en het Europees Parlement zal er zich binnenkort over buigen. De nieuwe Meststoffenverordening zal inzetten op een harmonisatie van de Europese markt voor meststoffen, niet alleen anorganische meststoffen, maar ook meststoffen uit organische inputstromen zoals compost en digestaat. Om de omslag naar een circulaire economie te bevorderen, zal een Europees wettelijk kader worden gecreëerd dat toelaat om secundaire grondstoffen in te zetten voor de productie van EU-meststoffen die vrij op de Europese markt kunnen verhandeld worden wanneer zowel het inputmateriaal, het verwerkings- en productieproces en het eindproduct aan bepaalde kwaliteits- en veiligheidseisen voldoen.

De herziening biedt een mogelijkheid voor het doorvoeren van een transitie in de Vlaamse mestverwerking: van nutriëntenverwijdering naar nutriëntenrecuperatie als kunstmestvervangers en bodemverbeteraars. Een omschakeling van de huidige lineaire benadering naar een circulaire invulling zal de nutriëntenefficiëntie van de Vlaamse land- en tuinbouw verbeteren en verliezen naar het leefmilieu verminderen. De input van kunstmest in de Vlaamse land- en tuinbouw zou deels kunnen vervangen worden door nutriënten van dierlijke oorsprong wanneer de efficiëntie van deze producten kan verhoogd worden door be- en verwerking. Naast positieve effecten op water- en luchtkwaliteit zal deze overgang ook een bijdrage leveren aan de klimaatmitigatie.

Naast het harmoniseren van de markt voor alle meststoffen ongeacht hun herkomst, uit primaire of secundaire materialen, wordt het succes van deze vernieuwde nutriënteninzet mee bepaald door de gebruiksmogelijkheden van de producten. Ook Nederland en Italië wensen de beperkingen inzake gebruik van die producten aan te kaarten.

Groene-economieconvenanten

Het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie overlegt met diverse partijen over mogelijke proefprojecten in het kader van de groene-economieconvenanten. De Vlaamse administratie en de politieke context is anders dan in Nederland, daarom is een proefperiode nodig om alle juridische, vergunningstechnische en organisatorische vragen en onduidelijkheden te onderzoeken. De convenants bieden niet zozeer financiële ondersteuning, maar kunnen een hulpmiddel zijn in de zoektocht naar financiering. De minister verwijst naar haar antwoorden op de schriftelijke vraag dienaangaande (*Schriftelijke vragen* VI.Parl. 2015-16, nr. 589, aan minister Joke Schauvliege)

*OD 3. Externe milieukosten internaliseren in de prijzen van producten en diensten**Kilometerheffing*

Het onderzoek naar de groene kilometerheffing voor personenwagens gaat na hoe een zo groen mogelijke kilometerheffing voor personenwagens te organiseren, waarbij de effecten op milieu, economie en op de maatschappij worden berekend. Expliciet wordt de link gelegd naar de groene takshift: verschuiven van lasten op arbeid naar milieubelastingen.

OD 8. Een doelgerichte deelname aan het internationaal beleid

De minister bevestigt dat in de EU-subsidiewijzer voor lokale besturen eveneens de subsidiemogelijkheden voor lokale milieuprojecten uitgelegd zullen worden.

OD 14. Verder uitbouw gericht handhavingsbeleid

Op de vraag naar de ondersteuning van de lokale besturen voor het toezicht in de klasse 2-inrichtingen stelt de minister dat de gemeenten al sinds 1991 bevoegd zijn voor het toezicht op klasse 2-inrichtingen: eerst via het Milieuvergunningendecreet en titel I van het VLAREM en later via het Milieuhandhavingsdecreet en -besluit. In de zomer van 2015 besliste de Vlaamse Regering in het kader van het kerntakendebat dat het planmatig toezicht op de klasse 2-bedrijven door de gewestelijke overheid moet afgebouwd worden en aan de lokale overheden moet worden overgedragen. De gewestelijke overheid moet de lokale overheden structureel ondersteunen bij deze taak. De omslag gebeurt geleidelijk. De voltooiing wordt verwacht tegen 2019.

De ondersteuning door de afdeling Milieu-inspectie bestaat uit toelichting, opleiding, ter beschikking stellen van checklists, uitwerking van inspectiecampagnes, ondersteuning op het terrein enzovoort. De opleiding voor de lokale handhavers en inspectie wordt bijgestuurd en verstevigd. Er zijn mogelijkheden voor kijkstages. Het gaat dus niet om een financiële ondersteuning.

*OD 15. Optimaliseren milieuhygiëneregelgeving**Gevaarlijke transporten*

De methodiek ter bepaling van de risico's van gevaarlijke transporten is belangrijk om die risico's kwantificeerbaar te maken, wat nuttig is bij beslissingen over nieuwe transporttrajecten of veranderingen op gebied van ruimtelijke ordening. Daarnaast moet deze methodiek het mogelijk maken om de aandachtspunten en knelpunten van bestaande transporttrajecten te detecteren, en om risico's transparant te communiceren met de burger. Daarom heeft de dienst bevoegd voor veiligheidsrapportage een semi-kwantitatieve berekeningsmethodiek voor het transport

van gevaarlijke stoffen ontwikkeld. Op Europees niveau wil men komen tot een harmonisatie van risicomanagement voor transporten van gevaarlijke stoffen. De dienst bevoegd voor veiligheidsrapportage volgt dat.

OD 16. Verder optimaliseren van de doeltreffendheid en de integratie van de erkenningen leefmilieu

Begeleiding webtoepassing aanvraagdossiers

Voor de begeleiding van diegenen die een aanvraag indienen in het hervormde subsidiestelsel voor milieu- en natuurverenigingen, heeft de administratie nauw samengewerkt met de BBL en Natuurpunt. De verenigingen werden intensief begeleid aan de hand van een opleidingenreeks die BBL organiseerde. Er werden verschillende workshops georganiseerd over een goed aanvraagdossier. De dossierverantwoordelijke van de administratie nam ook deel aan deze opleidingenreeks.

De administratie heeft een webtoepassing voor dossierindiening ontwikkeld, eveneens in overleg met en getest door Bond Beter Leefmilieu en Natuurpunt. Een uitvoerige handleiding werd opgesteld en online geplaatst. Op een workshop heeft de administratie al een demo gegeven. Bij de indienronde van aanvraagdossiers bleek dat zowel de verenigingen als de administratie de toepassing vlot konden gebruiken. Voor de rapportering worden er nieuwe formats ontwikkeld.

OD 21. Landbouw en Natuur: partners in een multifunctioneel landelijk gebied

Natuurinrichtingsprojecten

De minister ontkent dat er een achterstand is in de natuurinrichtingsprojecten, wel liggen de erkenningen en de natuurinrichtingsprojecten nog op het bureau van het ANB. De minister heeft erop aangedrongen dat ze snel aan haar bezorgd worden. Klassiek wordt er gewacht tot het einde van het jaar omdat er dan een volledig beeld is en dus zekerheid dat er geld is voor de goedgekeurde aanvragen.

Naast de natuurinrichtingsprojecten zijn er voor natuurinrichting ook de investerings-subsidies natuur (quick wins), de subsidies voor de eerste inrichting van erkende reservaten en de projectmatige aanpak van inrichting van natuurgebieden, bijvoorbeeld het geactualiseerde Sigmaplan en LIFE-projecten.

Voor 2017 is alvast gepland om op de volgende natuurinrichtingsprojecten in te zetten: de NI's Turnhouts Vennengebied West, Dijlevallei, Zwarte beek, De Blankaart, Biscopveld, Berlarebroek-Donkmeer, de SBZ Valleien van de Laambeek, Zonderikbeek, Slangebeek en Roosterbeek met vijvergebieden en heiden, de SBZ bossen en heiden van zandig Vlaanderen – oostelijk deel, de SBZ bossen, heiden en vallegebieden van Zandig Vlaanderen – westelijk deel, de NI's Schuddebeurze, Bokrijk-Kiewit en Wellemeersen.

OD 24. Opvolging ruimte voor sport en recreatie

Kleiduifschietstanden

De diensten hebben geen weet van geruchten rond extra kleiduifschietstanden. Er is wel een groot tekort aan kleiduifschietstanden, onder andere voor het jacht-examen. Om de geluidsoverlast te beperken, zouden geluidsdempers nuttig zijn. Alles hangt af van wat er in VLAREM staat en welke aanvragen gedaan worden.

OD 25. Ruimte voor water

De nieuwe aanpak van de Signaalgebieden maakt deel uit van de Codextrein die al een eerste keer goedgekeurd is door de Vlaamse Regering. De adviezen van de verschillende instanties zijn binnen en de regering buigt zich er binnenkort een tweede keer over.

Doorvertalen van overstromingsgegevens in het beleid

De overstromingen van januari en mei-juni 2016 worden gedetailleerd in kaart gebracht door de bekkensecretariaten. Die kartering wordt gebruikt om de laag van de effectief overstromingsgevoelige gebieden aan te passen. De aangepaste kaart wordt voorgelegd aan de vergadering van de CIW. Daarna zal de minister de kaart aan de Vlaamse Regering ter goedkeuring voorleggen. In dit voorstel tot actualisatie worden eveneens de aanpassingen die door burgers of eigenaars gevraagd werden en die in aanmerking komen, opgenomen.

Deze actualisatie garandeert een optimale toepassing van de watertoets en de informatieplicht bij vastgoedtransacties. Voorts wordt onderzocht hoe de verzamelde gegevens van een overstroming, na afloop van de karteringsronde, duidelijk kunnen getoond worden aan de gebruikers van het algemene geoloket op waterinfo.be. Zo kan de informatie vlotter doorstromen naar waterloopbeheerders, gemeenten en burgers. Daarnaast wordt op basis van de overstromingen bekeken welke bijkomende maatregelen op het terrein noodzakelijk zijn.

Waarschuwingssysteem in 'near realtime'

Het nieuwe systeem voor waarschuwing van hevige (zomer)neerslag in near realtime zal gebaseerd zijn op de metingen van neerslagradars in Vlaanderen. Doordat deze elke vijf minuten een nieuwe neerslagmeting op zeer hoge resolutie leveren voor heel Vlaanderen, wordt het mogelijk om het lokale niveau snel te waarschuwen. Dat gebeurt volautomatisch, bijvoorbeeld via email- of sms-dienst. Dat zal voort onderzocht worden in het kader van een project dat de VMM begin 2017 start.

De haalbaarheidsstudie voor een scoringsysteem om de overstromingsrisico's op perceelniveau in kaart te brengen loopt nog. De methodologie wordt gevalideerd door ze toe te passen op een aantal dossiers. De eindresultaten van het project zijn voorzien tegen medio 2017. Er wordt aan gewerkt om luchtbeelden te gebruiken voor de kartering.

Waterbestendig bouwen

Het Klimaatfonds kan niet ingezet worden voor stimuli voor waterbestendig bouwen, noch voor andere vormen van adaptatie. De vier mogelijke bestedingsdoelen zijn: het intern klimaatbeleid dat bijdraagt aan de uitstoot van broeikasgassen; de uitvoering van flexibiliteitsmechanismen; de internationale klimaatfinanciering; de compensatie van indirecte carbon leakage. De Vlaamse overheid financiert wel een deskundige waterbestendig bouwen die lokale besturen en architecten adviseert. In drie gemeenten Geraardsbergen, Lebbeke en Sint-Pieters-Leeuw start in 2017 een proefproject voor beschermingsmaatregelen van bestaande gebouwen.

OD 26. Een doelmatige afvalwatersanering tegen een betaalbare prijs

Begin 2017 zal de VMM het rapport 'Kosten voor Rioleren' over 2015 publiceren. De saneringsbijdrage moet effectief gebruikt worden voor de aanleg of het onderhoud van rioleringen. Daarnaast start een traject om de langetermijnfinanciering van

het waterbeleid in kaart te brengen. Daar zal het middenveld nauw bij betrokken worden.

OD 27. Garanderen van voldoende, gezond en betaalbaar drinkwater

Loodpreventie

Het eerste actieplan focuste op leidingen in openbaar domein, die dus eigendom zijn van de drinkwatermaatschappijen. In het tweede actieplan Loodpreventie ligt de focus meer op binneninstallatie van de klant. De eigenaar is daarvoor verantwoordelijk en kan niet gedwongen worden, maar wel gesensibiliseerd om de nodige maatregelen te nemen. Rekening houdende met de vele loden leidingen in oudere woningen is een gericht beleid om de klant te informeren noodzakelijk.

Waterarmoede

In de loop van 2017 zal de WaterRegulator de impact van de nieuwe tariefstructuur voor drinkwater inclusief de sociale correcties en de doelgroep evalueren. Ook de flankerende maatregelen worden geëvalueerd. Daarnaast meet de VMM jaarlijks de waterarmoede aan de hand van een aantal indicatoren. De resultaten worden jaarlijks gepubliceerd in het rapport 'Statistieken toepassing Algemeen Waterverkoopreglement'. Op basis van de bevindingen in dit rapport en op basis van geregelde contacten met armoedeverenigingen en OCMW's, bijvoorbeeld in de klankbordgroep AWVR en in het door Samenlevingsopbouw en de Vlaamse Milieumaatschappij opgezette Lerend Netwerk, wordt onderzocht hoe waterarmoede best begrepen, vermeden en bestreden kan worden.

OD 32. Kiezen voor een gebiedsgerichte aanpak van de mestproblematiek in het nieuwe Mestactieplan

Wat de gebiedsgerichte aanpak van het mestbeleid betreft, antwoordt de minister dat het onderzoek naar het pro-rataprincipe uitgevoerd wordt. Het doel van dit onderzoek is tweeledig. Enerzijds vraagt de Europese Commissie om aan te tonen dat het digestaat een voldoende stabiel product is op het vlak van nutriënteninhoud (N en P) maar ook van percentage dierlijke mest. De gebruiker van digestaat moet immers – zowel vanuit landbouwkundig als vanuit milieukundig oogpunt – een goede inschatting kunnen maken van de kwaliteit en de werking van het product. Anderzijds vraagt de Europese Commissie om de impact van digestaat volgens het pro-rataprincipe na te gaan in een praktijksituatie op een landbouwbedrijf. Effecten op agronomische eigenschappen van de gewasproductie (opbrengst, kwaliteit enzovoort), de bodemkwaliteit en de waterkwaliteit moeten in kaart gebracht worden. De eerste resultaten van dit onderzoek worden verwacht in de loop van 2017 en zullen bij de voorbereiding van MAP6 besproken worden met de Europese Commissie. Omdat er geen eensgezindheid is tussen de lidstaten over het toepassen van digestaat uit co-vergisting, zal het vooral bilateraal besproken worden met de Europese Commissie. Nederland past al een vorm van pro-ratasysteem toe.

OD 36. Duurzaam bodembeheer faciliteert de economische ontwikkeling

Sectorfonds garagesector

Ervaringen met BOFAS vzw en Vlabotex vzw hebben geleerd dat sectorale saneringsfondsen niet alleen de overheadkosten van bodemonderzoek en -sanering wegnemen van individuele bedrijven, maar door hun schaalgrootte ook een sterk kostenreducerend effect hebben. Het voorbije jaar werd door de OVAM onderzoek gedaan naar een fonds voor de bodemverontreiniging voor de garage- en carrosseriesector, in nauw en constructief overleg met de verschillende sectororganisaties en beroepsverenigingen. Gezien in 2017 nog heel wat denksporen

worden onderzocht, is het voorbarig om een datum te kleven op de oprichting van een fonds voor deze sector.

OD 37. Duurzaam bodembeheer is essentieel voor een gezonde en kwaliteitsvolle leefomgeving

Stookolietankfonds

De Uitgebreide Interministeriële Conferentie Leefmilieu (UICL) van 12 november 2014 heeft de minister opgedragen om de werkzaamheden van de werkgroep voor een Belgisch stookolietankfonds terug op te starten. Omdat er nog geen federaal standpunt is over het ontwerp van de samenwerkingsakkoord, is de werkgroep nog niet samengekomen. Het dossier wordt op de eerstvolgende UICL van 30 november 2016 opnieuw geagendeerd. Om de omvang van het probleem in Vlaanderen te bepalen, gaat OVAM uit van het aantal tanks, niet van het aantal gemelde probleemgevallen bij particulieren, wat er momenteel ruim duizend zijn. In Vlaanderen zijn er ongeveer 730.000 tanks, waarvan ongeveer 540.000 ondergrondse tanks. OVAM raamt het aantal probleemgevallen op ongeveer 6500, met per jaar zo'n 770 bijkomende gevallen. In afwachting van een stookolietankfonds stelt OVAM zich billijk op ten overstaan van saneringsplichtige particulieren, ze houdt de dossiers namelijk in beraad. Alleen in geval van onmiddellijk ernstig gevaar stuurt de OVAM aanmaningen om tot de gepaste acties te verplichten. Bij het in gebreke blijven van de saneringsplichtige zal de OVAM ambtshalve optreden.

Historisch verontreinigde gronden

De minister stelt dat voor 5068 ernstig historisch verontreinigde gronden de sanering is gestart, en voor 3483 de sanering is afgerond.

OD 42. Lokale luchtkwaliteit verbeteren in hotspotzones zoals stedelijke gebieden, industriegebieden en landbouwzones

De minister heeft de vraag over de luchtkwaliteit, haar plannen voor Antwerpen en Gent en de normen van de Wereldgezondheidsorganisatie op 8 november beantwoord (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2016-17, nrs. 389, 398 en 400). Dat lokale besturen en burgers betrokken zijn bij participatieve meetcampagnes heeft een groot sensibiliserend effect. Anderzijds moet de wetenschappelijkheid van de gebruikte methode gegarandeerd zijn. Er zijn luchtkwaliteitsnormen van Europa en van de Wereldgezondheidsorganisatie, feit is dat de luchtkwaliteit jaar na jaar verbetert. Uiteraard moet het doel zijn het steeds beter te doen.

OD 43. Verhogen van de lokale leefkwaliteit

Tuinmonitor

Er werd een projectvoorstel opgesteld voor de ontwikkeling van de Garden Monitor (GARMON). Dat voorstel wordt deze maand ingediend bij BELSPO. De externe fondsen zijn nodig voor de lancering van het project, vermits er geen interne financiering is. De meeste aandacht in onderzoek en beleid gaat naar stedelijk openbaar groen, terwijl particuliere tuinen onterecht onderbelicht blijven.

OD 45. Kwantificeren en verminderen van de impact van milieuverstoring op de gezondheid met specifieke aandacht voor de kwetsbare groepen in onze maatschappij

Onlinemonitoringssysteem binnenlucht

Het doel van het onlinemonitoringssysteem is de invloed van renovaties, bouwmaterialen, duurzaam en energiezuinig bouwen en bewonersgedrag op de kwaliteit van het binnenmilieu beter en sneller in kaart te brengen door gebruik te maken van elektronische sensoren. Klassieke metingen gebeuren met grote vaste toestellen met verschillende filters. De stalen moeten dan geanalyseerd worden. Daardoor zijn de meetresultaten slechts een momentopname en niet onmiddellijk beschikbaar. Dat maakt het moeilijker om factoren die de binnenlucht ongezond maken, snel te detecteren of om het effect van aanpassingen, zoals het afstellen van het ventilatiesysteem, onmiddellijk te beoordelen. De onlinetool gebruikt elektronische sensoren en de meetgegevens worden doorgestuurd naar een server die de gegevens verwerkt. De meetresultaten worden weergegeven in duidelijke tabellen of grafieken en kunnen gebruikt worden om de kwaliteit van de binnenlucht, bijvoorbeeld na een renovatie, te beoordelen. Deze informatie kan ook gebruikt worden om feedback te geven aan bewoners over hoe ze het binnenmilieu gezond kunnen maken. De elektronische sensoren zijn vrij goedkoop en laten toe op grotere schaal te meten. Dat maakt onderzoeksresultaten wetenschappelijk relevant. Voor de ontwikkeling van de tool en de software voor verwerking van de resultaten wordt er 79.798,65 euro vrijgemaakt.

Projectplan Binnenmilieu

Het projectplan Binnenmilieu is een beleidsdomeinoverschrijdend plan voor de verbetering van het binnenmilieu in scholen. Onderzoek van de Vlaamse overheid toonde aan dat de kwaliteit van het binnenmilieu in een aantal gevallen minder goed is en dat er meer aandacht nodig is voor ventileren en verluchten. Ook blijken scholen met een ventilatiesysteem vaak te weinig aandacht te besteden aan de goede afstelling en het onderhoud van het systeem, wat een grote invloed heeft op de kwaliteit van het binnenmilieu. Het overkoepeld projectplan wil ervoor zorgen dat scholen gezonde binnenlucht in rekening brengen bij bouw- en verbouwprocessen en in hun keuzes voor het ventileren en verluchten van lokalen.

De acties zijn verdeeld onder de partners: het Departement Onderwijs en Vorming, het Agentschap Zorg en Gezondheid en het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie. Het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie is verantwoordelijk voor de uitvoering van volgende aspecten van het projectplan: de ontwikkeling van een digitale tool waarmee scholen hun binnenmilieu kunnen meten en verbeteren; de ontwikkeling van een informatiecampagne die architecten, aannemers, kleine zelfstandigen en klusjesdiensten bewustmaakt over het belang van gezond binnenmilieu; de ontwikkeling van een technische fiche voor scholenbouwers; het meewerken aan de organisatie van infosessies en vormingen over het beperken van negatieve invloeden op binnenlucht in samenwerking met de paritaire opleidingsinstituten bouw en elektriciteit, expertisecentra, vormingsorganisaties met permanente vorming bouw en architectuur, en de Orde van Architecten. De uitvoering van deze deelprojecten start in 2017 en loopt over een periode van vijf jaar.

OD 46. Verankering en vrijwaring van natuur- en bosgebieden

Meest kwetsbare waardevolle bossen

De kaart van de meest kwetsbare waardevolle bossen is momenteel in opmaak. Ze werd op 3 juni 2016 al een eerste maal, samen met het bijhorende uitvoeringsbesluit, principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering. De Raad van State

heeft advies uitgebracht over het ontwerpbesluit. Daarna bleek echter dat de administraties Mobiliteit en Openbare Werken en Onroerend Erfgoed nog een heleboel opmerkingen hadden op de kaart. De laatste opmerkingen kwamen pas binnen in november. De diensten kijken nu na aan welke van die opmerkingen de kaart nog moet worden aangepast.

Procedure afwijking verbod tot ontbossen

Op de vraag over de procedure voor afwijking op het verbod tot ontbossen antwoordt de minister dat het ontwerpbesluit van de Vlaamse Regering over het BRV een eerste keer goedgekeurd is door de Vlaamse Regering op 1 juli 2016. De adviesraden hebben hun opmerkingen gegeven. Het ANB verwerkt het advies in een aangepast besluit van de Vlaamse Regering. Dat spoort met de kaart voor de meest kwetsbare waardevolle bossen. Eens die kaart er is, zal er uiteraard nog een openbaar onderzoek over gehouden worden.

OD 47. Het behoud en de ontwikkeling van meer en betere natuur in de nabije buurt van alle Vlamingen stimuleren

Pimp je Speelplaats

In 2015 was er de eerste oproep Pimp je Speelplaats. Er waren zeventien laureaten die elk een budget tot maximaal 3500 euro konden winnen. De laureaten van 2015 zijn: Daltonschool De Lotus (Gent), VB 't Wimpelke (Impe), VB Sancta Maria (Sint-Martens-Latem), BSGO! De Wijze Eik afd. Casierlaan (Mariakerke), buso Broederschool (Lokeren), Leefschool Groene Poortje (Kaster), Autonome Middenschool (Bredene), VB O.L.V. De Ham (Mechelen), Sint-Lutgardis (Antwerpen), Hoedjes Van Papier (Deurne), buso Sint-Jozef (Antwerpen), VB Jan Rosier (Lanaken), BS Kla4tje (Lommel), Don Bosco (Groot-Bijgaarden), Sint-Jozefscollege (Aarschot), De School – Heffel (Kessel-Lo), Buitengewoon Basisonderwijs Spes (Anderlecht).

In 2016 werd deze oproep wegens het grote succes in 2015 herhaald. Er waren 25 laureaten die elk 4000 euro voor groenaanleg en begeleiding op maat (coaching-traject) hebben gewonnen. De laureaten 2016 zijn: Freinetschool Het Wijdeland, Stedelijke basisschool Het Palet, De Sportschool, De Pinker – Spalier, Freinetschool De Loods, buso De Kouter Kortrijk, Stedelijke Basisschool De Bever, De Krekel, De Mozaïek bis, Broederscholen Hiëronymus vzw Biotechnische en Sport, Meertalig Atheneum Woluwe, School Zonnebloem, Bs De Kleine Prins – Lede, Basisschool De Leefschool Oosterzele, gbs Poelbos, Sint-Jozefinstituut afdeling Groenestraat, Pee En Nel Leuven, Vrije Basisschool Huise, Petrus en Paulus campus centrum – Sint-Jozefsinstituut, De Oogappel, Stedelijke Basisschool Fruithof, KTA Dendermonde – OKAN, VBS De knipoog, MPI Pottelberg, De Kleurdoos Brussel.

Wegens de grote vraag komt er ook een derde oproep die wordt gelanceerd op donderdag 24 november. Er zullen opnieuw 25 laureaten geselecteerd worden die elk 4000 euro kunnen winnen.

De jury geeft extra punten voor de inclusie van kinderen en jongeren met beperkingen en voor de openstelling en de positieve effecten voor de buurt (brede school). Dit wordt niet verplicht omdat het niet overal mogelijk is. Ook milieu- en/of natuurwinst leveren punten op. Dit kan gaan over regenwaterbuffering via een poel, werken met inheemse soorten, vermijden van pesticidengebruik, materiaalkeuze, energiegebruik enzovoort wat resulteert in CO₂-winst en behoud van biodiversiteit. Groene speelplaatsen kunnen interessante ecosysteemdiensten leveren en zo kleine stapstenen vormen voor het groene netwerk in bebouwde omgevingen.

Stadsrandbossen

De minister zal de lijst van de dossiers in de Vlaamse Rand aan de commissieleden bezorgen. Van de aankoopdossiers die in 2017 ingediend worden, kan ze begrijpelijkerwijze nog geen overzicht geven.

Voor de Vlaamse Rand is er een dubbel spoor: aankopen door het ANB en subsidies aan derden maar ook het toegankelijk maken van bestaand groen.

Ze zal ook een lijst van de stadsrandbossen en de gronden aangekocht in het kader van het rivierherstel Leie, aan de administratie vragen en aan het parlement bezorgen.

OD 48. Werken aan het behoud, het herstel en de versterking van biodiversiteit en ecosystemen

Besteding middelen Bossencompensatiefonds door de Regionale Landschappen

Ook Regionale Landschappen en Bosgroepen kunnen deelnemen aan projecten en kunnen voorstellen indienen voor potentiële locaties voor bebossing. Er komt ook een samenwerkingsovereenkomst tussen het ANB en de provincies voor de financiering daarvan. De Bosgroepen, de Regionale Landschappen en de provincies zullen dus één generiek plan indienen bij het ANB.

Soortenbeschermingsprogramma's

De minister beaamt dat het soortenbeschermingsprogramma van de gladde slang rond is. Voor het beschermingsprogramma voor de roerdomp is er een begrotingsakkoord gevraagd. De Inspectie Financiën buigt zich over het programma voor de knoflookpad en de heivlinder.

Exoten

Als er een Europese lijst van exoten is, zal er een Vlaamse lijst opgesteld worden. Pas dan zal er een budget voor worden vrijgemaakt. Dat zal eerder iets voor 2018 zijn.

OD 50. Voor verzurende en vermestende stikstofdeposities wordt een programmatrische aanpak ontwikkeld

De Vlaamse Regering zal de complexe materie van IHD/PAS zo snel mogelijk afronden, op een ecologisch maar ook economisch verantwoorde manier. De inspectie Financiën heeft een vernietigend advies uitgebracht over de vele budgettaire meerkosten van het Natura 2000-programma. De regering zal moeten nagaan wat mogelijk is binnen de begroting.

OD 51. Het Vlaams Materialenprogramma realiseert de transitie duurzaam materialenbeheer

Vlaams Programma Circulaire Economie

Op basis van de uitgangspunten van het plan van aanpak voor de Transitie Circulaire Economie, dat op 15 juli door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd, en de aanvullende uitgangspunten die werden geformuleerd op de publiek-private stuurgroep van het Vlaams Materialenprogramma van 14 september en 8 november, wordt momenteel gewerkt aan een finale ontwerpversie van het strategisch plan Vlaanderen Circulair. Het beschrijft onder meer de strategie en positionering van Vlaanderen Circulair, de governance, de aanpak van het rollend werkprogramma,

en de kernactiviteiten waarrond het operationele team de komende vijf jaar zal werken.

De kernactiviteiten zoals ze beschreven staan in het strategisch plan, zullen verder vertaald en geconcretiseerd worden in jaarlijkse operationele actieplannen. Er wordt daarbij een onderscheid gemaakt tussen een vraaggedreven aanpak, waarin vanuit de kernactiviteiten wordt ingespeeld op de vragen en behoeften van de verschillende stakeholders, en een aanbodgestuurde aanpak, waarbij het operationele team een meer proactieve aanpak hanteert onder de vorm van een rollend werkprogramma voor een aantal transversale thema's. Van 1 januari 2017 tot en met 31 december 2018 wordt het rollend werkprogramma opgebouwd rond drie thema's: circulair aankopen, circulaire stad en circulair ondernemen. Daarna kan de focus aangescherpt, verdiept of verlegd worden naar een nieuw transversaal thema. Deze opdeling per twee jaar zorgt voor een grotere flexibiliteit in de programmatie. Die flexibiliteit is nodig om te kunnen inspelen op nieuwe opportuniteiten of voortschrijdend inzicht uit de projecten en acties.

Het strategisch plan en het operationeel plan 2017 zullen eind februari 2017 ter goedkeuring worden voorgelegd.

OD 52. De hoeveelheid restafval van burgers en bedrijven vermindert verder.

Minirecyclageparken

Het nieuwe plan voor huishoudelijk afval en gelijkgesteld bedrijfsafval telt 53 acties. Een ervan, gepland in 2017, zijn minirecyclageparken. Daarvoor is onder andere een aanpassing van de VLAREM-reglementering nodig. Eventueel moet ook de subsidiereglementering aangepast worden om de lokale besturen ertoe te stimuleren. De uitvoering van de acties van het uitvoeringsplan wordt opgevolgd via het overlegplatform 'huishoudelijk afval', waarin alle relevante stakeholders zitting hebben. De OVAM heeft nog niet met andere actoren overlegd over minirecyclageparken, maar dat zal uiteraard wel gebeuren.

Selectieve inzameling en het sluiten van de materiaalketen

In het beleid voor uitgebreide producentenverantwoordelijkheid is interregionale afstemming zeer belangrijk. In 2010 werd het Interregionaal Platform Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid opgericht om het beleid in de drie gewesten te stroomlijnen. Uiteraard wordt ook met desbetreffende sector overlegd over een producentenverantwoordelijkheid voor een bepaalde stroom. De mogelijkheden voor een vorm van uitgebreide producentenverantwoordelijkheid voor meubels en textiel worden onderzocht, zoals bepaald in het nieuwe plan voor huishoudelijk afval en gelijkaardig bedrijfsafval. Het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest heeft dit jaar ook een studie laten uitvoeren naar een producentenverantwoordelijkheid voor kga. Andere productgroepen staan momenteel niet op de agenda.

OD 53. Via samenwerking materiaalkringlopen sluiten en kringlooeconomie stimuleren

Bedrijfsvoering meer circulair maken

De tool om Vlaamse bedrijven advies te geven om hun afvalbeheer te optimaliseren en de bedrijfsvoering meer circulair te maken zal online toegankelijk zijn voor alle Vlaamse bedrijven. Ongeveer 15.000 bedrijven die hun afvalstoffenproductie in het Integraal Milieujaarverslag rapporteren, zullen door de OVAM actief feedback krijgen over hun afvalstoffen- en materialenbeheer met de mogelijkheid tot benchmarking. De tool zal automatische en concrete adviezen over duurzaam materiaalbeheer geven op basis van de gekende materiaalstromen bij het bedrijf en het

bedrijfsprofiel. De ontwikkeling van deze tool werd opgevat als een 'living lab' en wordt begeleid door iMinds, gespecialiseerd in digitale innovaties. Van bij de start van dit project zijn bedrijven regelmatig geraadpleegd voor een optimale afstemming tussen de bedrijfsbehoeften en de adviezen van de tool. Voor de adviezen zal de OVAM vanaf 2017 een ruime groep afvalactoren betrekken, bijvoorbeeld, maar niet uitsluitend, sectorfederaties, milieuconsulenten en kenniscentra. De focus ligt op een directe, laagdrempelige communicatie over duurzaam materiaalbeheer op maat van elk bedrijf.

Inventaris van opportuniteiten om meer metalen te recupereren

In afgedankte elektrische en elektronische apparaten (AEEA), batterijen en afgedankte voertuigen zijn heel wat kritieke materialen aanwezig die momenteel te weinig worden hergebruikt, vaak minder dan 1 percent. Ook voor andere waardevolle metalen, zoals goud en zilver, zijn er momenteel nog grote verliezen. Er werd in 2014-2015 een inventaris opgemaakt van kritieke metalen die in relevante hoeveelheden aanwezig zijn in bepaalde onderdelen van batterijen, AEEA of voertuigen. De inventaris werd opgemaakt door VITO, KU Leuven en IMEC in samenwerking met Agoria, Coberec, Go4Circle en de beheersorganismen. Het doel van deze inventaris is om de economische haalbaarheid van de recyclage te onderzoeken en om een aantal proefprojecten te starten. Indien succesvol, kan dit leiden tot een wetgevend kader voor een optimaal beheer van de kringloop van kritieke en waardevolle metalen. Zeer recent is dit project echter stilgelegd omdat er geen geschikte verwerker kon worden gevonden voor de geselecteerde opportuniteiten. De Chinese kritieke metalen worden immers dermate goedkoop op de markt gebracht dat recyclageprojecten economisch onhaalbaar worden. Het is de bedoeling om met andere Europese lidstaten te onderzoeken hoe de recyclage van kritieke metalen economisch rendabel kunnen maken.

OD 55. We bouwen en verbouwen materiaalbewust in Vlaanderen

Asbestafbouwplan

Het asbestafbouwplan zal als overkoepelend raamwerk de planmatige aanpak beschrijven hoe de doelstelling 2040 zal ingevuld en gerealiseerd worden. Het zal begin 2018 aan de Vlaamse Regering ter goedkeuring voorgelegd worden. De aanpak omvat de verankering van een aansturend regelgevend kader in het Materialendecreet en het VLAREMA, en het flankerende beleid. Die tweesporen-aanpak wordt volop met alle betrokken stakeholders afgestemd.

In Mechelen loopt een proefproject met een samenkoopformule voor de verwijdering van asbestdaken in samenwerking met IVAREM (Mechelen) voor de doelgroep particulieren en jeugdverenigingen. In samenwerking met de stad Antwerpen is er een proefproject voor de verwijdering van asbesthoudende leidingisolatie voor de doelgroep particulieren. Voorts is er de samenkoopformule voor asbestcementen golfplaten in samenwerking met IOK met focus op de doelgroep land- en tuinbouw. Het proefproject streeft eveneens naar het aanbieden van voordelige tarieven, kwaliteitsborging, ontzorging en renovatiebegeleiding voor de energieprestaties bij de heraanleg. Daarnaast biedt de OVAM via haar ambtshalve werking ondersteuning aan voor de asbestgerelateerde kosten zijnde de asbestafvalverwerking. Daarnaast wordt samen met de gemeente Merksplas de mogelijkheid geboden aan particulieren tot opmaak van een goedkope asbestinventaris van hun woning aan de instapkost van 100 euro. In de gemeente Kampenhout is een proefproject wijkrenovatie in opstart voor de geïntegreerde aanpak van energierenovatie en asbestverwijdering. Voor de doelgroep residentiële gebouwen en land- en tuinbouw worden nog de mogelijkheden van twee nieuwe proefprojecten bekeken. De OVAM startte als vervolgluk op haar state-of-the-artstudie rond asbestverwerkingstechnieken voor Vlaanderen een stuurgroeptraject met vertegenwoordiging

van alle betrokken overheden, instanties, kennisinstellingen en sectorfederaties. Dit traject past in haar vervolgstudie om het noodzakelijke reguleringskader en de spelregels voor private investeerders uit te klaren en de stap tot pilot- of fullscale-investeringen in een gelijk speelveld mogelijk te maken.

Flankerend aan de lopende inventarisatiestudie in scholen heeft de OVAM een contractformule gestart voor de uitvoering van urgente asbestsaneringen bij de deelnemende scholen. Binnen dit contract werd reeds één urgente asbestsanering succesvol uitgevoerd. Het betrof de verwijdering van asbesthoudende plaasterisolatie rond de cv-leidingen in een hermetische zone door een erkend asbestverwijderaar. Gezien de grootste risico's verbonden zijn aan asbesthoudende leidingisolatie, wordt verwacht dat bij urgente sanering in 90 percent van de gevallen een hermetische zone al dan niet in combinatie met couveusezakmethode nodig zal zijn. Na inventarisatie kunnen alle scholen in voorkomend geval hierop beroep doen. De scholen dragen slechts een deel van de saneringskosten op basis van een vastgelegde verdeelsleutel.

Bij de selectie van de driehonderd scholen werd in overleg met AGION en GO! rekening gehouden met de representatieve vertegenwoordiging van de netten in het scholenlandschap.

OD 56. Uitvoeren en versterken kortetermijnklimaatbeleid

Vlaamse Klimaat- en Energietop van 1 december

Op 1 december is er een derde top over het klimaat, zij het dat hij nu de Energie- en Klimaattop genoemd wordt. Het zal zeker niet de laatste top zijn. Het voormiddag gedeelte zal zich toespitsen op het klimaatbeleid en het namiddag gedeelte op het energiebeleid. Het is niet omdat er klimaattoppen worden georganiseerd dat er op het terrein geen actie wordt ondernomen. De minister denkt aan de klimaatdossiers Infrastructuur Hoger Onderwijs en Universiteiten, overheidsgebouwen, mobiliteit van de Vlaamse overheid en de renovatiepremie voor sociale huisvestingsmaatschappijen. Alle ministers hebben één of meerdere klimaatrondetafels georganiseerd waarvan de resultaten op 1 december worden voorgesteld. De minister laat de primeur voor dan.

Ondersteuning lokale initiatieven rond klimaat

Voor de lokale initiatieven rond klimaat is er een bedrag van 12 miljoen euro vrijgemaakt. De minister overlegt met de VVSG en de VVP over hoe dat het best te besteden. Daarnaast komt er een webapplicatie voor de Burgemeestersconvenant om bestaande Exceltools te integreren tot één applicatie. In een publiek gedeelte kunnen alle gebruikers de energiegegevens van alle 308 Vlaamse gemeenten raadplegen. Gemeenten kunnen via een specifieke login uittesten hoe groot de CO₂-besparing van bepaalde maatregelen tegen 2030 kan zijn.

Steden en gemeenten in Vlaanderen zullen in toenemende mate de gevolgen van de klimaatverandering ondervinden. De minister zal hen een laagdrempelig adaptatie-instrumentarium aanbieden om een klimaatadaptatiebeleid op te zetten en hun kwetsbaarheid te verminderen. Daarnaast zullen ook het meetinstrument Omgevingskwaliteit en de website Leefkwaliteit in Beeld interessante info of tools aanleveren voor lokale overheden. De minister maakt 300.000 euro extra vrij voor een klimaatprijs die creatieve en inspirerende klimaatprojecten van de steden en gemeenten moet belonen. Op 1 december worden de tien laureaten van de 32 ingediende projecten bekend gemaakt.

*OD 57. Evolueren naar een koolstofarm Vlaanderen tegen 2050**Standpunt Vlaanderen in de Europese discussie lastenverdeling non-ETS*

Tijdens de Raad Leefmilieu van 17 oktober heeft de minister zich namens België zich als enige lidstaat positief uitgesproken over het voorstel van de Commissie. Ze heeft er wel bij gezegd dat België de zaak opnieuw zal bekijken als er gesleuteld wordt aan de percentages. Enkele Oost-Europese landen willen immers uitzonderingen bedingen.

Koolstofafvang en -hergebruik

In het kader van een koolstofarm Vlaanderen tegen 2050 heeft de minister een opdracht gegeven aan VITO en het studie bureau DNV.GL om het potentieel te onderzoeken van koolstofafvang en -hergebruik, ofwel carbon capture and use, afgekort CCU, in Vlaanderen. Uit deze studie bleek dat er in Vlaanderen zowel bij de kennisinstellingen als bij de industriële partners al heel wat interessante valorisatietechnieken voor CO₂ ontwikkeld worden. Tegelijk bleek dat de meeste projecten nog in een studiefase zitten. Het beleidsdomein Leefmilieu wil de ontwikkeling van CCU-technieken verder ondersteunen. Het heeft daartoe al op Europees niveau gepleit voor de erkenning van CCU-technieken in het Europees systeem van emissiehandel. Daarnaast wil het de CCU-projecten in aanmerking laten komen voor Vlaamse ondersteuningsinstrumenten. Momenteel kan de strategische ecologiesteen al voor CCU-projecten. De minister wil echter dat met de budgetten voor innovatie ook klimaatvernieuwing kan ondersteund worden. Ze hoopt dat dat snel rechtgezet wordt.

Voor de geologische opslag van CO₂ in de Vlaamse ondergrond zijn er momenteel geen concrete plannen. Toepassingen in de ondergrond als diepe aardwarmte-winning verdienen volgens de minister meer aandacht. Daar zijn er immers al concrete projecten. Op 28 oktober 2016 werd het uitvoeringsbesluit van het decreet betreffende de diepe ondergrond voor het opsporen en winnen van diepe aardwarmte in de Vlaamse diepe ondergrond definitief goedgekeurd door de Vlaamse Regering.

De energieprestatie-eis voor bestaande gebouwen staat in de beleidsbrief omdat het gekoppeld is aan het Renovatiepact. De vraag over de streefdatum moet gesteld worden aan de minister, bevoegd voor energie.

*3.2.2. Ruimtelijke ordening**SD 3 Eenvoudige en doeltreffende instrumenten**Omgevingsvergunning*

Alle leden zijn voor vereenvoudiging, maar zijn ook wel wat bezorgd. Hoewel de start van de omgevingsvergunning zo goed mogelijk voorbereid wordt, kan niet gegarandeerd worden dat vanaf 23 februari alles perfect zal verlopen. Omdat ze het doorschuiven van de verantwoordelijkheid beu was, heeft de minister recent de projectleiders van de diensten, maar ook HP die de aanbesteding heeft binnengehaald, de softwareontwikkelaars, de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten en de Vereniging van de Vlaamse Provincies samengebracht om de knelpunten te bespreken. Alle problemen werden doorgepraat en deze week volgt er een opvolgingsvergadering.

De administratie denkt 1,5 miljoen euro nodig te hebben voor de instap van de lokale besturen en provincies bij de opstart van de digitale omgevingsvergunning.

Het Omgevingsbesluit neemt de principes over van het decreet over de complexe projecten en zal die veralgemenen tot alle projectgedreven processen. De minister mikt op realisatie tegen het einde van dit jaar.

Regelluwe zones

Wat de regelluwe zones betreft, stelt de minister dat het een evenwichtsoefening is om duidelijke voorschriften te combineren met regelluwte. De minister is er in ieder geval geen voorstander om alles centraal tot in detail te bepalen zodat elke lokale innovatie gefnuikt wordt, zoals Ingrid Pira lijkt te suggereren.

Het proefproject van het Meetjesland loopt. De resultaten worden meegenomen in het Instrumentendecreet.

Advies inzake onroerend erfgoed

De minister is voor de vervanging van het bindend advies inzake onroerend erfgoed door het niet-bindende advies, wat niet betekent dat om het even wat mogelijk is. De motiveringsplicht verdwijnt immers niet.

Verhandelbare bouwrechten

Het onderzoek naar de krijtlijnen en randvoorwaarden voor het invoeren van een systeem voor verhandelbare bouwrechten in Vlaanderen werd eind juni afgerond en staat op de website. De inzichten uit het expertteam, de workshops en de stuurgroep werden door de administratie gesynthetiseerd in een adviesnota over verhandelbare ontwikkelingsrechten. Er is geen consensus of het systeem haalbaar en nuttig is in Vlaanderen. Uit het onderzoek blijkt dat het systeem in Vlaanderen invoeren, zoals het in de Verenigde Staten bestaat, complexer is dan aanvankelijk werd aangenomen. De juridische randvoorwaarden, waaronder de vereisten van billijke vergoeding en gelijkheidsbeginsel, zorgen voor een sterke beperking van de vrijheidsgraden van het systeem. Daarom wordt er gestart met proefprojecten op regionale schaal. De adviesnota zal ter beschikking worden gesteld via de website Ruimtelijke ordening.

Instrumentendecreet

Planbaten/planschade, de optimalisatie planologische ruil, de verhandelbare bouwrechten enzovoort zijn vervat in het voorontwerp van Instrumentendecreet. De minister is van plan dat dit jaar nog aan de Vlaamse Regering voor te leggen.

Strategische projecten

In 2013 werd instrument van strategische projecten geëvalueerd. Dat resulteerde onder andere in een publicatie. De lessen daaruit werken nog steeds door. Het relatief groot aantal lopende strategische projecten en het aantal jaarlijkse aanvragen duiden op het grote maatschappelijke belang. De behoefte aan realisatie van hetgeen wordt gepland, is groot. Een verdere evaluatie of bijsturing van dit instrument zal in het licht van de veranderingen van het ruimtelijk beleid staan, namelijk name de overgang van het RSV naar het BRV.

Complexe projecten

Op dit moment werden zes startbeslissingen genomen voor projecten in toepassing van het decreet Complexe Projecten. Het gaat om vier projecten op Vlaams niveau: de extra containerbehandelingscapaciteit voor de haven van Antwerpen, het industrieterrein Op De Berg, het verbeteren van de leefbaarheid in Klein Rusland en de nautische toegankelijkheid van de haven van Zeebrugge. Voorts zijn er twee

lokale projecten: de herinrichting van de stationsomgeving van Kessel, naar een leefbare woonkern en een project Vrachtverkeer Rumst. De projecten krijgen, naast de gebruikelijke inhoudelijke begeleiding door de verschillende beleidsdomeinen, ook een procesmatige begeleiding door het team Complexe projecten. Concreet betekent dit dat de verschillende initiatiefnemers doorheen het gehele proces van het project worden begeleid door leden van het team. Het team is samengesteld uit vertegenwoordigers van de beleidsdomeinen Ruimte Vlaanderen, Mobiliteit en Openbare Werken en Leefmilieu, Natuur en Energie, dit om een zo breed mogelijke expertise ter beschikking te stellen.

De voortgang van elk project wordt nauwgezet opgevolgd en geëvalueerd. Zo kunnen de nodige aanpassingen in de regelgeving of in de procesaanpak snel worden doorgevoerd.

Kosten lintbebouwing

Eind 2016 wordt samen met het Departement Mobiliteit en Openbare Werken een onderzoek opgestart over de monetarisering van Urban Sprawl. Die studie zal verdere inzichten verschaffen over de kost van lintbebouwing in Vlaanderen.

As-builtattest

De as-builtattesten komen er einde van het jaar. Voor het legaliteitsattest wordt er een onderzoek gevoerd naar het historisch passief.

Inspectie

De inschakeling van de inspectie wordt behandeld in het handhavingsprogramma en vertaald in de Codex Ruimtelijke Ordening.

SD 4 Goedkeuring BRV dat verder bouwt op krachtlijnen RSV

De minister drukt erop dat zij nooit het woord 'betonstop' in de mond genomen heeft. In de Transitienota, goedgekeurd door de Vlaamse Regering, staat heel uitdrukkelijk dat Vlaanderen in 2050 stopt met de inname van de open ruimte. Dat is het enige wat de minister in de pers gezegd heeft. Het witboek BRV wordt momenteel besproken door de Vlaamse Regering. Net als iedereen wil de minister voor de ommekeer gaan en daarbij voldoende ambitieus zijn. Ze hoopt snel met het BRV naar buiten te kunnen treden.

De minister is ook voorstander van ambitieuze tussentijdse doelstellingen. Ze hoopt dat de Vlaamse Regering daartoe zal beslissen.

De minister overlegt ook met haar collega voor Wonen. Haar diensten hanteren tot nog toe consequent de Europese definitie van open ruimte, hoewel die niet verplicht is. Als sommigen de ambitie willen verlagen door een andere definitie als uitgangspunt te nemen, valt te bekijken hoe daarmee om te gaan. Voor de leefbaarheid en de strijd tegen de opwarming van de aarde, is het belangrijk dat de open ruimte niet aan het huidige tempo blijft ingenomen worden. De minister heeft de instrumenten al toegelicht.

Ook in 2017 wil de minister stimulansen geven om het ruimtelijk rendement te verhogen. Ze wijst erop dat de lokale besturen ook nu al over heel wat instrumenten beschikken om de inname van de open ruimte tegen te gaan: de webtools, gewoonteregels, gemeenschappelijke wooninitiatieven. Ze wil met mooie voorbeelden gemeenten aanzetten om dat in praktijk te brengen. Maatwerk moet mogelijk zijn en het is absoluut niet de bedoeling de planlast voor de lokale besturen te ver-

hogen. Om de evolutie te volgen, is er natuurlijk wel een monitorapplicatie nodig alsook een gemeenschappelijke definitie.

In de conceptnota over de woonreservegebieden die de Vlaamse Regering op 8 mei goedkeurde, staat het principe van een positieve en negatieve lijst van woonreservegebieden. Momenteel gaat de minister na hoe dat te concretiseren. Zo lang de positieve en negatieve lijsten niet opgemaakt zijn, blijven de principiële akkoorden gelden.

Iedereen is het eens over de principes van de knooppuntwaarden, de ontsluiting van de gebieden en de inbreiding. Ze begrijpt de vrees in sommige regio's, bijvoorbeeld Limburg. De Vlaamse Regering is het erover eens ook de plannen voor knooppunten in rekening te brengen.

De minister bezorgt de lijst van de goedgekeurde, de lopende en de voorlopig vastgestelde gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen voor de geïntegreerde gebiedsontwikkeling met een mix van functies.

Het MER van het Schipdonkkanaal wordt binnenkort gestart, de aanbesteding is in de markt gezet.

4. Discussie

Axel Ronse geeft de minister alle vertrouwen om samen met de andere ministers de open ruimte te vrijwaren via het BRV. Ook de lokale leden van de meerderheidspartijen steunen haar daarin. Hij verwijst naar de duidelijke statements van Vincent Van Quickenborne. De kwaliteit en de ambitie primeren echter op snelheid. Wat de vereenvoudigingen betreft is de minister duidelijk: het Omgevingsbesluit slaat op de complexe projecten. De uitleg over de regelluwe zones is hem minder duidelijk, maar dat beschouwt hij als voer voor parlementair werk.

Lydia Peeters zal zich niet uitspreken over uitlatingen van Kortrijkse politici, want acht het standpunt van haar fractie voldoende duidelijk. Ze is blij dat de principiële akkoorden waarover een gunstig advies is, gehandhaafd blijven.

Over de verhandelbare ontwikkelings- of bouwrechten is er volgens de minister geen consensus. Nochtans zijn ze van belang voor het BRV. Komen er daarover bijkomende studies? Of worden die rechten in de ijskast gestopt?

Ingrid Pira is eerder pessimistisch over een ommekeer in het beleid over de open ruimte. Het is nodig dat de minister met de vuist op tafel slaat in de Vlaamse Regering. De gewestplannen leggen al decennia een hypotheek op de open ruimte. Net daarom legt ze zo de nadruk op de negatieve lijst: woonuitbreidingsgebieden schrappen zou een krachtadig signaal zijn. De minister antwoordt gewoon niet op de vragen daarover.

Ze ontkent dat ze de minister vroeg alles tot in detail te regelen. Ze wil enkel vermijden dat het vrijwaren van de open ruimte onderuit gehaald wordt door regels op andere vlakken, zoals het Vrijstellingenbesluit. Daarmee heeft ze helemaal niet bedoeld dat er geen vrijstellingen op het vlak van vergunningen mogen worden gegeven of dat er in dat kader niet gesnoeid moet worden.

Bart Nevens heeft gehoord dat leningen soms langer lopen dan projecten van Aquafin die om tal van redenen eerder aflopen. Hij vraagt of de administratie de leningen niet sneller zou kunnen terugbetalen zodat er met die middelen andere projecten kunnen worden gefinancierd. De sector vraagt ook om meer assetmanagement vooral voor regulier onderhoud zoals de ruiming van bufferbekens, maar ook voor cameracontroles van rioleringen. Een betere planning zou een

efficiëntere inzet van de middelen mogelijk maken. Het gaat niet op 1,6 miljoen euro weg te halen, terwijl Aquafin meer middelen nodig heeft om afvalwater te zuiveren en om het rioleringsstelsel te onderhouden en zo grote kosten kan vermijden. Kan de minister een overzicht geven van wat Aquafin nodig zegt te hebben? En kan ze inspelen op die vragen? Is het niet beter om de 1,6 miljoen euro bij Aquafin te laten?

Elisabeth Meuleman vraagt inzage in het vernietigende advies van de Inspectie Financiën over het voorontwerp van het Vlaams Natura 2000-programma. Wat zijn de gevolgen van dat advies?

Voor natuurinrichting zijn er 33 dossiers voor investeringssubsidies ter waarde van 1,5 miljoen euro. Worden die nog dit jaar goedgekeurd?

Ze informeert wanneer de opmerkingen over de kaart van de kwetsbare waardevolle bossen verwerkt zullen zijn. Ze vraagt opnieuw of de minister denkt aan een Vlaams stookolietankfonds als het Belgische er niet komt.

Minister *Joke Schauvliege* stelt dat het Instrumentendecreet de verhandelbare bouwrechten zal bevatten. Het kader zal getest worden met proefprojecten.

Inzake Aquafin verduidelijkt de minister dat het meer geld krijgt en de bijstelling enkel de leningslasten betreft. Door zijn goede rating kan Aquafin immers heel goedkoop lenen. Dat staat los van de investeringen.

Voor Natura 2000 zal in de begroting een oplossing gezocht worden. Het advies van de Inspectie Financiën wordt bezorgd.

De opsomming van de natuurinrichtingsprojecten heeft de minister al gegeven.

De kaart van de zonevreemde bossen komt er best zo snel mogelijk, maar de opmerkingen van de diensten moeten eerst verwerkt worden.

Over het stookolietankfonds stelt de minister dat OVAM heeft berekend wat een Vlaams fonds zou kosten en dat blijkt onbetaalbaar.

5. Indicatieve stemming

Het aan de commissie toegewezen gedeelte Omgeving en Natuur van de algemene uitgavenbegroting 2017 wordt indicatief aangenomen met 8 stemmen tegen 1.

II. Deel Energie, bevoegdheid van Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie

Het deel Energie werd op 16 en 23 november 2016 besproken.

1. Toelichting door de minister

1.1. Beleidsbrief

1.1.1. Missie en visie

Minister *Bart Tommelein* acht zijn missie en visie vrij duidelijk. Volgens hem is op elk van de punten reeds grote vooruitgang geboekt.

Op het vlak van energie-efficiëntie werd met succes ingezet op energiepremies en -leningen. Verstandiger omgaan met energie heeft niet alleen een positieve invloed

op de energiefactuur, het helpt ook in het bereiken van de Europese klimaat- en energiedoelstellingen.

De energietransitie vormt de prioriteit met de omslag naar decentrale productie, die nu moet gebeuren. Met zijn zonneplan, windplan en warmteplan wil hij volop daarop inzetten, wat tot uiting zal komen in zijn energievisie, die op haar beurt zal uitmonden in een Energiepact.

Verder werd het actieplan voor hernieuwbare energie herzien en worden de commentaren van de stakeholders thans verwerkt.

De ondersteuning van groene warmte verloopt nu via de call 'groene warmte', wat een succesvol instrument is. De ondersteuning van de kleine zonnepanelen-installaties is afgeschaft.

Ons gebouwenpatrimonium is verre van energie-efficiënt en er is nog een lange weg te gaan, maar het Renovatiepact heeft het proces in gang gezet. Samen met stakeholders worden doelstellingen naar voren geschoven.

Wat de doorrekening van de historische schuld betreft, werd een moedige oplossing uitgewerkt, waarin de sociale doelgroep 50 cent per week betaalt en de meerderheid van de gezinnen 2 euro per week.

De uitwerking van de energienorm is in bespreking in de werkgroep Financiering van de stroomversnelling. De minister blijft ook inzetten op de EBO's.

Zeker even belangrijk en zelfs belangrijker is dat deze regering het eerste Energiearmoedeplan ooit uitgewerkt heeft, met 34 concrete maatregelen. Energiearmoede bij de bron aanpakken is de mantra.

1.1.2. Strategische doelstellingen

De minister hoeft de commissie niet te overtuigen dat de weg naar een nieuw energiesysteem is ingeslagen. Een centraal gestuurde productie wordt omgeturnd naar een duurzaam, decentraal energiesysteem, waarin men samen elektriciteit opwekt en verbruikt, met nieuwe technieken en innovatie, waarbij hij opslag, vraagsturing en smart grids vernoemt. Het is noodzakelijk dat dit energiesysteem gedragen wordt door iedereen. Iedereen moet weten dat we in die richting gaan maar ook dat we daar niet van vandaag op morgen raken. Evaluatie en bijsturing zullen nodig zijn. Onvoorziene elementen vallen niet uit te sluiten. Zijn ambitie is om een dergelijke energievisie te formuleren en samen te werken aan een energiepact, zowel Vlaams als interfederaal.

De engagementsverklaring die door de stakeholders werd ondertekend, was een historisch startpunt. Nooit eerder schaarden zich zovelen achter een startdocument. De wil om er iets van te maken is aanwezig, het is het moment om een gedragen energievisie uit te werken. Er wordt op dit moment in vijf werkgroepen gewerkt, waarbij de start van de verschillende werkgroepen niet samenvalt omdat er bijvoorbeeld nog een studie aankomt die als basis kan dienen voor de discussies. Maar de gedrevenheid in de werkgroepen is bijzonder groot, stelt hij vast, evenals de wil om te slagen.

Het burgerpanel dat plaatsvond op 15 oktober, was een schot in de roos. De ideeën worden nu getoetst in wisselwerking met de experts, waarbij de minister het belang van de bottom-up benadering onderstreept.

Vlaanderen moet gaan naar een grondige verbetering van de energieprestatie van zijn gebouwenpark. We moeten naar een daling van het finaal energetisch verbruik voor alle sectoren, zowel residentieel als niet-residentieel.

Strategische middellangetermijndoelstellingen 2020

De doelstellingen voor 2020 zijn klaar en duidelijk. Voor energie-efficiëntie ligt de lat hoog. We moeten een voorloperstraject uitbouwen voor bijna energieneutraal bouwen. Ook de energie-intensieve industrie, die reeds veel gedaan heeft, moet nog een tandje bij steken. Voor de minister is 2020 binnenkort. Een evaluatie van het energieplan was dan ook noodzakelijk en de verwerking van de opmerkingen van de stakeholders wordt momenteel afgerond. Doel is een nieuw plan te laten goedkeuren door de Vlaamse Regering. Het behalen van de doelstelling, namelijk tegen 2020 25.074 GWh groene energie opwekken, is een uitdaging die hij samen wenst aan te nemen, met zon, wind (waarbij hij wijst op de noodzaak om daarover snel beslissingen te nemen gezien de lange doorlooptijden die korter moeten), warmte en geothermie. De uitvoering van het Energiearmoedeplan is sowieso een doelstelling tegen 2020. Verschillende schakels in de energievoorziening zijn hun marktmodel aan het herbekijken, zoals de energieleveranciers, die nieuwe diensten onderzoeken en aanbieden.

1.1.3. Operationele doelstellingen

Het energierenovatieprogramma actualiseren

De minister overloopt kort de hervormingen inzake de premies en stelt dat de regering de laatste hand legt aan de actualisering van het energierenovatieprogramma. Gesprekken leren hem dat de mensen gemotiveerd zijn om iets te doen maar informatie nodig hebben. De minister verzekert dat de bevolking vanaf 1 januari 2017 duidelijk zal gemaakt worden hoe de nieuwe premies eruitzien en dat daaraan gewerkt zal worden. Hij zal ook de distributienetbeheerders vragen snel de premie-aanvragen transparanter en eenvoudiger te maken. Hij attendeert op de nieuwigheid van de renovatiebonus. De rentestand maakt dat dit het goede moment voor investeringen is. Hij bekijkt met de banken hoe instappakketten kunnen aangeboden worden. Daarnaast verwacht hij veel van de burenpremie, waarbij hij de gemeentebesturen oproept daar werk van te maken.

Vervolgens vermeldt hij de korting op de onroerende voorheffing, die bij een E-peil van E90 vijftig procent belooft, en bij een E-peil van maximum E60 oploopt tot een volledige vrijstelling voor vijf jaar, en de dakisolatie voor zwakkere huurders (wie zijn woning verhuurt aan een kwetsbare huurder, krijgt van Vlaanderen een sociale isolatiepremie als hij het dak van de woning isoleert), en de uitbreiding voor spouwmuurisolatie en hoogrendementsglas.

Wat de energieleningen betreft, waarvan de hervorming binnenkort voor de derde lezing aan de regering wordt voorgelegd, wijst hij op de verlenging van de duur van 5 jaar tot 8 jaar en voor sociale doelgroep zelfs tot 10 jaar, de uitbreiding van de sociale doelgroep tot meer dan 200.000 gezinnen, de verhoging van het maximaal te ontfangen bedrag van 10.000 euro tot 15.000 euro, en de lening voor verenigingen tegen 1% en met een looptijd van 10 jaar.

EPB als beleidsinstrument

Op Europees niveau zal de EPBD-richtlijn worden herzien, wat naar alle waarschijnlijkheid zal leiden tot een aanpassing van de Vlaamse regelgeving. Die zal samen sporen met de volgende EPB-evaluatie.

Energie-efficiëntie in ondernemingen

De inhoud en de ambitie van de energieplannen van de bedrijven zullen begin 2017 duidelijk worden. Op basis van die plannen zullen de doelstellingen voor de bedrijven tegen 2020 geactualiseerd worden. Ook zij zullen extra inspanningen moeten leveren, onderstreept de minister. Dergelijke investeringen hoeven echter niet noodzakelijk zwaar door te wegen.

De verplichte energie-audits kennen slechts een matige respons, die wordt onderzocht door VEA. Doel is de bedrijven via een sensibiliseringsactie aan te sporen die audit toch te laten uitvoeren.

Een benchmarktool voor kmo's is reeds uitgewerkt en wordt in 2017 geëvalueerd, op basis waarvan verdere optimalisering en/of uitbreiding bekeken wordt.

Voor kmo's en de landbouwbedrijven wordt een proefproject rond mini-EBO's opgestart.

Gunstig investeringsklimaat voor hernieuwbare energieproductie

In het licht van de overgang naar een technologieneutrale, kostenefficiënte energiemix door investeringen in hernieuwbare energie, verwacht hij eind 2016 een nieuw voorstel van de Europese Commissie over de ondersteuning van hernieuwbare energiebronnen. Dat zal van nabij opgevolgd worden, verzekert hij. Alle hindernissen en belemmeringen moeten volgens de minister de wereld uit, ook die op federaal niveau, zoals bijvoorbeeld het btw-tarief.

Heel wat acties worden verder uitgevoerd zoals het lopende zonneplan en Windkracht 2020. Dat laatste wordt binnenkort aan de regering voorgelegd. De minister zet in op participatie, ook van wie woont waar hernieuwbare energie moeilijk te realiseren is. Tot slot in dit verband vermeldt hij nogmaals de evaluatie van het actieplan voor hernieuwbare energie.

Warmte is een essentieel onderdeel van het behalen van de doelstellingen voor 2020, vandaar de noodzaak van een warmteplan. De minister wijst op nieuwe ontwikkelingen op het vlak van zonne-energie, waar vooral steden het thans moeilijk mee hebben door hun beperkte vrije ruimte. Dat verandert als ook ramen en muren zonnecellen kunnen dragen. Ook op dit punt moeten verder drempels weggevoerd worden.

De call 'groene warmte' is een succesvol ondersteuningsinstrument.

Een beleidskader voor warmtenetten ligt thans voor advies voor bij de Raad van State en dan zal daarna in het parlement besproken worden.

Kleine, lokale biomassa-installaties worden als volwaardig element meegenomen in de hernieuwbare energiemix.

De uitwerking van een warmtekaart is reeds gebeurd en staat online.

Verder wil de minister een gunstig investeringsklimaat voor groene warmteproductie, wkk en warmtenetten versterken. Meer dan de helft van onze energiebehoefte bestaat uit warmte. Bij productieprocessen van bedrijven komt heel wat warmte vrij, waar nu te weinig mee gebeurt. Er is heel veel potentieel in de haven van Antwerpen en Gent. In de toekomst moeten we die warmte opvangen en lokaal verspreiden.

Clean Power for Transport

De verkeersfiscaliteit is vergroend: wie met een milieuvriendelijke wagen rijdt betaalt minder of geen belasting op inverkeersstelling en jaarlijkse verkeersbelasting. Er is een zero-emissiebonus voor wie met een elektrische of een waterstofwagen rijdt. In het licht van de vergroening van de wagens van de Vlaamse overheid moet tegen 2020 een absoluut minimum van 10% van de nieuw aangekochte wagens elektrisch aangedreven zijn. In het kader van de zorg om een beter infrastructuur-netwerk komen er tegen 2020 zeker 5000 nieuwe publieke laadpunten voor elektrische wagens, minstens 1 per gemeente. Er komen 300 nieuwe tankstations voor CNG-wagens zodat er ook daarvan 1 per gemeente is, en 20 nieuwe tankstations voor waterstofwagens.

Hervorming van het certificatenstelsel

Vervolgens vraagt de minister aandacht voor de hervorming van het certificatenstelsel voor groene stroom en wkk. In het kader van de verdere afbouw van het certificatenoverschot, worden de eerste overschotten eind 2016 via de DAEB-regeling opgekocht bij de distributienetbeheerders.

Diverse maatregelen

Andere op stapel staande maatregelen zijn de geleidelijke invoering van de slimme meters zonder dat dit een financiële ramp wordt, een rechtszekere hervorming van de ondersteuning groene stroom, de evaluatie van de verplichte investeringen in het aardgasdistributienet, en de preventie en detectie van energiefraude. Beide laatste komen na advisering door de Raad van State naar het parlement.

Sociaal Energiebeleid

De minister wil het sociaal energiebeleid versterken met de 34 maatregelen van het Energiearmoedeplan. In dat kader vermeldt hij ook de investeringen in de energie-efficiëntere van gebouwen, de renovatie van sociale woningen, de rol van sociale economieprojecten bij energiescans en energiesnoeiprojecten, de bijzondere aandacht voor het sociale dakisolatieprogramma en de versterking van de energielening voor de sociale doelgroep. De minister onderstreept het belang van de rol die hij de Energiehuizen op dat vlak wil geven.

Organisatie van de elektriciteits- en aardgasmarkt

In de organisatie van de elektriciteits- en aardgasmarkt wil de minister een noodleverancier aanwijzen in geval van het wegvallen van een energieleverancier, kiezen voor verregaande ontvlechting van distributienetbeheer ten opzichte van productie en levering, nieuwe energiediensten opzetten als opslag van energie en vraag- en aanbodsturing, en het huidige beleidskader evalueren voor de dienstverlening van leveranciers, netbeheerders, ESCO's en aggregatoren.

Werking van de Vlaamse energieadministraties

De minister wil een betere afstemming van de werking tussen de departementen LNE en VEA, en de VREG, waarbij hij zowel de versterking van energieadministratie als de onafhankelijkheid van de regulator van belang acht. Open en toegankelijke data moeten de norm zijn, met respect voor de privacy, bijvoorbeeld bij de slimme meters. Hij wil processen digitaliseren en automatiseren, en samenwerken met andere beleidsniveaus en -velden. Hij noemt expliciet gemeenten en provincies, de andere Vlaamse departementen en ministers, de federale overheid en Europa.

1.2. Begroting

De minister stelt dat de wijzigingen van de middelenbegroting en van de algemene uitgavenbegroting 2017 ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2016 kunnen worden samengevat in een aantal blokken.

Energieleningen

Voor de energieleningen zijn er aanpassingen van zowel de ontvangsten als de uitgaven.

De kapitaal- en renteontvangsten nemen in 2017 verder toe. De ontvangen terugbetalingen stijgen met 1,236 miljoen euro tot 30,736 miljoen euro, terwijl de renteontvangsten met 100.000 euro toenemen tot 1,5 miljoen euro. Deze stijgingen zijn het gevolg van het succes van de energieleningen sinds deze bevoegdheid in 2015 door Vlaanderen werd overgenomen.

Aan uitgavenzijde werd 44,438 miljoen euro op een nieuw begrotingsartikel opgenomen voor kapitaalaflossingen aan de Federale Thesaurie. Deze kapitaalaflossingen hebben betrekking op leningen die vóór 2015 werden aangegaan door het intussen vereffende FRGE, en waarvoor de regering sinds de bevoegdheids-overdracht ook de rentekosten in haar begroting heeft opgenomen.

Energiefonds

Ook voor het Energiefonds zijn er wijzigingen aan inkomsten- en uitgavenzijde. Aan de inkomstenkant worden de ontvangsten uit administratieve boetes en retributies verhoogd tot 1,5 miljoen euro, terwijl de ontvangsten uit de energieheffing toenemen tot 478,608 miljoen euro. Deze toename is het gevolg van het feit dat in 2017 de inning van de energieheffing op kruissnelheid komt. Hierbij wordt ook rekening gehouden met de minderontvangst die het gevolg is van de beslissing om de heffingscategorie D uit te breiden tot een verbruik van 25 MW vanaf 1 januari 2017, en dit om ongewenste neveneffecten voor bijvoorbeeld huishoudelijke gebruikers met accumulatieverwarming weg te werken.

Aan de uitgavenzijde van het Energiefonds wordt de dotatie aan de VREG met 70.000 euro verhoogd tot 5,039 miljoen euro, voornamelijk wegens toegenomen personeelskosten. Voor de impulsprojecten van het energiebeleid wordt de betaling verhoogd tot 12 miljoen euro vanwege het hoge encours. Ook de reserveringen voor deze impulsprojecten bedragen 12 miljoen euro, met name 10,5 miljoen euro voor groene warmte en 1,5 miljoen voor andere thema's. Na verrekening van de dotatie aan de VREG en de 10,5 miljoen euro groene warmte, worden alle resterende opbrengsten van de energieheffing integraal besteed aan de afbouw van het historische certificatenoverschot. Daarvan wordt 458,882 miljoen euro binnen het Energiefonds uitgegeven en 4,187 miljoen euro op een afzonderlijk begrotingsartikel buiten het Energiefonds, aangezien dat gedeelte kasmatig pas in 2018 zal ontvangen worden.

Loonkredieten VEA

De loonkredieten voor het VEA worden in 2017 met 457.000 euro verhoogd tot 5,309 miljoen euro. De afgelopen jaren is het takenpakket van het VEA verder uitgebreid, onder meer onder impuls van nieuwe Europese richtlijnen. Om VEA toe te laten zijn toegenomen taken adequaat uit te voeren, heeft de minister beslist om de personeelsbezetting met 8 koppen of 440.000 euro te verhogen en dit via een overdracht uit het loonbudget van de Vlaamse Belastingdienst VLABEL. Daarnaast hebben ook de indexatie (97.000 euro) en de generieke koppenbesparing (-80.000 euro) invloed op de loonkredieten.

Bankingvergoeding

Op het begrotingsartikel met betrekking tot de flankerende uitgaven ter ondersteuning van de energieopwekking uit hernieuwbare energiebronnen worden de kredieten met 710.000 euro verlaagd, aangezien de vergoeding die aan de elektriciteitsdistributienetbeheerders werd betaald voor het immobiliseren van groenestroom- en warmtekrachtcertificaten, de zogenaamde bankingvergoeding, werd stopgezet. Daarnaast werd het betaalkrediet nog aangepast aan de betaalkalender.

Prestatiebegroting

Bij de werkingsmiddelen werden 915.000 euro aan vastleggingskredieten en 870.000 euro aan vereffeningskredieten verschoven van de apparaatskredieten naar de beleidskredieten om uitvoering te geven aan de basisprincipes van de prestatiebegroting. Aan deze beleidskredieten werd ook 150.000 euro toegevoegd uit de centrale trekkingsrechten inzake ICT. Tevens werden de vereffeningskredieten bijgesteld in functie van de betaalkalender.

2. Vragen van de leden

2.1. Tussenkomen van Robrecht Bothuyne

Robrecht Bothuyne waardeert dat de beleidsbrieven Energie in deze legislatuur goed opgebouwd zijn, onderbouwd door cijfers en concreet.

Positief is om te beginnen de structureel dalende energie-intensiteit in alle sectoren behalve transport. Verder gaat groene stroom na een dip weer in stijgende lijn, en tonen de cijfers over sociale energie dat energiearmoede zachtjes daalt, al blijven er uitdagingen op dat punt. Eveneens positief is de betrouwbaarheid van ons net, maar hoever staat de minister met de ontwikkeling van de beloofde toekomstvisie op netbeheer? Welke elementen worden erin opgenomen?

Wat is de verdere rol van het burgerpanel dat werd opgericht in de aanloop naar de Energie- en Klimaatop van de Vlaamse Regering op 1 december? Het lid is benieuwd naar hun conclusies en voorstellen. Welke energievisie zal de minister zelf die dag presenteren? Helaas werd de timing die het parlement in zijn resolutie had vooropgesteld, niet gehaald, maar beter een ietwat latere visie dan een slechte. Hoe ziet de minister de rol van het parlement? Op welke manier is optimale samenwerking mogelijk?

Heeft, nog afgezien van de Europese dimensie, al nieuw overleg plaatsgevonden met de federale overheid en de andere deelstaten met het oog op een afgestemde, interfederale energievisie, die de CD&V als copernicaans omschrijft en waarbij het federale beleid als complementair ten aanzien van het Vlaamse wordt gezien?

Hoe verzoent de minister zijn voornemen om de visie jaarlijks te evalueren en te herzien met de vraag van de sector om investeringszekerheid? Hoe reageert hij op de vrees van VVSG dat de beperking van de energielening tot een kleine doelgroep nefast zal zijn voor het hele systeem van de Energiehuizen en -leningen? Hoever staat het overleg met de banken over financiering van energierenovatie? Kan hij er meer overtuigen dan zijn voorganger Van den Bossche, die alleen met Triodos en Belfius een overeenkomst had? Wat biedt hij hun en wat verwacht hij van hen?

Hoewel steeds meer bedrijven toetreden tot een energiebeleidsovereenkomst, verlaagt de minister de prognose van de energie-efficiëntiewinst. Hoe komt dat? Bij de vraag wat men kan doen om haar weer omhoog te krijgen, schuift het lid zelf de verlaging van de federale bijdrage op aardgas als mogelijkheid naar voren. Blijven motiveren is belangrijk, niet alleen voor de industrie maar ook voor de kmo's. Wat

is de timing en de concrete inhoud van aangekondigde maatregelen als de mini-EBO en het ESCO-fonds?

De grootste struikelblokken voor hernieuwbare energieproductie met wind blijven Defensie en Belgocontrol. Leveren de gesprekken concrete vooruitgang op? Het lid pleit voor duidelijke communicatie over de inhoud van een eventueel versoepelde houding aan bevolking, ontwikkelaars en lokale besturen.

Wat zonnepanelen betreft, vraagt het lid wat de stand van zaken is bij het kwaliteitscharter voor de groepsaankopen? Welk alternatief heeft de minister om het rendement te garanderen van wie investeert in kleinschalige zonnepanelen bij de verdwijning van de terugdraaiende teller en de installatie van de slimme meter?

Werkt de minister, naast wind- en zonneplan, nog aan een omvattend actieplan voor groene stroom? Valt dat binnen het pact van 1 december?

Wat is de stand van zaken in het dossier van de grote biomassa-installaties in Gent en Genk?

In welke, beperkte aanpassingen aan het ondersteuningssysteem voorziet hij voor de kleine maar belangrijke biogasinstallaties? Wat is de timing?

Hoe staat het met de aanpassing van de Vlaamse Energieheffing voor wie elektrisch verwarmt? Wat is de stand van zaken in de aanmelding van de DAEB-steunregeling bij Europa?

De minister kondigt een hervorming van de ondersteuning van groene stroom aan, maar de fractie van het lid vindt in de eerste plaats stabiliteit belangrijk, nu het systeem pas hervormd is. Er zijn hier en daar wel aanpassingen nodig zoals voor biogas, maar een echte hervorming ziet hij pas op termijn. Hoe ziet de minister die hervorming? Passen ideeën als tendering daarin?

Wat Clean Power for Transport betreft, is nog een inhaalbeweging nodig om tegen 2020 de doelstelling te behalen dat 7,5% elektrische auto's op de Vlaamse wegen rijden. Het lid vraagt uitleg over de aanpassing van de modaliteiten bij de premieaanvraag en de vertraagde afbouw van de premie. Naast voldoende laadpunten is ook transparantie voor de consument belangrijk. Daarom pleit zijn fractie voor een publieke databank en een V-test voor laadpalen. Wat is de mening van de minister daarover?

Daarop vraagt hij meer uitleg over de uitrol van de slimme meters en de evolutie van de energiefraude. Stelt de minister op dat punt nog decretale aanpassingen in het vooruitzicht?

Hoe ziet hij de verbeterde afstemming tussen VEA, LNE en VREG concreet?

2.2. Tussenkomen van Rob Beenders

Rob Beenders ziet vanaf 2016 opnieuw een neerwaartse spiraal in de REG-investeringen in de residentiële sector. Zeker voor dakisolatie valt dit op aangezien de fiscale aftrek vanaf 2017 verdwijnt. Zit Vlaanderen op koers om alle daken van huurhuizen tegen 2020 geïsoleerd te krijgen? Het Renovatiepact focust immers eenzijdig op de bijzonder lange termijn van 2050, terwijl in 2020 alle daken van onze huurhuizen geïsoleerd moeten zijn. Dat de renovatiegraad in Vlaanderen niet versnelt, betekent dat naast premies ook meer beleid nodig is op dit vlak. Ontzorging is daarvan een belangrijk element: mensen die willen isoleren, bijstaan opdat ze zo weinig mogelijk zorgen hebben. Komt er effectief een ontzorgingsplan? Wat is de timing?

Wat de REG-investeringen in de niet-residentiële sector betreft, ziet men dat de energiebesparing bij bedrijven bijzonder sterk daalt sinds 2014. De vrijstelling op federale accijnzen bestaat niet meer sinds 1 januari 2015, maar de daling begint al in 2014. Hoe verklaart de minister deze enorme daling in gerealiseerde energiebesparing bij bedrijven met een EBO? Op welke manier wil hij energiebesparing in deze sector terug op het niveau van 2013 brengen?

Bij groene stroom wil de minister “vermijden dat het aandeel hernieuwbare energie stagneert”. Er wordt gesteld dat de subdoelstellingen geactualiseerd zullen worden tegen het einde van dit jaar. Zij zullen naar boven bijgesteld worden. Ligt de evolutie van groene stroom in lijn met de nieuwe subdoelstellingen die de Vlaamse Regering dit jaar nog zal vastleggen? Werden zij al besproken met de stakeholders? Hoe evalueert de minister de impact van de invoering van het prosumementarief op de investeringsbereidheid van Vlamingen in zonnepanelen?

Volgens de indicatoren (gedropte klanten, budgetmeters en afsluitingen) daalt de energiearmoede in ons land. Dat mensen hun gedrag aanpassen om buiten de statistieken te vallen, terwijl hun problemen blijven bestaan, roept de vraag op of deze indicatoren nog wel juist zijn. Het lid roept op om van subjectieve energiearmoede een prioriteit te maken en mensen te begeleiden opdat hun comfort niet achteruitgaat.

In verband met de premiehervorming voor energierenovatie, heeft het lid de vraag in welke mate de minister overleg had met de Federale Regering over het schrappen van de federale belastingaftrek voor dakisolatie. Heeft de minister rekening gehouden met de impact van deze federale maatregel op de evolutie van de ondersteuning van investeerders? Welke reactie kreeg hij op zijn vraag aan de Federale Regering om verlaging van de btw naar 6% voor sloop en heropbouw in 33 stedelijke omgevingen?

De bijkomende inkomsten uit de strijd tegen de energiefraude zouden ingezet worden voor het aflossen van de schulden uit de groenestroomcertificaten. Wordt een bepaald bedrag vooropgesteld voor 2017?

Tot slot informeert ook hij naar het antwoord van de Europese Commissie op de aanmelding in het kader van de DAEB-steunmaatregelen.

2.3. Tussenkomen van Andries Gryffroy

Andries Gryffroy vraagt wat de minister tijdens de laatste weken van het jaar nog aan de commissie wenst voor te leggen. Hij sluit zich aan bij de positieve punten die zijn collega van CD&V noemde. Iedereen ziet dat een omslag gaande is na jaren van stilstand. Burgers en bedrijven worden bewust gemaakt en gaan intern en extern in debat.

Wat de strategische langetermijndoelstellingen en -transities 2030-2050 betreft, vraagt hij naar nieuws uit het overleg met de andere gewesten en met de federale partners.

Wat de operationele doelstellingen betreft, vraagt de sector naar de inhoud van het ministerieel besluit over energiepremies, meer bepaald de categorieën, voorwaarden en bedragen inzake warmtepompen en de aanpak van wijkrenovaties. Snelle communicatie is erg belangrijk, onderstreept het lid. De dubbelzinnigheden van het vorige besluit, op grond waarvan netbeheerders aanvragen weigerden, moeten eruit.

Vervolgens vraagt hij de stand van zaken bij de maatregelen in het kader van het Renovatiepact, dat in 2016 werd opgestart, in het algemeen, en bij de beloning of penaliserende via de onroerende voorheffing voor alle woningen in het bijzonder.

Komt er ook een Renovatiepact voor niet-residentiële gebouwen?

De digitalisering van de energielening is niet opgenomen in de tekst, maar er is wel een budget voor vrijgemaakt. Is het de bedoeling om tot een centraal toekenningspunt te komen voor de energielening? Gaat men ook een energielening online kunnen aanvragen? Wordt er met de banken samengezeten zodat deze op termijn zelf meer kunnen inzetten op renovatie?

Goed nieuws is dat het EPC+ met kostenraming nu duidelijk is opgenomen in de beleidsbrief. Wordt daarnaast ook terugverdiendtijd van de investeringen weergegeven of niet? Komt er ook een voor niet-residentiële gebouwen?

Gaat het in de opvolging van de betaalbaarheid van de BEN-nieuwbouw over het optrekken van het aandeel hernieuwbare energie of ook over de schilisen voor de gebouwen? Hij wijst op het lobbywerk om die laatste eisen te verlagen om diepe geothermie kansen te geven. Het lid is daar geen voorstander en pleit voor een zo goed mogelijke schil. Heeft de minister ideeën over het optrekken van het aandeel hernieuwbare energie?

Warmtenetten worden nog steeds benadeeld in de EPB-berekening. Probleem voor een gelijk speelveld voor alle verwarmingsbronnen is dat de effectieve berekening bij warmtenetten pas na de installatie kan. Bij warmtenetten is warmteverlies bij transport een punt dat mee in rekening wordt gebracht, maar is dat wel nodig bij het transport van restwarmte? Er is nog werk aan de winkel, concludeert het lid.

Het lid wijst ook op de aanbeveling van het Rekenhof dat het VEA de controles ter plaatse op een waarheidsgetrouwe rapportering over de EPB- en EPC-eisen moet versterken. Het is een gigantisch probleem om dat te realiseren met 60 personeelsleden, waar er nu 8 bijkomen. Hij roept de vraag op of dat agentschap zelf alle controles moet blijven uitvoeren. Kunnen daarvoor geen gecertificeerde controleorganisaties gebruikt worden, zodat het VEA-personeel zich op zijn kerntaken kan richten?

Wat het stimuleren van energie-efficiëntie in ondernemingen betreft, blijkt dat 80% van het industriële verbruik zich heeft aangemeld voor een EBO. Hoe kan men de resterende 20% bereiken? Waarom meldt die zich niet spontaan aan?

Dat het vooropgestelde resultaat waarschijnlijk niet wordt bereikt, ligt mede aan de gewijzigde omstandigheden, de economische crisis en de lage energieprijzen. Moet geen tandje bijgestoken worden in het licht van de evaluatie voor de periode na 2020? Misschien moet het systeem helemaal herzien worden. Men koos hier immers voor een horizontale onderverdeling op basis van verbruik, anders dan in Nederland, waar men per sector onderhandelt.

Zijn er al resultaten en conclusies uit het onderzoek van PMV over de opmaak van een ESCO-fonds?

Hoe kan een benchmarktool voor kmo's eruit zien? Wordt er verder gebouwd op de ervaring uit de EBO's voor grote verbruikers?

Hoever staat het onderzoek over de uitwerking van het zonneplan? Betekent de verwijzing naar een actieplan voor hernieuwbare energie 2020 dat de minister kiest voor de integratie van alle plannen? Wil hij daarin het Vlaamse potentieel onderbouwd becijferen?

Bij de doelstelling 'Maatregelen nemen om de energiekosten voor gezinnen en bedrijven te drukken' staat dat "de werkgroep bekijkt of het energiebeleid in Vlaanderen niet efficiënter kan gevoerd worden. We onderzoeken nieuwe vormen van financiering, met speciale aandacht voor derdepartijfinanciering.". Is dat gekoppeld aan het ESCO-verhaal? Bestaat niet het gevaar dat men tweemaal hetzelfde doet en dat het Renovatiepact, Stroomversnelling en andere plannen overlappen?

Wanneer start de invoering van slimme meters definitief? Wanneer kunnen de eerste, vrijwillige gebruikers er een beroep op doen? Hoe gebeurt de omschakeling, ook die van het regelgevende kader?

Wat zijn de conclusies van de eerste studie over de monitoring van de energieprijzen in samenwerking met de federale overheid?

2.4. Tussenkomenst van Valerie Taeldeman

Valerie Taeldeman vraagt hoe de minister de verdere concretisering van het Renovatiepact ziet. Er is enerzijds de hervorming van de energiepremies, die zal ingaan vanaf 1 januari 2017, en anderzijds het renovatieadvies en de woningpas, die zijn aangekondigd voor 2018. Hoe concreet is dat advies? Wie mag het opmaken? Wat is een 'woningpas licht'?

Zij onderstreept hoezeer haar fractie de uitbreiding van de 6%-btw-regeling naar heel Vlaanderen een goede vraag aan de Federale Regering vindt. Wat is de reactie van die laatste? Wanneer neemt zij een beslissing?

Wat de premies betreft, waarvan de regeling over ruim een maand ingaat, zal de communicatie heel belangrijk zijn, met name over de nieuwe sociale energie-efficiëntie. Wanneer wordt zij op gang getrokken? Op welke manier? Volgens het lid hebben de lokale besturen alvast een taak op dit vlak.

Zij waardeert dat deze regering als eerste een structureel Energiearmoede-programma opmaakte met 34 concrete maatregelen. Haar fractie vraagt wanneer ze het rapport over het eerste jaar mag verwachten. Zij zou de evaluatie graag in de commissie bespreken. Is er in dit verband al nieuws over het eigen initiatief dat het Rekenhof aankondigde om dit thema door te lichten?

Zal de evaluatie van de energiescans (basisscan en opvolgscan) echt klaar zijn tegen het einde van het jaar?

2.5. Tussenkomenst van Bart Nevens

Bart Nevens signaleert dat de sector van renewable energy system certification voorstander is van een regeling met erkenningen, omdat dit de knoeters uit de markt haalt. Deze certificaten zijn erg gegeerd omdat op grond daarvan subsidies worden verleend. De minister maakt in zijn voorstel evenwel onderscheid tussen installateurs met meer en minder dan drie jaar ervaring. Beide groepen kunnen deelnemen aan het examen, maar de tweede kan alleen aspirant-installateur worden en krijgt niet het genoemde certificaat, ook al is men bijvoorbeeld gediplomeerd in warmte- en koeltechnieken aan de hogeschool en heeft men al twee jaar ervaring. Het lid vraagt de minister daarom zijn ministerieel besluit zodanig aan te passen dat deze laatste groep niet uit de markt wordt geprezen.

Tot slot peilt hij naar de visie van de minister op afvalverbrandingsovens en roept hij hem ertoe op zo snel mogelijk in dialoog te treden met zijn collega van Leefmilieu, in het licht van de doelstellingen van het nieuwe huishoudelijke afvalplan. Er mag

geen gevecht tussen energie en afvalverbranding ontstaan. Het lid dringt erop aan de capaciteit om restafval te verbranden zo klein mogelijk te houden.

2.6. Tussenkoms van Johan Danen

Johan Danen vraagt in het kader van de energievissie en het Energiepact naar een overzicht van het nog te lopen traject en de verwachte timing. Wordt de voorstelling op 1 december gehaald? Indien niet, wanneer dan wel? Hoe denkt de minister het federale niveau mee in bad te trekken? Telkens als daarover een vraag in de commissie wordt gesteld, antwoordt de minister dat snel een gesprek met minister Marie Christine Marghem zal plaatsvinden. Hij hoorde evenwel weinig over de opvolging. Hoe zit het met die samenwerking met het federale niveau? Wordt vooruitgang geboekt?

Welke scenario's en tussentijdse doelstellingen (2020, 2030, 2050) hanteert de minister voor de Vlaamse energiemix en het aandeel van hernieuwbare energie daarin?

Transport blijft een van onze grote CO₂-uitstoters. Op dat vlak is tot nog toe weinig actief vooruitgang geboekt. Het lid kent het plan Clean Power for Transport, en eerder waren er andere, minder omvattende maar wel concrete plannen om het wagenpark van de Vlaamse overheid te vergroenen. Hij ziet tot nu toe echter heel weinig resultaat. Hoe zal de minister ervoor zorgen dat dit plan wel het gewenste resultaat heeft?

Het energetisch verbeteren van het Vlaamse woningpark is een hele klus. Het Renovatiepact moet ertoe bijdragen. Maar als bijvoorbeeld in 2020 alle daken in Vlaanderen dakisolatie moeten hebben, dan betekent dit dat we op drie jaar tijd 700.000 woningen moeten isoleren. Denkt de minister dat we er met de huidige maatregelen geraken, waarbij het lid op de dalende premies wijst? Wordt het ambitieniveau aangehouden?

Zon en wind zijn belangrijke hernieuwbare energiebronnen. Men stelt evenwel vast dat de doorlooptijd van windprojecten ongeveer acht jaar bedraagt. Dat is erg lang. Fast Lane Wind staat al lang in de steigers. Maar in de praktijk ziet het lid op dat vlak weinig bewegen. Wat verwacht de minister zelf? Tegen welke termijn zou het plan operationeel moeten zijn? Wat zijn momenteel de belangrijkste hinderpalen om het te finaliseren? Hoe wil de minister de plaatsing van grote zonneparken voor bedrijven, die terug lijkt te lopen, stimuleren?

Om bedrijven energie te laten besparen zijn al heel wat inspanningen gebeurd. Toch blijft het moeilijk kmo's te overtuigen. Waarom? Waarom denkt de minister dat dit met de voorliggende maatregelen wel het geval zal zijn?

De minister wil ook inzetten op groene warmte, wat op zich een goed idee is. Maar zal hij afvalverbrandingsinstallaties de kans geven mee te dingen naar subsidies? Hoe zal hij vermijden dat daar een lock-ineffect optreedt? Want als we steeds minder afval zullen hebben in Vlaanderen, zal mogelijk de productie van groene warmte – verbonden aan een dergelijke oven – ook onder druk komen te staan.

Over de slimme meters wordt al heel lang gesproken en gestudeerd. Kan de minister een schets geven van het beslissingstraject dat moet leiden tot de gedeeltelijke of gehele uitrol van slimme meters in Vlaanderen? Hij zegt in de beleidsbrief dat hij wil inzetten op de energetische renovatie van sociale woningen. Wat schuift hij naar voren als ambitieniveau?

Het lid feliciteert hem dat hij als eerste Vlaams minister een Energiearmoede-programma opstartte. Wat is de stand van zaken? Welke projecten zijn succesvol?

De minister geeft aan te willen samenwerken met andere beleidsterreinen. Dat is zeker een goed idee. Heel concreet polst het lid naar de samenwerkingsverbanden die de minister met het beleidsveld Onderwijs ziet. Daar is zeker nog heel wat laaghangend fruit te plukken. Het lid noemt zonnepanelen en isolatie. Hoe wil de minister ook op dit terrein vooruitgang boeken?

Warmtepompen worden weliswaar gestimuleerd vanwege hun goed energetisch rendement, maar zijn financieel minder interessant dan gaswandketels of stookolie-installaties. Het is dan ook jammer dat de niet-huishoudelijke premies daarvoor dalen. Hoe zorgt de minister ervoor dat warmtepompen zowel in de residentiële als de niet-residentiële sector gestimuleerd worden?

2.7. Tussenkomen van Tinne Rombouts

Tinne Rombouts vindt dat de minister gescoord heeft door geothermie te vermelden in zijn toelichting, in tegenstelling tot vorig jaar. Wat is de stand van zaken in het beloofde onderzoek naar een verzekeringssysteem? Wordt vooruitgang geboekt? Zet Vlaanderen stappen om een dergelijk systeem op te zetten? Bestaan er in het buitenland mogelijkheden?

Vindt de minister het nodig de EPB-regelgeving aan te passen om geothermie niet te benadelen ten opzichte van andere duurzame warmtebronnen? Op welke manier en wanneer? Welke stimulansen en ondersteuningsmogelijkheden ziet hij, in het licht van het grote toekomstpotentieel, voor de verdere ontwikkeling van de techniek in Vlaanderen?

Het lid is het eens met de beleidsbrief dat de call 'groene warmte' een goed systeem is en een belangrijk instrument voor innovatie. Zij wil dan ook weten waarom recent werd beslist om dit voortaan nog maar een keer per jaar te doen in de plaats van twee keer zoals vroeger. Waarom is de call dit jaar nog niet gestart? Wanneer mag hij verwacht worden? Waarom vertoont het budget dat ervoor wordt ingezet, de laatste jaren een dalende trend? Hoe ziet de minister de toekomst? Welke drempels wil de minister wegwerken en op welke manier?

3. Antwoorden van de minister

De minister volgt voor het beantwoorden van de vragen de volgorde van de beleidsbrief.

REG-investeringen residentiële sector

Minister *Bart Tommelein* begint zijn repliek met het antwoord op de vraag over de REG-investeringen in de residentiële sector, met name of we op koers zitten om alle daken van huurhuizen tegen 2020 geïsoleerd te krijgen. Het Renovatiepact focust volgens sp.a en Groen eenzijdig op de bijzonder lange termijn van 2050 terwijl in 2020 alle daken van onze huurhuizen geïsoleerd moeten zijn. Welnu, als minister van Energie heeft hij geen specifieke doelstelling met betrekking tot de huurhuizen. Huurbeleid is de bevoegdheid van zijn collega Liesbeth Homans. In de Vlaamse Wooncode is een dakisolatieverplichting ingeschreven, die naar verwachting toch een sterke stimulans aan verhuurders zal geven om tegen 2020 aan de dakisolatieverplichting te voldoen. Het VEA zal tegen september 2017 een nieuwe REG-enquête laten uitvoeren die een beeld zou moeten geven van de stand van zaken. Hij gelooft dat communiceren en informeren belangrijk is en werkelijk helpt.

Op de vraag naar het ontzorgingsplan antwoordt hij dat er waar nodig reeds voldoende ondersteuning en ontzorging is: voor de kwetsbare huurders is er voorzien in begeleiding, de energiesnoeiers zijn de ontzorgers bij energiearmoede. Voor de burenpremie worden nu ook professionele ontzorgers mogelijk. Aan een uniek lo-

ket, dat reeds geïnstalleerd is bij de distributienetbeheerders, kunnen alle energiepremies aangevraagd worden. Hij vroeg die beheerders nogmaals de transparantie en vereenvoudiging van de aanvragen ter harte te nemen. Anderzijds heeft hij niet de intentie om iedereen bij het handje te nemen, maar wel de groepen en de projecten die het nodig hebben. Een ontzorgingsplan op zich zal hij daarom niet opmaken.

REG-investeringen in de niet-residentiële sector

Een andere vraag was hoe hij de enorme daling in gerealiseerde energiebesparing bij bedrijven met een EBO verklaart en op welke manier hij energiebesparing in deze sector terug op het niveau van 2013 wil brengen. De minister stelt dat het voornamelijk in het benchmarkingconvenant is dat de energiebesparing volgend uit genomen maatregelen laag was in 2014. Dat is een logisch gevolg van het feit dat het benchmarkingconvenant in 2014 verlengd werd, om een gezamenlijke overgang met het auditconvenant naar de nieuwe EBO's mogelijk te maken. In dit jaar van verlenging moesten de benchmarkingconvenantbedrijven wereldtop blijven. Aangezien veel van deze bedrijven dat al waren, moesten ze geen bijkomende maatregelen nemen in 2014. Volgend jaar komt er sowieso een nieuw actieplan energie-efficiëntie.

Evolutie groene stroom

Men vroeg of de evolutie van groene stroom in lijn ligt met de nieuwe subdoelstellingen die de Vlaamse Regering dit jaar nog zal vastleggen en die al werden besproken met de stakeholders? De minister verzekert dat het energieplan opgesteld is op basis van de meest recente prognoses. De groei ligt dus in lijn met de nieuwe subdoelstellingen. De subdoelstellingen 2020 zal hij tegen eind dit jaar voorleggen aan de Vlaamse Regering, rekening houdend met de actuele cijfers en de opmerkingen van de stakeholders. Dan zullen de subdoelstellingen per jaar naar 2020 ook vastliggen.

Hoe evalueert de minister de impact van de invoering van het prosumententarief op de investeringsbereidheid van Vlamingen in zonnepanelen? Wel, het prosumententarief heeft ervoor gezorgd dat Vlamingen dachten dat het niet meer rendabel is om te investeren in zonne-installaties. Wij weten allemaal dat dit niet zo is. Het systeem van de terugdraaiende teller zorgde ervoor dat burgers met een zonne-installatie niet bijdroegen voor het net. Dat was verkeerd. Het prosumententarief verhelpt dit. Het kwam erop aan om de Vlaming duidelijk te maken dat investeren in zonne-installaties vandaag nog steeds rendabel is, zelfs met prosumententarief. Dat heeft de minister gedaan tijdens de voorbije maanden en hij blijft dat doen. Hij is er ook van overtuigd dat dit werkt. De Vlaming investeert terug volop in zonne-installaties, is geïnteresseerd en informeert zich. De minister is ervan overtuigd dat de cijfers dat zullen bevestigen.

Energiearmoede

Wat energiearmoede betreft, vroeg men naar de evolutie terzake in Vlaanderen. Welnu, in 2015 daalde het aantal opgestarte afbetalingsplannen voor elektriciteit en aardgas, zowel bij de commerciële leveranciers als bij de netbeheerders gevoelig ten opzichte van 2014. Na een stijging tussen 2010 en 2013 daalde het aantal opgestarte afbetalingsplannen twee jaar op rij, van 86.671 betaalplannen in 2013 over 72.239 in 2014 (-17%) tot 64.791 in 2015 (-10%). Ook bij de betaalplannen die door de netbeheerders met klanten aan wie zij leveren, worden afgesloten, ziet men een daling in dezelfde orde van grootte.

Op de vraag waarom de regering bij haar monitoring van energiearmoede geen rekening hield met verborgen of subjectieve energiearmoede, antwoordt hij dat

die moeilijk in kaart te brengen zijn, zeker voor leveranciers en netbeheerders. Hij waardeert dan ook het initiatief van het Platform tegen Energiearmoede dat in de schoot van de Koning Boudewijnstichting het initiatief nam om deze parameters in kaart te brengen in de Barometer Energiearmoede. Die werd in het najaar van 2015 voor het eerst gepubliceerd en vormt een interessante nulmeting. Deze barometer effectief benutten als tool voor monitoring kan uiteraard maar nadat een tweede versie beschikbaar komt, die mogelijks een evolutie aangeeft. Zodra deze tweede versie beschikbaar wordt, vermoedelijk nog dit jaar, zal de minister haar als aanvulling op de bestaande monitoring benutten.

Stroomversnelling – Energievisie – Energiepact

Wat de werkgroepen van de Stroomversnelling betreft, verduidelijkt de minister dat deze nog niet allemaal zijn samengekomen omdat bepaalde werkgroepen input moeten hebben van andere werkgroepen. Ondertussen is er voor de werkgroepen energie-efficiëntie, hernieuwbare energie en financiering een document waarover de betrokkenen quasi een akkoord hebben bereikt. De werkgroepen flexibiliteit en governance worden eerstdaags samengeroepen nu de input vanuit de andere werkgroepen bekend is.

Op 1 december 2016 zal hij op de Energie- en Klimaattop van de Vlaamse Regering tijdens de conclusies van het energiegedeelte een samenvatting brengen van de resultaten uit de werkgroep energie-efficiëntie, hernieuwbare energie en financien. Deze kernactiepunten moeten nu in actieplannen worden omgezet samen met de partners. Wanneer de verschillende werkgroepen hun werkzaamheden hebben afgerond, zal dit gebundeld worden en besproken. Zoals afgesproken tijdens de bespreking van de conceptnota over het Energieplan (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 870/2) zal met het parlement en meer bepaald in deze commissie van gedachten gewisseld worden.

In zijn antwoord op de vraag naar de verdere rol van het burgerpanel in het traject naar een energievisie, drukt hij allereerst zijn enorme tevredenheid over dat panel uit. Het heeft een aantal zeer concrete voorstellen gedaan. De verschillende werkgroepen (stroomgroepen) zullen bij het opstellen van hun actieplannen rekening houden met de resultaten die voortgekomen zijn uit het burgerpanel. Het zal niet verdwijnen, want er werd afgesproken om jaarlijks een of meerdere stroomgroepen te updaten. Het burgerpanel zal daarvoor als klankbord blijven dienen, en mag ook steeds voorstellen doen. Zoals men weet is de minister voorstander van een visie die gedragen is door iedereen, ook door de burgers. Dat is de enige manier, onderstreept hij.

Wat de energievisie betreft, legt hij uit dat zij geen statisch gegeven is. Men moet rekening houden met innovatie en de evolutie die er sowieso zal komen, vandaar ook de jaarlijkse update. De eerste visietekst zal er begin 2017 zijn. Ook de actieplannen zullen dan hun beslag kennen. Dit alles zal dan meegenomen worden – na goedkeuring van de Vlaamse Regering – in de bespreking van een interfederale energievisie en -pact. De modaliteiten van opmaak van dit interfederaal pact moeten nog afgesproken worden tussen de gewesten en de federale overheid, wat begin 2017 zal gebeuren.

Op de vraag is welke scenario's en tussentijdse doelstellingen de minister hanteert voor de Vlaamse energiemix en het aandeel van hernieuwbare energie daarin antwoordt hij dat hij tegen eind dit jaar een aangepast Energieplan 2020 zal voorleggen. Voor 2030 zal in de loop van 2017 een geïntegreerd klimaat- en energieplan opgesteld worden. Voor 2050 verwijst hij vooral naar het initiatief Stroomversnelling.

Inzake het overleg met de federale overheid stelt de minister dat bevoorradingszekerheid een federale bevoegdheid is. Er werd dan ook reeds overleg gepleegd en afgesproken om begin 2017 te starten met de gesprekken over de interfederale visie. Anderzijds komen heel wat maatregelen die Vlaanderen neemt de bevoorrading ten goede. Zoals de commissieleden weten zal tussen 2022 en 2025 de kernuitstap plaatsvinden. Andere en eventueel nieuwe vormen van productiecapaciteit zullen moeten aangewend worden, waarin de plaats van hernieuwbare energie gecombineerd met flexibiliteit uitzonderlijk belangrijk is.

Over de energievisie op zich heeft er tussen de gewesten onderling nog geen overleg plaatsgevonden, maar dat volgt ongetwijfeld nog. Wel voerde de minister al gesprekken met zijn gewestelijke collega's over hernieuwbare energie onder andere binnen het afgesproken klimaat- en energieakkoord (burden sharing). Doel is goede praktijken te delen. Ook de gesprekken met de federale overheid, zoals bijvoorbeeld over Belgocontrol en de luchtvaart, hebben betrekking op alle gewesten. De minister is zelf uitgenodigd op de Energie- en Klimaatop in Wallonië en nodigd eveneens zijn collega's uit op de Vlaamse top.

Men vraagt of de minister al duidelijkheid kan verschaffen over de tussentijdse resultaten. Welnu, hij heeft altijd gezegd dat de stroomversnelling een procesgericht project is, dat men regelmatig moet bijsturen. Men moet de mensen niet wijsmaken dat men kan veranderen en tegelijk alles bij het oude houden. Bij de opmaak van de actieplannen zal hij aan de verschillende werkgroepen vragen om concrete ijkpunten aan te brengen zodat men in het verdere proces kan meten, evalueren en bijsturen.

Renovatiepact – premies

Wat de grondige verbetering van de energieprestatie van het bestaande gebouwenpark betreft, werkt het Renovatiepact een pakket aan maatregelen uit op lange termijn. Op korte termijn heeft de minister de doelstellingen van het Renovatiepact opgenomen via de hervorming van de energiepremies en het initiatief om de onroerende voorheffing te verlagen voor de initiatiefnemers. Het is niet een eenmalig pact, het is een proces dat moet leiden tot goede omstandigheden voor renovaties. En dat werkt men niet uit op een dag. De mensen die daarop gehoopt hadden moet hij dan ook teleurstellen. De administratie werkt verder de hefboomprojecten uit die in het kader van het Renovatiepact werden vastgelegd. Het betreft in eerste instantie de uitwerking van de woningpas, de uitwerking van het renovatieadvies en de uitwerking van een communicatieplan. Via de website energiesparen.be kan de geboekte voortgang bij de uitwerking van deze hefboomprojecten worden opgevolgd.

Wat de premiehervorming betreft stelt de minister vooreerst dat sinds de zesde staatshervorming de belastingvermindering voor energiebesparende maatregelen een volledig gewestelijke bevoegdheid is. Het was dus niet nodig om over het schrappen van de belastingvermindering met de Federale Regering overleg te plegen. De geleidelijke afbouw van de financiële ondersteuning van dakisolatie via belastingvermindering en premies zal aan de doelgroep ook een impuls geven om die investering niet langer uit te stellen. Hij herhaalt dat de verplichting uit de Vlaamse Wooncode, waarvoor minister Homans bevoegd is, de komende jaren een belangrijke incentive blijft. Hij bevestigt dat hij het ministerieel besluit over de premies op 8 november heeft ondertekend. Hij wachtte nog wel op een actieplan van de netbeheerders over de burenpremie. Hij belooft te bekijken hoe hij de gesuggereerde verbeteringen nog kan maken.

De minister beseft dat de communicatie en informatie over de nieuwe energieprijzen nu van cruciaal belang zijn. Het VEA zal nu, naast de algemene communicatie en sensibilisering, waarbij hij ook op de lokale besturen rekent, met name voor

de burenpremies, een aparte communicatie-aanpak uitwerken voor kwetsbare groepen. Zoals vroeger zal naast specifiek communicatiemateriaal voor kwetsbare gezinnen, een campagne worden uitgewerkt met het oog op het informeren van intermediaire partners die vanuit hun werking rechtstreeks contact hebben met mensen uit de doelgroepen en hen kunnen leiden naar de premiemaatregelen. Het VEA neemt zich voor om in het voorjaar van 2017 provinciale infosessies te organiseren voor OCMW's, woondiensten, armenverenigingen en andere welzijnsactoren, waaraan de minister zijn volle medewerking zal verlenen.

Voor de energiepremies blijft de vooropgestelde startdatum van 1 januari 2017 behouden. De minister heeft, zoals gezegd, het ministerieel besluit met onder andere de nadere regels voor de wijkrenovatie, na uitvoering overleg met diverse partijen, ondertekend op 8 november 2016. Het zal zo snel mogelijk gepubliceerd worden. Ten laatste eind deze maand dienen de netbeheerders hun plan voor de burenpremie in te dienen zodat de maatregel van start kan gaan op 1 januari 2017.

Woonfiscaliteit

Wat de hervorming van de woonfiscaliteit betreft, kreeg hij nog geen officiële reactie op zijn vraag aan de Federale Regering over de verlaging van de btw naar 6% voor sloop en heropbouw in 33 stedelijke omgevingen? Zijn hoop dat de maatregel in de federale begroting zou opgenomen worden, bleek ijdel. Hij geeft echter niet op, in weerwil van de twijfels over de Europese toestemming, want ons woningpark is aan vernieuwing toe. Hij roept ook op om goed te luisteren naar wat de Vlaamse Bouwmeester daarover te vertellen heeft. Misschien kan op grond van parameters uit het witboek BRV uiteindelijk toch naar een – gerichtere – uitbreiding gegaan worden van het 6%-tarief, ook al hebben sommigen, in tegenstelling tot de minister, budgettaire bedenkingen. Hij belooft verder zijn best te doen de Federale Regering in die richting te stimuleren.

Versterken beleidsinstrumenten voor de verbetering van de energiestaat van bestaande gebouwen

Energielening

Over de energielening werd de vrees van de VVSG ter sprake gebracht dat het aanbod van sommige Energiehuizen nu al zal verminderen omdat ze vanaf 2019 door een te beperkte financiering zullen stoppen. De minister repliceert dat de regering naar aanleiding van de eerste principiële goedkeuring van het wijzigingsbesluit betreffende de energielening aan het VEA gevraagd heeft om een impactanalyse te maken, waarin wordt nagegaan welke de gevolgen van de verschillende opgenomen bepalingen, in het bijzonder de beperking van de doelgroep, op de Energiehuizen zal zijn. In aanloop naar de definitieve goedkeuring van het wijzigingsbesluit zal deze impactanalyse ter discussie aan de regering worden voorgelegd.

Op de vraag hoe de terugbetaling van de verstrekte leningen verder verloopt als een Energiehuis haar activiteiten stopzet, antwoordt hij dat een Energiehuis ertoe gehouden is de opvolging van de door haar verstrekte kredieten verder op te volgen, ook na stopzetting van haar activiteiten.

Wat de digitalisering betreft, is het niet de bedoeling om tot een centraal toekenningspunt te komen voor de energielening. Het zijn de lokale Energiehuizen die erkend zijn als kredietgevers en zij zullen dus de kredieten toekennen. De websites van de verschillende Energiehuizen voorzien vaak al in het online aanvragen of downloaden van de aanvraagpakketten. Met het wijzigingsbesluit op de energieleningen voorziet hij in meer administratieve vereenvoudiging, zowel voor de Energiehuizen als voor de bevoegde administratie. Het gehanteerde krediet-

beheersysteem zal daaraan aangepast worden. De Energiehuizen blijven verantwoordelijk voor het verstrekken en toekennen van de energieleningen.

Op grond van een passage in het regeerakkoord zijn inderdaad informele gesprekken maar ook formeel overleg met de banken opgestart, bevestigt hij nog.

Renovatiepact voor niet-residentiële gebouwen

Op de vraag of de minister denkt aan een alternatief Renovatiepact voor niet-residentiële gebouwen, antwoordt hij dat de actievoorstellen voor het verbeteren van de energieprestaties van de niet-residentiële gebouwen zullen worden uitgewerkt in het kader van de werkgroep energie-efficiëntie van de Stroomversnelling. Er loopt momenteel ook een studie voor de aanpak van de tertiaire gebouwen. Op basis daarvan zal hij een verdere aanpak voorstellen. Op de vraag of hier gewerkt wordt met een kostenraming en terugverdiendtijd antwoordt de minister dat de vorm en de inhoud van het EPC voor niet-residentiële gebouwen nog moet worden vastgelegd. Om de noden van de gebruiker in kaart in te brengen, zal daarvoor in 2017 een servicedesigntraject worden doorlopen.

EPC-regelgeving

Op de vraag of in de EPC-regelgeving naast de kostenraming ook een terugverdiendtijd wordt weergegeven luidt het antwoord neen. Momenteel is enkel bepaald om de kostenraming weer te geven. Een terugverdiendtijd kan mensen misleiden en sturen naar foute investeringsbeslissingen, voornamelijk foute volgorde. Sommige duurzame langetermijnoplossingen zoals buitenmuurisolatie hebben een lange terugverdiendtijd waardoor de terugverdiendtijd mensen eerder gaat demotiveren dan motiveren. Om een gegronde inschatting van de terugverdiendtijd te bepalen, is het reële verbruik nodig. Dat is echter weinig zinvol in het kader van een EPC, aangezien de gebruiker van de woning wijzigt. In een servicedesigntraject, dat momenteel wordt opgezet, zullen de wensen van de gebruikers worden getoetst.

Versterken van de beleidsinstrumenten voor de verbetering van de energieprestatie van nieuwbouw

Kostenoptimale energieprestatieniveaus

Bij de opvolging van de betaalbaarheid van de BEN-nieuwbouw, vraagt men of het hier gaat over het optrekken van het aandeel hernieuwbare energie of ook over de aanpassing van de schuilen. Door de daling van de energieprijzen nemen immers ook de terugverdiendtijden toe. Welk effect heeft dat op het bepalen van het kostenoptimale niveau? Hierop antwoordt de minister dat het in eerste orde gaat over de opvolging van het aanscherpingspad voor het E-peil. Binnen het kader van de studies naar het kostenoptimum, dat door Europa bepaald is, is het E-peil het primaire onderzoeksonderwerp, waarnaar de optimalisatie gebeurt. De andere energieprestatie-eisen, waaronder de U-waarden, worden ook geëvalueerd op basis van hun verhouding tot dat kostenoptimale E-peil, en zijn dus secundair.

In de vorige studies is gebleken dat, wanneer er gerekend werd met een verminderde energiebesparing, de kostenoptima zeer stabiel bleven. Er wordt dus verwacht dat bij een lagere elektriciteitsprijs ook slechts minimale wijzigingen in het kostenoptimum zullen optreden. Er wordt gefocust op controleberekeningen van de haalbaarheid van de eisen en dat voor meer geometrieën. Voor de niet-residentiële gebouwen wordt wel een volledige optimalisatie uitgevoerd omdat de EPN-methode nog nieuw is en in een vorige studie onvoldoende gebouwen konden onderzocht worden.

EPB-regelgeving vervolmaken

Voor warmtenetten is er eveneens een probleem met het feit dat er een warmte-verlies is bij transport dat mee in rekening wordt gebracht. Indien het gaat over restwarmte zou men volgens N-VA geen verlies mogen aanrekenen voor de warmte die getransporteerd wordt. De minister legt uit dat de stimulans moet blijven bestaan om de leidingen van de restwarmtebron naar de eindafnemer te isoleren. Als men gebruik wil maken van de restwarmte, moet men dit zo efficiënt mogelijk doen. Ook voor andere opwekkers die geen restwarmte zijn, worden de leiding-verliezen van transport in rekening gebracht als de opwekker zich buiten het gebouw bevindt. Op dat punt worden verschillende technologieën op dezelfde manier beoordeeld. Voor de opwekking van de restwarmte wordt ook geen rekening gehouden met voorafgaande transportkosten, hetgeen ook bij verbrandingsketels niet gebeurt, vanwege van de primaire energiefactor van 1.

Controle's van EPB en EPC

Wat de aanbevelingen van het Rekenhof betreft, om meer controles ter plaatse te doen op de correcte uitvoering van de EPB's en de opmaak van de EPC's, antwoordt de minister dat het Vlaamse Gewest zeer goed scoort in vergelijkingen voor wat betreft de handhaving die in het kader van de EPBD-richtlijn moet worden uitgevoerd. De gevolgde aanpak werd in Europese fora al verschillend keren als good practice voorgesteld. De Europese richtlijn stelt inderdaad dat er aantal steekproeven moet gebeuren om de waarheidsgetrouwe rapportering van de EPB- en EPC-regelgeving na te gaan. Zij stelt echter niet dat al deze controles ter plaatse moeten gebeuren. Naast controles ter plaatse worden ook een aantal zogenaamde deskaudits uitgevoerd om aan de Europese verplichtingen te voldoen. In 2016 werd een proefproject opgestart om voor wat betreft EPC meer controles ter plaatse uit te voeren. Tegen eind 2016 zullen ongeveer 40 controles ter plaatse zijn uitgevoerd. De resultaten van dit proefproject zullen verwerkt worden in een handhavingsplan, waarin de controle- en handhavingsprioriteiten voor 2017 zullen worden vastgelegd. Ook voor EPB wordt tegen eind 2016 een analoog handhavingsplan opgesteld.

Stimuleren van energie-efficiëntie in ondernemingen

Inzake het overtuigen van kmo's merkt de minister op dat het bij hen vaak aan kennis en/of tijd van de bedrijfsleiding ontbreekt om energiebesparende maatregelen door te voeren. Energie vormt vaak ook geen grote kost in het totale kostenplaatje van de bedrijfsvoering. Investeren in de kernactiviteit krijgt voorrang, aangezien deze investeringen zich op het eerste gezicht sneller terugverdienen en de dagelijkse activiteit van de bedrijfsleiding uitmaken. Het gelijktrekken van de terugverdientijden van investeren in energiebesparing en de kernactiviteit biedt een eerste oplossing. Verder zal ook werk gemaakt worden van het ontzorgen van de kmo via implementatieondersteuning door een vertrouwenspersoon, bijvoorbeeld via mini-EBO.

Wat de EBO-bedrijven betreft, die hun doelstellingen niet zouden halen, worden de eerste monitoringresultaten en energieplannen van de EBO's momenteel geverifieerd door het Verificatiebureau. Het is dus nog te vroeg om die conclusie te trekken.

Opgemerkt werd ook dat, ondanks een hoog toetredingspercentage, het blijkt dat de prognose voor de energiebesparing als gevolg van nieuwe EBO's door het VEA naar beneden is bijgesteld. De minister legt evenwel uit dat de prognose van de energiebesparing niet naar beneden werd bijgesteld. Die blijft op een gemiddelde, jaarlijkse energie-efficiëntieverbetering van 1%. Ter verdere verbetering van de energie-efficiëntie blijft de minister inzetten op het instrument van de EBO's. Hij

rekent erop dat de energieplannen die momenteel worden geëvalueerd, een substantiële bijdrage tot de Vlaamse beleidsdoelstelling inzake energie-efficiëntie zullen leveren. In de loop van 2017 zal daarover duidelijkheid komen.

Wat de eventuele verlaging van de federale bijdrage op aardgas betreft antwoordt de minister dat dit werd aangekaart tijdens een bilateraal overleg met minister Marghem en daarover overleg op federaal niveau werd gevoerd, aangezien dit een federale bevoegdheid is.

Inzake de energieaudits voor grote ondernemingen werd ervoor gekozen om geen verplichte uitvoering van de maatregelen op te leggen. Via de energieaudit krijgen de bedrijven een overzicht van de mogelijke energiebesparende maatregelen in hun bedrijf, met opgave van investeringskost en rendabiliteit. Als blijkt dat bedrijven de meest rendabele maatregelen toch niet uitvoeren, al is het momenteel nog te vroeg om die conclusie te trekken, kan overwogen worden de uitvoering van de maatregelen met een hoge rendabiliteit op te leggen.

Moeten we dan besluiten dat energieaudits niet de meest aangewezen manier zijn om bedrijven aan te zetten tot het verminderen van hun energieverbruik? Ziet de minister eventuele alternatieven? Wel, een energieaudit is een eerste stap. Daarmee verwerft het bedrijf inzicht in zijn energieverbruik en de mogelijke verbeteringen en investeringen. Het gebrek daaraan is trouwens een algemeen, maatschappelijk probleem, dat zich evengoed voordoet bij burgers en zelfstandigen. Aanzetten tot meer kennis is in elk geval aangewezen. Als echter blijkt dat bedrijven de meest rendabele maatregelen toch niet zouden uitvoeren, zal hij overwegen de uitvoering van de maatregelen met een hoge rendabiliteit gemotiveerd op te leggen, herhaalt hij.

Er moet inderdaad een tandje bij gestoken worden om tot een volledige dekking te komen van de auditplichtige ondernemingen. Het VEA heeft een bevraging gedaan bij 685 individuele vestigingen die mogelijk auditplichtig zouden zijn. De resultaten van deze bevraging worden momenteel verwerkt. Een eerste conclusie is dat de doelgroep bij de opstart te groot werd ingeschat. Uit de individuele bevraging blijkt dat veel van de vestigingen niet aan de criteria van een niet-kmo voldoen op vestigingsniveau, en dus niet auditplichtig zijn. Ze zijn wel niet-kmo op ondernemingsbasis, maar niet op individueel vestigingsniveau.

Op de vraag naar de stand van zaken in het onderzoek van een ESCO-fonds voor bedrijven, antwoordt de minister dat PMV momenteel de opties onderzoekt voor de oprichting van een energie-efficiëntie fonds (EE-fonds).

Inzake de mini-EBO's stelt de minister dat ze tot doel hebben energiebesparende maatregelen te realiseren bij kmo's. Aangezien de doelgroep van de kmo's uit veel meer bedrijven bestaat dan bij de energie-intensieve industrie, is het afsluiten van individuele energiebeleidsovereenkomsten met bedrijven niet opportuun. Energiebeleidsovereenkomsten worden daarom afgesloten met sectoren. Die fungeren als ontzorgers voor hun kmo-leden bij de effectieve realisatie van energiebesparende maatregelen. Bijkomend pluspunt is dat deze sectorfederaties het vertrouwen genieten van hun leden. Momenteel wordt bekeken hoe proefprojecten opgestart kunnen worden met FEVIA (voeding) en AGORIA (technologie).

Versterken van een gunstig investeringsklimaat voor hernieuwbare energieproductie

Conceptnota Fast Lane

In het kader van de conceptnota Fast Lane werd de vraag gesteld of al gesprekken gevoerd zijn met Defensie en Belgocontrol over de bezwaren die ze hebben tegen

de plaatsing van windmolens in de omgeving van hun radars en hoe die kunnen weggewerkt worden? De minister antwoordt dat hij een brief stuurde naar de leiding van Defensie, die het mandaat heeft gekregen van de minister van Defensie Steven Vandeput om daarover een werkgroep op te starten. De defensieleiding vroeg de minister om concrete maatregelen op te sommen ter bespreking, wat inmiddels is gebeurd. De werkgroep wordt getrokken door de sector. Wat betreft luchtvaart heeft hij reeds contacten gelegd met minister François Bellot om dezelfde vraag te stellen.

Energieheffing – Energiefonds – wegwerken certificaatoverschotten

Op de vraag naar de uitgaven voor het wegwerken van de certificatenoverschotten gedekt met de middelen afkomstig uit het Energiefonds verwijst de minister naar pagina 79 in de memorie van toelichting bij de begroting 2017. Met middelen van het Energiefonds worden ook uitgaven gedekt die betrekking hebben op een deel van de impulsprojecten en de dotatie aan de VREG. Deze uitgaven worden verder meer in detail besproken op pagina 89 voor de calls 'groene warmte' en op pagina 91 voor de dotatie aan de VREG. De minister verwijst ook naar de bespreking van de begroting van de VREG op pagina 127.

De vereenvoudiging van de verlengingsregeling voor installaties kan hij nog niet toelichten, want de modaliteiten moeten nog worden onderzocht en eerst binnen de regering worden besproken.

Het ontwerp van decreet over de aanpassing van de Vlaamse energieheffing volgt momenteel de weg van de verschillende adviesorganen en zal ingediend worden bij de Raad van State. De minister wijst erop dat de energieheffing op jaarbasis pas op volledige kruissnelheid zal komen in 2018. Op maandbasis komt de energieheffing inderdaad al op kruissnelheid in de loop van 2017, maar naar verwachting niet eerder dan in de maand april. Een gelijkaardig maar eerder beperkt effect doet zich voor bij de verminderde energieheffing die op jaarbasis pas op volledige kruissnelheid zal komen vanaf 2019.

Inzake de DAEB-steunmaatregel herinnert de minister eraan dat hij begin juli twee aanmeldingsdossiers heeft ingediend. Tot op heden heeft de regering geen enkele vraag ontvangen van de Europese Commissie, maar aangezien dit een procedure is zonder termijn, kan het wel even duren eer er een vraag wordt gesteld.

Voor de hervorming van de ondersteuning van groene stroom verwijst hij naar de aanpassingen en onderzoeksporen waarin het regeerakkoord voorziet en waarvan een groot deel al is uitgevoerd.

Plannen hernieuwbare energie

De minister bevestigt dat hij eerstdaags met een energieplan komt, zoals aangekondigd bij de bespreking op 20 juli 2016, met inbegrip van de opmerkingen van de stakeholders. Het zonneplan is er al, het windplan Windkracht 2020 is op komst en in voorjaar van 2017 zal de minister met een warmteplan op de proppen komen, waarin hij belooft geothermie te betrekken. De opmerkingen van de stakeholders over de subdoelstellingen 2020 zijn verwerkt en de door te voeren wijzigingen blijken uitermate beperkt.

In de loop van 2017 zal ook worden gestart met de opmaak van een omvattend Klimaat- en energieplan 2030 dat moet voorgelegd worden aan de Europese Commissie. Het zal de integratie zijn van alle plannen waaraan hij werkt. De cijfering van het potentieel hernieuwbare energie voor Vlaanderen wordt mede onderbouwd door VITO dat in de loop van 2016 via uitgebreide gesprekken met de stakeholders de potentiële verder in kaart gebracht heeft. Het geïntegreerde

Klimaat- en energieplan 2030 zal rekening houden met die onderzoeken van VITO, maar ook met recente, andere studies op Belgisch en Europees niveau. De horizon van dit plan is dus 2030 en het plan zal inderdaad verder bouwen op het zonneplan, het windplan en het warmteplan, die zich eerder focussen op 2020.

Het kwaliteitscharter voor zonnepanelen is nog niet ondertekend omdat de betrokken stakeholders niet op dezelfde lijn zaten, en de regering absoluut voldoende kwaliteit wenst te garanderen. Het overleg zal echter voortgezet worden op bilaterale basis.

Zonnedelen en het valoriseren van energieopslag

Over zonnedelen en het valoriseren van energieopslag is een concreet onderzoeksproject uitgevoerd, namelijk Buurzame Stroom, waarvan een eindrapport beschikbaar is. De resultaten zullen meegenomen worden bij de verdere uitwerking van het zonneplan.

Geothermie

PMV heeft de opdracht gekregen om een onderzoek naar het verzekeringsstelsel voor diepe-geothermieprojecten uit te voeren. Op dit moment is nog geen berekeningsmethode voor het inrekenen van diepe geothermie voorhanden. De regelgeving moet nog worden aangepast. Zelf gelooft de minister er sterk in en ziet hij dit als iets dat moet gestimuleerd en ontwikkeld worden, verzekert hij, al zal het voor 2020 nog geen grote factor zijn.

Groene warmte

De call 'groene warmte' die in de loop van de komende weken zal worden gelanceerd, heeft een budget van 12.075.221 euro. De vrij lange, administratieve behandelingsduur verklaart de reductie tot een call per jaar. In het voorjaar 2017 zal de minister een warmteplan met concrete voorstellen voorleggen.

De Vlaamse Regering heeft in juli beslist dat afvalverbrandingsinstallaties kunnen meedingen in de calls voor groene warmte, in veel gevallen gekoppeld aan warmtenetten. De bijdrage uit groene warmte in de globale doelstelling is relatief beperkt, maar de uitbouw van moderne warmtenetten laat toe om op termijn ook andere warmtebronnen in te zetten, bijvoorbeeld restwarmte, geothermie of warmtepompen.

Clean Power for Transport

Wat het actieplan Clean Power for Transport betreft, zijn 300 tankstations voldoende voor de beoogde CNG-vloot in 2020. Er moet ook nog voldoende afname zijn. De verwachting is dat de sector daar zelf voor zal zorgen als de CNG-vloot toeneemt. Eind 2016 zouden er op die manier al 70 tankstations zijn. Vermits de total cost of ownership van CNG-wagens al vergelijkbaar is met die van traditionele wagens, onder meer door de gunstige fiscaliteit, zijn volgens de minister geen extra financiële incentives nodig. De overheid moet wel zorgen dat een aantal drempels wordt weggewerkt, waarbij hij de regelgeving voor garages en tunnels noemt, evenals informeren, sensibiliseren en het faciliteren van vergunningsaanvragen.

Hetzelfde geldt voor waterstof: 20 waterstoftankstations tegen 2020. De redenering is gelijkaardig. De uitrol van de wagens wordt gestimuleerd, de uitrol van tankstations gefaciliteerd, bijvoorbeeld via Europese projecten. Zoals al eerder aangegeven is de markt van waterstofwagens nog niet op het niveau van die van wagens op batterijen of op aardgas. Dat is ook de reden waardoor de Europese richtlijn vraagt om voor de laatste twee een adequate infrastructuur te hebben

tegen 2020. Voor waterstof wordt dat, voor zover ervoor gekozen wordt, pas verwacht tegen 2025. Infrastructuur en voertuigen moeten gelijktijdig uitgerold worden. Als de infrastructuur voorloopt, is hij niet rendabel. Een waterstofstation vertegenwoordigt bovendien een grote investering, wat een reden te meer is om er omzichtig mee om te springen.

De doelstelling inzake het aandeel elektrische wagens uit het actieplan slaat op de verkoop, wat iets anders is dan de vloot. De verkoop van elektrische wagens zit in de lift, maar is voorlopig nog ver verwijderd van de 7,5% die in 2020 gehaald moet worden. De minister is echter hoopvol. De verkoop van batterij-elektrische wagens (BEV) bedroeg 0,5% midden 2016, die van plug-in hybride wagens 1,5%. Om de doelstelling te halen, zal de vergroening van het wagenpark inderdaad moeten versnellen. De uitvoering van het actieplan zal daar de komende jaren zeker toe bijdragen.

Die uitrol van maatregelen uit het actieplan zit op schema. Zo zijn er sinds begin 2016 incentives bij de aankoop van en fiscale voordelen voor zero-emissiewagens. De uitrol van een basisinfrastructuur van 5000 laadpunten is gestart en zal midden 2017 zichtbaar worden in het straatbeeld. Hij schreef alle burgemeesters persoonlijk aan om daar de nodige aandacht aan te besteden. Daarnaast wordt veel energie gestoken in sensibilisering en informatieverstrekking voor toekomstige EV-rijders en wordt begin 2017 een aantal projecten opgestart om nichevlotten en bedrijfsvlotten te vergroenen en de visibiliteit van zero-emissiewagens te vergroten. Er wordt in 2017 ook bekeken of extra stimulansen mogelijk zijn voor EV-rijders op het vlak van parkeren en doorstroming. Binnen het actieplan zijn ook een coördinerende structuur en werkgroepen opgezet met betrokkenheid van de stakeholders. Dat moet helpen om de diverse initiatieven op elkaar af te stemmen en elkaar te laten versterken.

Even belangrijk om de doelstellingen te halen, is echter het aanbod van de autoconstructeurs, die vrijwel dagelijks nieuwe modellen aankondigen. Prijs en actieradius blijven heel belangrijk. Dat die laatste omhoog gaat tot 400 km is een grote verbetering. Omdat uiteindelijk de consument de keuze maakt, zijn informatie en ondersteuning erg belangrijk.

De minister bevestigt werk te maken van een publieke databank. Midden 2016 werd de meldingsplicht voor publiek toegankelijke laadpalen ingevoerd. Ondertussen zijn ook de praktische aspecten daarvan voorbereid. De aard van de te melden gegevens (locatie, vermogen, stekkers, toegankelijkheid) werd vastgelegd en het digitaal doorgeven ervan aan de netbeheerders werd mogelijk gemaakt. Recent werden de laadpaalexploitanten hieraan herinnerd, ook voor de bestaande laadpunten. De netbeheerders zullen deze informatie ordenen en als open data ter beschikking stellen. Tegelijkertijd wordt een link gelegd met Geopunt Vlaanderen voor de cartografische weergave.

De prijzen aan de laadpalen in Vlaanderen liggen iets onder 0,4 euro/kWh. Zij worden bepaald door de aanbieder en variëren dan ook. Ook de laadvermogens en de manier van laden bepalen de prijs. Welke elementen de aanbieders precies in rekening brengen en hoe ze bijdragen tot de prijs is niet bekend. Dat die prijs hoger ligt dan aan het stopcontact thuis is logisch vermits bijkomend rekening moet worden gehouden met de investerings-, onderhouds- en uitbatingskosten van de laadpalen.

De zero-emissiepremie blijft voorlopig beperkt tot particulieren en wordt niet toegekend aan CPT-voertuigen die deel uitmaken van een autodeelsysteem. In het kader van de project call CPT is wel de mogelijkheid geboden aan autodeelbedrijven om projecten rond gedeelde, elektrische mobiliteit in te dienen. Verschillende aanbieders hebben daarvan gebruik gemaakt en een projectvoorstel ingediend. In de

voorstellen kon een stuk van de investeringen worden ingebracht. De elektrificatie in projectvorm ondersteunen betekent ook een stimulans om haar in te bedden in een visie en erover te communiceren met toekomstige klanten. Een beslissing over deze projecten valt op korte termijn.

Wat de inspanningen inzake de vergroening van het transport betreft, is het de minister niet duidelijk naar welke eerdere plannen men verwijst voor het wagenpark van de Vlaamse overheid. Wel is het inderdaad zo dat het huidige actieplan Clean Power for Transport omvattend is en bovendien concreet. Daarbij gaat het niet alleen over de Vlaamse overheid maar over het hele voertuigenpark in Vlaanderen. Het verschil met het verleden is dat dit plan is ingebed in een Europese context, met name de richtlijn Clean Power for Transport, dat de technologieën nu op punt staan, de markt er klaar voor is, en er zich zowel in het kader van de Stroomversnelling als in dat van de klimaatopportunity's mogelijkheden voordoen. Een aantal acties is bovendien al in uitvoering (incentives bij aankoop, projectfinanciering, informatievoorziening, laadinfrastructuur, vergroening fiscaliteit, organisatiestructuur). Voor het werkpakket Vlaamse overheid zijn concrete doelstellingen vastgelegd en specifieke afspraken gemaakt. Bovendien is in financiering vanuit het Klimaatfonds voorzien om de vloot te vergroenen en de daartoe benodigde infrastructuur uit te rollen. Het Facilitair Bedrijf is aangeduid als trekker van dit onderdeel. Het geheel zal worden opgevolgd vanuit de centrale coördinatie bij het Departement LNE en het kabinet Energie, en om de drie jaar aan Europa worden gerapporteerd.

Versterken van een gunstig investeringsklimaat voor wkk en warmtenetten

Over het beleidskader voor warmtenetten en de invoering van sociale warmtetarieven in Vlaanderen verduidelijkt de minister dat op het energie-overleg tussen de federale Staat en de gewesten het Vlaamse Gewest heeft aangegeven dat bij de evaluatie van de sociale tarieven, de invoering van sociale warmtetarieven voor ons prioritair zijn. Via Vlaamse regelgeving kunnen we daarvoor echter niet in garanties voorzien, aangezien het om een federale materie gaat. Een en ander wordt wel nauwgezet opgevolgd, verzekert hij.

Het versterken van het sociaal energiebeleid

Daarop gaat hij in op het versterken van het sociaal energiebeleid en meer bepaald het Energiearmoedeplan. In de loop van maart 2017, een jaar na de goedkeuring, zal de minister zoals afgesproken een stand van zaken voorleggen aan de Vlaamse Regering. Uit het rapport Sociale Statistieken van de VREG uit juni 2016 blijkt een licht positieve tendens, die hem enerzijds geruststelt maar anderzijds aanmoedigt om nog verder te gaan op de ingeslagen weg. Wat betreft de uitwerking van de 34 maatregelen uit het Energiearmoedeprogramma kan hij melden dat heel wat van de maatregelen al uitgewerkt zijn en de resterende in ontwikkeling. Zoals vermeld, volgt formele rapportage in maart 2017.

Wat de uitwerking van de 34 maatregelen uit het Energiearmoedeprogramma betreft kan de minister melden dat voor de uitwerking van veruit het merendeel van de acties al veel voorbereidend en regelgevend werk is geleverd. Hij somt de voornaamste op. Voor de private huurwoningen wordt het mechanisme van de bestaande sociale dakisolatieprogramma's vanaf 2017 uitgebreid naar spouwmuurisolatie en de plaatsing van hoogrendementsglas. De periode voor toepassing van de minimale levering voor aardgas is met twee maanden verlengd en loopt voortaan van november tot en met maart. Het wijzigingsbesluit dat de energielening nog meer focust op de kwetsbare doelgroep, wordt nog dit jaar voor finale goedkeuring aan de Vlaamse Regering voorgelegd. Voor de energiescans wordt nog dit jaar een evaluatienota gefinaliseerd. Acties rond onder meer de optimalisatie van schuldafbouw in de budgetmeter, het regelen van waarborgen, informatiedoorstroming

en communicatie worden gezamenlijk met netbeheerders en de sector armoedebestrijding de komende maanden uitgewerkt.

Wat basisscan en opvolgscan betreft, is een ontwerp van evaluatienota met aanbevelingen al een eerste keer besproken met het kabinet. Het wordt tegen begin december verder verfijnd. Aansluitend volgt nog dit jaar consultatie van de belanghebbenden. Op basis van de verwerking van hun feedback, zal de minister begin 2017 bepalen welke aanpassingen aan de energiescan wenselijk zijn en zal hij indien nodig regelgevende initiatieven nemen.

Wat de energiesnoeiers betreft, is eveneens een ontwerp van evaluatienota met aanbevelingen al een eerste keer besproken met het kabinet. Ook dat wordt tegen begin december verder verfijnd en ook daarvoor wordt na verwerking van de feedback van belanghebbenden, begin 2017 bepaald welke aanpassingen wenselijk zijn. Het optimaal inzetten van de capaciteiten van de energiesnoeiers en het maximaliseren van de verlaging van de energiefactuur, onder meer via het stimuleren van leverancierswissels, en de toeleiding naar energiebesparende werken, staan daarbij centraal. De minister bevestigt dat het Rekenhof een rapport heeft aangekondigd over energiearmoede, maar dat is er nog niet.

Wat de energetische renovatie van sociale woningen betreft, stelt de minister dat die vallen onder de bevoegdheid van zijn collega van Wonen minister Homans. Vanuit het energiebeleid zijn er naast de reguliere premies geen specifieke ondersteunende maatregelen voor sociale woningen. Voor de private huurwoningen bewoond door kwetsbare huurders, zal echter wel het mechanisme van de bestaande sociale dakisolatieprogramma's vanaf 1 januari 2017 worden uitgebreid naar spouwmuurisolatie en de plaatsing van hoogrendementsglas. Omdat het succes van deze maatregelen moeilijk op voorhand kan worden ingeschat en afhangt van de mate waarin de geboden steun effectief eigenaars kan overtuigen om te investeren, acht hij het niet raadzaam zijn ambitie in cijfers uit te drukken.

Maatregelen nemen om de energiekosten voor gezinnen en bedrijven te drukken

Slimme meters

Over de slimme meters laat de minister weten dat binnen de regering de laatste hand gelegd wordt aan de conceptnota. De ministers en hun kabinetten bevinden zich naar zijn zeggen in de rechte lijn naar de agendering op de Vlaamse Regering.

Energiefraude

De netbeheerders hebben hun inspanningen al opgevoerd om energiefraude te detecteren maar zij wachten ook op het decreet om acties te ondernemen op basis van datamining, checks te doen met luchtfoto's en dergelijke meer. De minister verwacht dat men pas enige tijd na de inwerkingtreding van het decreet een goed beeld zal krijgen van de omvang van de energiefraude die wordt gepleegd. Het ontwerp van decreet is eind oktober voor advies overgemaakt aan de Raad van State. Het advies wordt eerstdaags verwacht. Na verwerking van het advies zal de Vlaamse Regering overgaan tot de definitieve goedkeuring en zal het ontwerp in het parlement worden ingediend.

Monitoring van de energieprijzen

Over de monitoring van de energieprijzen stelt de minister dat het uitwerken van de energienorm in een subgroep van de werkgroep financiering zit. De minister wil niet vooruitlopen op de discussie in die werkgroep.

Interne werking, communicatie en versterking Vlaamse energieadministratie

De minister acht het nogal evident dat VEA, LNE en de VREG samen zaken bediscussieren vanuit hun eigen invalshoek en dat ze meerdere overlegmomenten organiseren. In dat verband breekt hij nogmaals een lans voor communicatie en sensibilisering.

Samenwerking met andere beleidsterreinen is uiteraard een goed idee. Inzake de samenwerking met het beleidsveld Onderwijs zal de minister de samenwerkingsmogelijkheden beoordelen op basis van de actievoorstellen die in het kader van de Energie- en Klimaatop van 1 december worden uitgewerkt. Er zijn zeker verschillende mogelijkheden. Binnenkort zal hij met minister Hilde Crevits alvast een energiespel in de scholen lanceren. Vanuit het beleidsveld Energie zal hij ook betrokken zijn bij de beoordeling van de voorstellen voor energiebesparingsprojecten in hogescholen en universiteiten, een nieuwe subsidieregeling, die recent door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd. Tot slot verwacht hij ook dat de Energie- en Klimaatop zal aantonen dat de Vlaamse Regering als ploeg de handen in elkaar slaat.

4. Discussie

Johan Danen ziet weinig instrumenten om het doel te halen om alle Vlaamse woningen, en niet alleen huurwoningen, tegen 2020 van dakisolatie te voorzien. Hij wil zeker geen heksenjacht tegen wie zonder dakisolatie in zijn eigen huis woont na 2020, maar het is anderzijds ook geen goede aanpak om niet iedereen een signaal te geven. Verder blijft hij erbij dat op het vlak van ontzorging wel degelijk een tand moet worden bij gestoken. Een hardnekkige groep blijft geen energie besparen ondanks alle bestaande instrumenten. Tot slot heeft hij begrepen dat de energievisie niet zal klaar zijn tegen de Energie- en Klimaatop maar dat nog een paar weken of maanden zullen nodig zijn.

Bart Nevens bedankt de minister dat hij rekening wil houden met zijn opmerkingen over de aspirant-installateurs bij zijn ministerieel besluit.

Tinne Rombouts dringt nog aan op de timing van het verzekeringssysteem voor geothermie.

Minister *Bart Tommelein* deelt de zorg over dakisolatie. Na jarenlange stimulering en sensibilisering moet nu duidelijk gemaakt worden dat we in de eindfase zitten, waarin van iedereen verwacht wordt dat hij zijn dak isoleert. Hij denkt dat dit wel bij de mensen doordringt. Wie zich beklaagt over hoge facturen, moet er in de eerste plaats voor zorgen dat hij minder verbruikt. Hij denkt dat de Energiehuizen een belangrijke rol kunnen blijven spelen in de ontzorging. Naast bestaande maatregelen als de energieconsulenten, speelt ook de voorbeeldfunctie een grote rol. Ook de aankondiging dat een premie op termijn verdwijnt, kan een goede oplossing zijn.

Hij verwacht in de komende tijden een toevloed van opdrachten voor installateurs en daarom is het goed dat hij herbekeken wordt hoe men wie als starter wil beginnen of wie extra mensen in dienst wil nemen in een suborganisatie, de mogelijkheid kan bieden op die vraag van de markt in te gaan.

De Energie- en Klimaatop wordt geen academische zitting maar iets dynamisch, waarop hij wil tonen waar de regering naartoe wil. De energievisie wordt niet uitgesteld, belooft hij, en komt er zeker in de weken daarop, in de maand december. De timing van geothermie laat hij navragen. Hij verzekert dat hij elke innovatieve kracht om het energieplan te realiseren, wil aanmoedigen en gebruiken.

5. Indicatieve stemming

Het aan de commissie toegewezen gedeelte Energie van de algemene uitgavenbegroting 2017 wordt indicatief aangenomen met 6 stemmen tegen 2.

III. Deel Dierenwelzijn, bevoegdheid van Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn

Het deel Dierenwelzijn werd op 9 en 30 november 2016 besproken.

1. Toelichting door de minister

Minister *Ben Weyts* stelt vooreerst resoluut te willen doorgaan met het op de kaart zetten van het dierenwelzijnsbeleid.

1.1. Beleidsbrief

1.1.1. *Beleid gezelschapsdieren*

Betere omkadering en controle op de fokkerij en de handel in gezelschapsdieren

De minister wil zorgen voor een betere omkadering en controle op de fokkerij en de handel in gezelschapsdieren. Sinds de regionalisering zijn de controles verscherpt en proactief geworden. Startend met de grote kwekerijen, zijn vervolgens de kleinere aangepakt. Het toezicht op de naleving van de erkenningsvoorwaarden is strikter geworden. Als er overtredingen vastgesteld worden, wordt inrichting van kortbij opgevolgd. De voorwaarden voor het weigeren of intrekken van een erkenning zijn zoveel mogelijk gestandaardiseerd. Voor de dieren uit het buitenland, verkocht in kwekerijen of in dierhandelszaken, gelden dierengezondheidsregels, wat heel wat raakvlakken vertoont met dierenwelzijn. Om die reden organiseert Vlaanderen gezamenlijke controles met het FAVV. Daarnaast werd de lijst van toegestane buitenlandse leveranciers uitgezuiverd. Negen kwekerijen werden van de lijst geschrapt omdat ze niet beantwoordden aan de voorwaarden. Drie bedrijven zijn van de lijst verwijderd omdat hun toelating verlopen was. De dienst Dierenwelzijn krijgt elf personeelsleden bij, waarvan een administratieve kracht specifiek is bedoeld om melders van overtredingen feedback te geven. Voorts is de samenwerking met Nederland versterkt, voor controle en optimale gegevensuitwisseling.

Een werkgroep van de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn evalueert de bestaande regelgeving voor honden- en kattenkwekerijen, de dierenhandelszaken, dierenasielen en dierenpensions, alsook voor de verhandeling van dieren, ook in functie van nieuwe wetenschappelijke inzichten. De werkgroep zal dan suggesties geven over bijvoorbeeld de quarantaineperiode, de buitenloop, het samen houden van dieren. In de werkgroep zijn alle belangengroepen vertegenwoordigd. Op basis van dat advies zal een aanpassing van de regelgeving bekeken worden. Vlaanderen, waarvan de expertise op dit vlak internationaal erkend wordt, neemt het voortouw in het samenwerkingsverband met Nederland, Duitsland, Denemarken en Zweden, voor het opstellen van een position paper over de Europese hondenhandel die zal voorgelegd worden aan de Europese Commissie.

Garanderen van de continuïteit en de performantie van het registratiesysteem voor honden

Voorts wil de minister de continuïteit en de performantie van het registratiesysteem voor honden garanderen. De databank is gezamenlijk voor de drie gewesten. Momenteel zijn de offertes binnen die de basis zullen zijn voor het aan-

duiden van een nieuwe dienstverlener voor de databank. Hetzelfde gebeurt met het registratiesysteem voor katten.

Voorzien van een betere ondersteuning en omkadering van asielen

Een betere ondersteuning en omkadering van dierenasielen is een volgend beleidspunt. De tweede opleiding voor asielmedewerkers was succesvol. De cursisten leggen nadien een moeilijk examen af. Voorts was er een driedaagse opleiding voor de vier hogescholen die de opleiding voor asielmedewerkers aanbieden. In het academiejaar 2016-2017 wordt de gratis opleiding opnieuw aangeboden. Er wordt bekeken of een Italiaans protocol om het welzijn van honden in asielen te beoordelen met niet enkel omgevings- maar ook diergerelateerde criteria bruikbaar is. Het zal niet zozeer als een repressief instrument gebruikt worden maar als een methode voor de asielen om de standaarden te verhogen. De minister wil daarnaast ook erkenningsvoorwaarden voor paardenasielen.

Het probleem van de overpopulatie van katten aanpakken

Een ander beleidspunt is het aanpakken van de overpopulatie van katten. Er is een reglementair kader voor de oprichting van een centrale databank. Bedoeling is om één databank op te richten voor de drie gewesten. De opdracht is samen gelanceerd met de databank voor honden. Dienstverleners konden een offerte indienen voor de twee samen of voor elk apart. De opdracht zal toegewezen worden aan de indiener van de meest gunstige offerte. Een werkgroep van de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn, waarin alle belanghebbenden een plaats hebben, evalueert de regelgeving en het kattenplan. Zo nodig zullen die aangepast worden aan het advies van de raad. In samenwerking met de Orde der Dierenartsen zal er gezocht worden naar een betere promotie van registratie en sterilisatie.

1.1.2. Beleid landbouwdieren

Streven naar een voortrekkersrol binnen Europa

Wat het beleid voor landbouwdieren betreft, heeft de minister de ambitie een voortrekkersrol in Europa te spelen. Vlaanderen heeft aansluiting gevonden bij de Europese koplopers inzake dierenwelzijn, Nederland, Zweden, Denemarken en Duitsland. Het steunt actief de oproep tot oprichting van een Europees dierenwelzijnsplatform en dringt aan bij de commissie om de transportverordening te herzien in het licht van het dierenwelzijn. Vlaanderen zal inspanningen blijven leveren om een verbetering van het dierenwelzijn op de Europese agenda te plaatsen.

Verbieden van het onverdoofd slachten buiten een slachthuis

Wat het verbod op onverdoofd slachten buiten een slachthuis betreft, heeft de minister nog overleg met de joodse gemeenschap en met de moslimgemeenschap. In aanloop naar het offerfeest is overleg georganiseerd over vooral de praktische organisatie op provinciaal niveau. Burgemeesters, zonechefs, uitbaters van tijdelijke slachtvloeren hebben tijdig duidelijke richtlijnen gekregen voor de organisatie van en het toezicht op het offerfeest. Piet Vanthemsche is de tussenpersoon voor de dialoog met de geloofsgemeenschappen waaruit het algemeen verbod op onverdoofd slachten moet voortvloeien. Hij dient tegen maart/april zijn rapport op te leveren. Voor het Offerfeest 2017 blijven de geëigende procedures gelden. Voorts zijn er nog wel wat consumenten die onbewust en ongewild vlees van onverdoofd geslachte dieren kopen. Daarom overlegt de minister met Comeos over een etikettering.

Verbieden van chirurgische castratie van varkens vanaf 2018

De chirurgische castratie van varkens wil de minister verbieden. Hij heeft het keten-overleg gefaciliteerd om zoveel mogelijk knelpunten weg te werken. Vlaanderen heeft zijn positieve ervaringen met alternatieve castratiemethoden gedeeld met Duitsland. Vlaanderen blijft ook pleiten voor een Europees verbod.

Een einde maken aan het onterecht afleveren van medische attesten voor het blokstaarten van paarden

Het blokstaarten van paarden is bij wet verboden tenzij er medische gronden voor zijn. De grote aantallen medische attesten wijzen erop dat ze onterecht afgeleverd worden. De minister zal volgend jaar een ontwerp van decreet indienen om die mazen te dichten.

Aanpakken van de welzijnsproblemen in de pelsdierhouderij

Met de pelsdiersector wordt overlegd over een uitdovingsbeleid. Daartoe is er een opdracht toegewezen om op de meest accurate wijze de waarde van de bestaande bedrijven te bepalen. Die informatie zal gebruikt worden om het overleg voort te zetten.

1.1.3. Beleid exotische dieren

Garanderen van de continuïteit in de verplichte adviesverlening bij het vast-leggen van de erkenningsvoorwaarden en het beoordelen van de erkenningsaanvragen

Wat de exotische dieren betreft, wil de minister de continuïteit in de verplichte adviesverlening bij het vastleggen van de erkenningsvoorwaarden en het beoordelen van de erkenningsaanvragen garanderen. De procedure voor de samenstelling van een nieuwe Dierentuincommissie werd opgestart.

Afstemmen van het dierentuinenbeleid op de huidige realiteit en kennis

Om het dierentuinenbeleid af te stemmen op de huidige realiteit en kennis, is het overleg met de bestaande Dierentuincommissie over de herziening van de erkenningsvoorwaarden gestart. De minimumnormen voor zoogdieren dateren al van 1999. De erkenningsvoorwaarden en minimumnormen voor zoogdieren zullen geactualiseerd worden op basis van het advies van de commissie, dat de minister in de eerste helft van volgend jaar verwacht.

Naar een nokillbeleid in dierentuinen

Na de commotie rond het doden van gezonde dieren heeft de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde Antwerpen in overleg een nokillbeleid ingevoerd. De minister zal alle Vlaamse dierentuinen aansporen om een gelijkaardig surplus-beleid in te voeren.

Zorgen voor een duidelijk kader voor het houden van roofvogels in gevangenschap

Voorts was er een workshop voor de Inspectie Dierenwelzijn en de politie over de essentiële welzijnsindicatoren en veelvoorkomende ziekten bij roofvogels in gevangenschap. Het is de bedoeling een regelgeving op te stellen met voorwaarden voor verzorging, verblijf, vervoer, vliegdemostraties en valkerijactiviteiten.

Het houden van reptielen beperken

De Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn werd gevraagd een advies uit te brengen over een positieve lijst van reptielen. Omdat het de bedoeling is slechts een beperkt aantal reptielen toe te staan, roept dat heel wat discussies op, want voor elk dier is er wel een hobbyvereniging.

1.1.4. Beleid proefdieren

Garanderen van een strikt kader voor het gebruik van proefdieren

De Europese regelgeving verplicht elke lidstaat om een nationaal comité op te richten dat zich buigt over aanschaf, fok, verzorging en gebruik van proefdieren. Dat comité fungeert ook als contactpunt voor de Europese Commissie en de andere lidstaten. Het ontwerpbesluit ter oprichting van een Vlaams comité is in voorbereiding. Daarnaast komt er een nationaal contactpunt waarover het gesprek met de andere gewesten loopt. Met de sector en de Nederlandse overheid wordt overlegd over samenwerking voor de ontwikkeling en promotie van alternatieven. Voorts plant de minister de alternatieven zelf beter kenbaar te maken op basis van een gedegen inventaris.

1.1.5. Ondersteuning van het beleid

Zorgen voor een degelijk adviesorgaan, gedragen door alle betrokken belangengroepen en op maat van de dierenwelzijnsproblematiek door de oprichting van een Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn

De werkgroepen van de raad zijn gestart en verrichten goed werk. Eén van de werkgroepen adviseert de inspectiedienst Dierenwelzijn over zijn controles, met als doel onder meer de uniformiteit ervan te bevorderen. De raad heeft een plaats gekregen op de website van de dienst Dierenwelzijn waar zijn adviezen gepubliceerd worden. In 2017 zullen de werkgroepen hun eerste adviezen afleveren, allicht over het kattenplan en over de normen en erkenningsvoorwaarden voor honden- en kattenkwekerijen, de dierenhandelszaken, de dierenasielen- en pensions en over de voorwaarden voor de verhandeling van dieren.

Oprichting van een Dierenwelzijnsfonds

Het Dierenwelzijnsfonds is ondertussen opgericht. De inkomsten ervan worden vooral gebruikt voor inspectieactiviteiten, maar ook voor wetenschappelijk onderzoek en sensibiliseringscampagnes. Ook de kosten voor de opvang van inbeslaggenomen dieren worden erdoor betaald. Voorheen werden de asielen daar enkel voor vergoed als ze erom vroegen. Dat gaat gepaard met een actief terugvorderingsbeleid: de kosten worden teruggevorderd van wie zich bezondigd heeft aan de handeling waardoor de dieren in beslaggenomen werden.

1.1.6. Controle

Door optimalisatie en efficiëntie evolueren naar een goed georganiseerd en gericht controleorgaan

Het beleid van de minister is ook gericht op een goed georganiseerd en gericht controlebeleid. Ondertussen is er een structurele financiering voorzien voor het samenwerkingsprotocol met het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen. Zo kan de inspectiedienst zich in de landbouwsector focussen op bedrijven waar er problemen zijn. De dienst Dierenwelzijn wordt uitgebreid met acht personeelsleden voor de inspectiedienst en drie voor de ondersteunende diensten. Voorts is er gestart met een nieuwe controledatabank. De inspectiedienst blijft

ook opleidingen aanbieden aan de politiediensten die daar steeds meer interesse voor betonen. Dat er steeds meer schepenen voor Dierenwelzijn zijn, is daar niet vreemd aan. Na de zesde staatshervorming kreeg Vlaanderen de mogelijkheid om prioriteiten voor het vervolgingsbeleid naar voren te schuiven, Dierenwelzijn is daar één van.

Voor de dierenartsen met opdracht die voor het FAVV toezicht houden in de slachthuizen, wordt een gespecialiseerde opleiding ingericht in samenwerking met de universiteit van Gent. De inspectiedienst moet de juiste structuren krijgen om alle nieuwe uitdagingen te integreren in de werking, met een zo efficiënt mogelijke inzet van personeelsleden. Daarom komt er een evaluatie en zo nodig een bijsturing van de controleprocedures en het controlebeleidsplan. De Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn zal daarover adviseren. Zowel de controledatabank als de prioriteiten in het vervolgingsbeleid worden verder uitgewerkt.

1.1.7. *Sensibilisering*

In het kader van de sensibilisering past de succesvolle website www.huisdierinfo.be. Dat zal hét informatieportaal worden voor huidige en toekomstige eigenaars van dieren. De lancering van de website is ondersteund met twee promotiefilmpjes, die bijna 59.000 keer gedeeld zijn en bekeken zijn door meer dan 4 miljoen mensen, en een facebookpagina. De dag voor de schepenen van Dierenwelzijn ging dit jaar over de zwervkattenproblematiek. Nog succesvoller was de studiedag over katten voor het brede publiek. De inschrijvingen werden stopgezet wegens de te grote vraag. De website www.lne.be/dierenwelzijn wordt omgevormd tot het portaal voor professionals.

1.2. Begroting

Door de aanwerving van elf nieuwe personeelsleden stijgen de kredieten voor de lonen met 614 duizend euro tot 1,8 miljoen euro. De werkingsmiddelen voor het personeel stijgen met 97 duizend euro tot 267 duizend euro, waarvan 58 duizend recurrent en 39 duizend euro eenmalig. Het fonds wordt vooral gestijfd door boetes en retributies voor registraties. Veiligheidshalve zijn de geraamde inkomsten dezelfde als die in 2016, namelijk 490 duizend euro. Ook de beleidsmiddelen blijven gelijk, namelijk 704 duizend euro. Na de overdracht van de bevoegdheid werd een nieuw begrotingsprogramma dierenwelzijn ingeschreven. Er werden ook enkele studiebudgetten overgeheveld om lopende wetenschappelijk onderzoeken, al door de federale overheid uitbesteed, te betalen. Om die correct te kunnen boeken en uit te keren, is er een decretalesubsidiebasis gecreëerd.

2. Vragen van de leden

2.1. Tussenkomen van Hermes Sanctorum-Vandevoorde

Hermes Sanctorum-Vandevoorde vraagt een overzicht van de studies over dierenwelzijn die momenteel lopen. Hoewel de regeerperiode al halverwege is, blijkt uit het overzicht van de regelgeving die er nog niet is, dat de hete hangijzers blijven hangen.

Hij informeert of de minister nog steeds streeft naar de verplichte sterilisatie van alle huiskatten.

Hoewel er ondertussen een consensus gegroeid is over het op korte termijn sluiten van alle bestaande pelsdierhouderijen, is de formulering in de beleidsbrief dezelfde als vorig jaren. Hij vraagt de minister het voornemen te bevestigen om alle bedrijven op korte termijn te sluiten.

Dat de tussenpersoon zijn verslag over onverdoofd slachten, moet afleveren tegen maart, verheugt de spreker.

Hij vraagt de minister een duidelijke boodschap over de chirurgische castratie van varkens. Iedereen is voor een Europese aanpak, maar wat als er daar niet veel beweegt?

Dwangvoederen gebeurt in Vlaanderen slechts op één bedrijf. Waarom staat er niets over een verbod in de beleidsbrief?

2.2. Tussenkoms van Sabine Vermeulen

Sabine Vermeulen vraagt wat de minister verwacht van Europa en de Benelux in de strijd tegen de malafide dierhandel. Hoe kan dat het Vlaamse beleid versterken?

Ze informeert of de stroomhalsbanden op de agenda van de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn staan.

2.3. Tussenkoms van Gwenny De Vroe

Gwenny De Vroe kijkt uit naar het verslag over onverdoofd slachten dat de tussenpersoon in maart uitbrengt zodat een algemeen verbod kan opgelegd worden. De minister maakt van dierenwelzijn een volwaardige bevoegdheid en zet zwaar in op preventie, wat Open Vld voluit steunt.

Voor nutsdieren benadrukt ze het belang van een Europees level playing field dat ook in het regeerakkoord staat.

De beleidsbrief zegt niets over de inheemse dieren, bijvoorbeeld everzwijnen, en invasieve exoten die in Vlaanderen overlast veroorzaken.

Open Vld is tevreden dat de minister de buitenlandse leveranciers van kittens en pups grondig controleert. Welke impact heeft het schrappen van enkele leveranciers op de toevoer? Hoe wordt de daling van invoer gecompenseerd?

Ze vraagt wat meer informatie over de position paper.

Een goede opleiding voor medewerkers en betere omkadering voor asielen, draagt de goedkeuring van het lid weg. Uit vragen om uitleg blijkt echter dat de minister belangrijke beleidsinformatie mist, onder meer over de financiële situatie van de dierenasielen.

Wat de databanken betreft, vraagt het lid of het klopt dat de retributie zal verlagen, zoals de minister voorheen verwachtte?

Als hun bedrijf verboden wordt, moeten de pelsdierhouders op een correcte manier vergoed worden. Het uitdovingsbeleid moet haalbaar zijn. De studie daarover is dus heel belangrijk.

Ze wil ook graag weten hoe het voorstel over het nokillbeleid onthaald is bij de dierenentuinen.

De positieve lijst van reptielen is in Vlaanderen korter dan in de buurlanden. Waarom gaat de minister in dit geval niet voor een gelijkschakeling met andere Europese landen?

Wanneer worden de eerste adviezen van de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn verwacht? Welke werkgroepen zijn er of worden gepland?

Voorts wil het lid graag een overzicht van inkomsten en uitgaven van het Dierenwelzijnsfonds. Verlopen de terugvorderingen vlotter? Wat zijn de hinderpalen?

Tot slot drukt ze haar steun uit voor de dag voor de schepenen van Dierenwelzijn en de studiedag voor het brede publiek. Wat zijn de thema's van volgend jaar?

2.4. Tussenkoms van Els Robeyns

Els Robeyns vraagt wanneer de databanken voor de identificatie en de registratie van de honden en de katten operationeel zullen zijn.

Voorts informeert ze of er verdere stappen genomen zijn om de illegale handel in pups aan banden te leggen door de registratie van het moederdier.

Ook zij wil de krachtlijnen en de prioritaire thema's van de position paper kennen.

Wat de dierenasielen betreft, vraagt ze of het de bedoeling is van de minister om met het protocol voor dierenwelzijn naar Italiaans voorbeeld hen verplichtingen op te leggen, met eventueel bijkomende kosten, of eerder een kader te bieden om de kwaliteit te verhogen? De dierenasielen hebben het nu al niet gemakkelijk om rond te komen. Ze vraagt rekening te houden met de verschillen met Italië, waar honden veel langer in asielen verblijven.

Alleen met registratie zal het probleem van de overpopulatie van katten niet verdwijnen. Daarvoor is de verplichte sterilisatie van alle katten essentieel. Is de minister bereid dat op te leggen zoals het merendeel van de asielen alsook Vlamingen willen?

Volgens het regeerakkoord komt er in 2018 een verbod op chirurgische castratie van biggen. In 2010 werd daar al een principeakkoord over gesloten. Sinds de vorige beleidsbrief is er een kentering waarbij een verbod op Europees niveau nu blijkbaar het doel is. Dat zou een goede zaak zijn, maar dat staat een Vlaams verbod niet in de weg. Waarom is er daarvan geen sprake meer, noch in de beleidsbrief, noch in de regelgevingsagenda?

Over het blokstaarten van de paarden zegt de minister hetzelfde als vorig jaar. Ze veronderstelt dat er dit jaar concrete stappen zullen gezet worden en ze verwacht op korte termijn een decreet.

De beleidsvoornemens over de pelsdierhouderij zijn verwarrend. Ze vraagt of de minister het N-VA-standpunt dat bestaande bedrijven niet mogen uitbreiden en er geen nieuwe bijkomen, en alle bedrijven binnen een periode van tien jaar verdwijnen, hanteert? Of haalt het CD&V-standpunt het dat er snel een uitdoofbeleid gevoerd wordt met een fatsoenlijke compensatie en flankerende maatregelen? Ze vraagt voorts wat meer informatie over de waardebepaling, hoe en door wie zal die gebeuren.

Ook zij betreurt dat er niets over dwangvoederen in de beleidsbrief staat. Ze citeert Jelle Engelbosch die bij de bespreking van de vorige beleidsbrief zei dat alle excuses om de productie van foie gras te verbieden klinkklare onzin zijn.

2.5. Tussenkoms van Jelle Engelbosch

Jelle Engelbosch informeert naar meer details over de plannen van de minister voor de normering van paardenasielen. Is het Equilabel een geschikte kwaliteitsstandaard? Zullen alle asielen aan de normen moeten voldoen? Of krijgen zij die

eraan voldoen extra steun? Op welke termijn wil de minister het in het leven roepen?

Hoe verloopt het ketenoverleg over de chirurgische castratie? Castreren zou ook heel wat nadelen hebben. Niet alleen is het niet doen minder werk, niet-gecastreerde biggen groeien sneller, hebben minder medicijnen nodig, produceren minder mest. Komt dat in het overleg aan bod? Het niet castreren biedt dus ook voordelen. Ook op ethisch vlak kan het verschil worden gemaakt. Net zoals in het dossier van de etikettering inzake verdoofd slachten, zou de sector hier dat onderscheid kunnen beklemtonen.

Het federale advies over roofvogels wordt overgenomen. Wijken de nieuwe voorwaarden af van de huidige praktijken? Is er dus regelgeving nodig?

Wanneer zal de controledatabank operationeel zijn?

Het is goed dat Vlaanderen een Europese voortrekker is, maar het mag zijn bedrijven daarmee niet uit de markt prijzen.

Hij blijft achter zijn uitspraak over foie gras staan, maar denkt dat niet alles in één keer kan worden gerealiseerd. De minister zet gestaag stappen vooruit op tal van gebieden.

2.6. Tussenkost van Bart Caron

Bart Caron merkt dat de minister op papier gedreven is, maar hoopt dat hij wat in de beleidsbrief staat, ook zal verwerkelijken.

Dat de tussenpersoon zijn rapport eerder aflevert, zorgt ervoor dat de discussie voort kan worden gezet als het Offerfeest nog wat verder af is, hetgeen hij positief vindt.

Een goed financieringssysteem voor de dierenasielen is nodig om kwaliteit te garanderen.

Hij informeert of de minister van plan is de pelsdierhouderijen uit te kopen. Zo ja wanneer en op welke begroting staan de middelen?

Hij vraagt de minister waakzaam te zijn dat de regels voor kippenhokken voor leg-hennen niet te los worden toegepast.

Zal Vlaanderen een dwingend initiatief nemen over biggencastratie als Europa er in deze regeerperiode niet toe komt? Het is goed dat Vlaanderen voortrekker wil zijn, maar in deze kan het autonoom handelen. Duitsland heeft dat trouwens al gedaan. Jelle Engelbosch heeft met verve de voordelen van een andere aanpak geschetst. Er zijn dus geen redenen om te wachten.

2.7. Tussenkost van Tinne Rombouts

Ook *Tinne Rombouts* wijst erop dat de registratie van moeder- en vaderdieren een belangrijke rol kan spelen in de traceerbaarheid van honden, zeker als ze ingevoerd worden. Wat heeft de minister gedaan met de suggesties van de commissieleden dienaangaande?

Ook zij wil de inhoud van de position paper kennen.

Vlaanderen wil een Europese voortrekker zijn, ook voor het welzijn van nutsdieren. Het steunt de oproep voor een Europees dierenwelzijnsplatform. Hoe zal dat er

precies uitzien? Welke thema's komen er eerst op de agenda? Ze pleit ervoor het level playing field te respecteren, zoals het regeerakkoord voorschrijft. Kan ze de voornemens in de beleidsbrief in dat licht interpreteren?

Ze zou voorts graag de reacties kennen op het overleg over de chirurgische castratie van varkens, meer specifiek benieuwt haar de reacties uit Duitsland. De houding van de afnemers speelt hier immers een belangrijke rol.

Ze wil ook weten waarom het decreet moet aangepast worden om onterecht blokstaarten aan te pakken.

Wanneer zullen de resultaten van de studie over de waardebepaling van pelsdierhouderijen beschikbaar zijn?

Voor personeelsuitgaven stelt het lid vast dat er 614 duizend euro extra komt, maar tegelijk vermindert het krediet voor personeel bij het beleidsdomein LNE ook met 741 duizend euro, als generieke koppenbesparingen. Hoe valt dat te rijmen?

3. Antwoorden van de minister

3.1. Beleidsbrief

Hondenhandel

Minister *Ben Weyts* geeft met betrekking tot de hondenhandel aan dat de cijfers na het schrappen van een aantal leveranciers niet zozeer wijzen op een daling van de invoer, maar wel op een verschuiving naar kwekers die wel op de lijst staan. Dat noemt hij een positief effect, aangezien de handel zo toeneemt via legale aanvaarde kanalen.

Op de vraag wat de verwachtingen zijn op Europees niveau wat betreft de strijd tegen de malafide dierenhandel stelt de minister dat de puppy- en hondenhandel een Europees gegeven is. In de rest van Europa loopt het wat mank met traceerbaarheid, die cruciaal is voor controle. Het is vaak niet mogelijk te achterhalen in welk land een hond geboren is en via welke landen hij naar België kwam. In vele landen ontbreekt een registratiesysteem.

Ook een goede samenwerking tussen de lidstaten en vlotte informatieuitwisseling zou een zicht op de transportlijnen mogelijk maken. Met Nederland zijn er in die zin bilateraal zeer goede contacten en verloopt alles vlot.

Om die good practice te extrapoleren naar de hele EU, is een position paper in voorbereiding in samenspraak met Nederland, Duitsland, Denemarken en Zweden. Vlaanderen neemt daarin het voortouw. Er is een voorstel uitgewerkt voor aanpak van de problemen in de hondenhandel in Europa. Dat is al besproken met de eigen gewesten en de gesprekken met de andere betrokken lidstaten lopen op basis daarvan. Er is nog geen consensus, maar men streeft naar een Europese aanpak van de controle in de hondenhandel.

Katten

De kattenproblematiek en de verplichte sterilisatie is voorgelegd aan de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn. Verdere stappen zullen stoelen op dat advies. Dat is niet eenvoudig, stelt de minister aangezien er verschillende stromingen zijn. Enerzijds stelt men dat verplichting ook consequenties genereert voor asielen en euthanasie en dergelijke. Anderzijds is men ervan overtuigd dat de benefits op lange termijn veel groter zijn dan die mogelijke nadelige effecten op korte termijn.

Identificatie

De toewijzingsprocedure voor het beheer van de databanken voor honden en katten zit in een eindfase. De databank voor honden is al in werking sinds 1998. Die werking wordt voortgezet tot de toewijzing er is. De databank voor katten zou in de eerste helft van 2017 opgestart worden. Er is samenwerking voor nodig tussen de drie gewesten en dus kan daarop wat spelning zitten. De offertes zijn geëvalueerd en besproken. De beslissing moet gezamenlijk genomen worden. De minister verwacht geen problemen.

De retributie is gekoppeld aan de prijs van de weerhouden offerte. Dat moet aan elkaar gekoppeld worden omdat het om een retributie gaat en niet om een belasting.

Op de vraag of ook de identificatie van het moederdier wordt geregistreerd antwoordt de minister dat in overleg met het Waalse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest die registratie niet is opgenomen in het bestek. Zelf blijft de minister bij de afweging van de baten tegenover de nadelen, geen onmiddellijk positief effect zien. Enerzijds moeten erkende kwekers nu al worpfiches bijhouden waarop het chipnummer van het ouderdier wordt vermeld. Dat wordt ook gecontroleerd bij nazicht van de kwekerij. Anderzijds wordt men geconfronteerd met het probleem dat voor buitenlandse honden men niet kan opleggen dat de chipnummers van de ouders van een dier gekend moeten zijn. In heel wat andere lidstaten is zelfs simpelweg de identificatie van een dier niet verplicht. Zonder een veralgemeende Europese registratieplicht lijkt het de minister bovendien onmogelijk na te gaan of gegevens van ouderdieren correct zijn. De extra registratie heeft ook een effect qua kostprijs. De minister denkt aldus dat de lusten niet opwegen tegen de lasten. Men bekijkt wel de mogelijkheid van het toevoegen als een extra garantie, maar dit in de wetenschap dat de verplichting rond registratie van ouderdieren in het buitenland niet eens bestaat.

Asielen

De minister wil het Italiaanse protocol voor beoordeling van asielen in de eerste plaats hanteren als een soort van evaluatie-instrument, een hulp bij het benchmarken. De goede wil bij asielen wordt niet altijd gekoppeld aan goede kwaliteit. Men wil daarom een tool aanreiken voor asielmanagement.

Voor een eventuele aanpassing van de erkenningsvoorwaarden wacht de minister het advies van de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn af. Dat staat los van het Italiaanse protocol. De dierenasielen zijn goed vertegenwoordigd in de Raad voor Dierenwelzijn, met name door vijf mensen.

Bij paardenasielen rees de vraag naar een aangewezen kwaliteitsstandaard. Het opstellen van de normen voor paardenasielen wordt meegenomen in de aanpassing van de erkenningsvoorwaarden voor hondenkwekerijen. Dat maakt dat men niet twee keer hetzelfde besluit moet wijzigen. De erkenningsvoorwaarden moeten het dierenwelzijn in de asielen garanderen. Alle paardenasielen moeten er dan ook aan voldoen. Het advies van de federale Raad voor Dierenwelzijn dient als fundament. Het Equilabel kan een bron van inspiratie zijn.

Europees dierenwelzijnsplatform

Welke thema's komen eerst aan bod op het Europees platform? Een tijd geleden heeft de minister samen met de bevoegde ministers van de andere gewesten, en die van Nederland, Duitsland, Denemarken en Zweden er bij de Europese Commissie op aangedrongen om een Europees Dierenwelzijnsplatform op te zetten. Recent ontving men daarop een repliek waarin men stelt ter zake begin 2017 een formele

beslissing te zullen nemen. Uit de briefwisseling blijkt dat de Commissie een zeer breed platform voor ogen heeft met alle lidstaten en allerhande stakeholders. Bij de minister rijst meteen de vrees dat dat niet de meest aangewezen en efficiënte werkwijze zou kunnen zijn. Dat valt dus af te wachten, stelt minister Ben Weyts. Wat er op de agenda zou komen is niet duidelijk. Men is bang dat de ambitie bij de Commissie inzake dierenwelzijn niet al te hoog ligt. Alles zal afhangen van de inspanningen van de deelnemers van het platform.

Castratie van varkens

Met betrekking tot het welzijn van de nutsdieren en het level playing field geeft de minister mee dat dat laatste ingeschreven staat in het regeerakkoord in het hoofdstuk Landbouw. De ambitie om dat level playing field te realiseren is er dus maar het mag niet verlammend werken op alles wat de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement doen. Anders zou het ook niet mogelijk zijn om een kilometerheffing voor vrachtwagens in te voeren omdat dat niet bestaat in andere lidstaten. Het weerhoudt Vlaanderen er dus niet van initiatieven te nemen of een voortrekkersrol te spelen.

Inzake de varkenscastratie geniet een Europees verbod op chirurgische castratie de voorkeur. Tegelijk wordt de lijn van de beleidsnota en de beleidsbrief doorgetrokken en stelt het Vlaamse niveau dat het verder investeert om het engagement van het regeerakkoord waar te maken. Dat houdt een verbod in op chirurgische castratie, confer de Europese verklaring voor alternatieven voor chirurgische castratie van varkens. De vereiste aanpassing van de regelgeving is al voorzien in de regelgevingsagenda. Men laat de ambitie niet los.

In het kader van het ketenoverleg over de chirurgische castratie wordt ook de discussie gevoerd over de nadelen van castratie. De sector ontkent niet dat niet-castreren ook voordelen biedt, maar ziet ook hinderpalen. Men probeert in goed overleg maximaal de knelpunten weg te werken, mede om de sector maximaal te ondersteunen.

In die zin kijkt men ook over het muurtje. De Duitse Dierenwelzijnswet voorziet in een verbod op castratie zonder verdoving vanaf 1 januari 2019. Men bekijkt er ook alternatieven en komt zo ook bij de Vlaamse techniek terecht van de immuno-castratie. Het kwaliteitssysteem dat in Duitsland sterk meespeelt, QS of Qualität und Sicherheit, is als label uitermate belangrijk in de hele levensmiddelen keten. Het oefent een grote invloed uit op wat al dan niet aanvaard wordt. Zij aanvaarden immunogevaccineerde varkens en intacte beren. Dat is van belang, ook voor de detailhandel.

Pelsdieren

Bij de pelsdierenproblematiek wordt gevraagd naar de finaliteit. Uit de beleidsbrief blijkt volgens minister Ben Weyts afdoend dat er gestreefd wordt naar een definitieve stopzetting van de pelsdierenhouderij. De waardebepaling van de pelsdierhouderijen is uitbesteed aan IDEA-Consult. Het blijkt niet simpel. De vergoeding zal afhangen van de waardebepaling en van het gekozen traject, stelt de minister.

Blokstaarten

Wat betreft het blokstaarten vermeldt de minister dat de bestaande Dierenwelzijnswet in een algemeen verbod voorziet op het uitvoeren van ingrepen op dieren tenzij ze zijn opgenomen op de lijst van toegelaten ingrepen of als er een diergeneeskundige noodzaak voor bestaat. Het blokstaarten staat niet in de bedoelde lijst en wordt nog te vaak uitgevoerd onder de noemer van vermeende diergeneeskundige oorzaak. Die uitzondering wordt misbruikt en sommige dieren-

artsen leveren al te gemakkelijk de attesten af. Het is alleen moeilijk zo niet onmogelijk om achteraf de onterechte uitvoering aan te tonen. Daardoor ontsnappen de dierenartsen aan vervolging. Men voorziet in een decretale wijziging om dat probleem aan te pakken en de mazen in het net te dichtten. Een voorstel zou klaar zijn in 2017.

Foie gras

Foie gras is onderwerp van vele vragen. De minister heeft de ambitie om ook daarin Europees een voortrekkersrol op te nemen. Er is een studie aanbesteed om te onderzoeken hoe een kwalitatief hoogstaand product te leveren zonder dwangvoederen. Het is de bedoeling om nieuwe technieken voor te stellen die het mogelijk maken om in heel Europa af te stappen van het dwangvoederen.

Legkippen

Met betrekking tot legkippen luidt de vraag of men wel waakzaam genoeg is inzake de regels voor leghennen. Op landbouwbedrijven en in de slachthuizen doet het FAVV routinecontroles rond dierenwelzijn. Dat gebeurt op basis van checklists die zijn opgesteld door de dienst Dierenwelzijn. Afwijkingen worden doorgegeven aan de inspectiedienst die er dan mee aan de slag kan. Die inspectiedienst kan echter ook zelf controles uitvoeren op landbouwbedrijven. Zo werden in 2015 proactieve controles gehouden in leghennenbedrijven. De concrete toepassing van de respectieve regels wordt dan ook maximaal verzekerd.

Dierentuinen

De minister is van plan om aan alle dierentuinen in verband met het nokillbeleid voor te stellen om in navolging van de consensus met de KMDA een surplusbeleid in te voeren dat maximaal het doden van dieren vermijdt. Het lijkt de minister logisch dat een dierentuin die dierenwelzijn hoog in het vaandel voert, zonder problemen meestapt in het nokillbeleid.

Reptielen

Dat de ontwerpversie van de positieve lijst van reptielen die zou circuleren korter blijkt dan in de buurlanden is normaal aangezien er in de buurlanden geen positieve lijst bestaat. Ook hier vindt de minister dat Vlaanderen zelf moet beslissen over het niveau van dierenwelzijn dat het wil halen.

Roofvogels

Wat betreft roofvogels is gevraagd of de nieuwe voorwaarden afwijken van de bestaande praktijken. Is er regelgeving nodig, vraagt men zich af. De minister bevestigt volmondig. Op dit moment baseert de inspectiedienst zich op de generieke bepaling van artikel 4 van de Dierenwelzijnswet die stelt dat eenieder die dieren houdt of verzorgt moet zorgen voor een aangepaste huisvesting en verzorging. Dat laat nog veel interpretatie toe. Concreet is de interpretatie van de inspectie bij controles dikwijls voorwerp van discussie omdat de eigenaar het er niet mee eens is. Er is derhalve vraag naar meer specifieke regels.

Overlastdieren

Vlaanderen kent ook zogenaamde overlastdieren, zoals everzwijnen en invasieve exoten. De aanpak wordt geregeld in de milieuwetgeving. Dat de beleidsbrief hier niets over stelt is omdat overlast op zich geen onderdeel van de bevoegdheid Dierenwelzijn vormt. Zodra men aan bestrijding van de overlast doet, betreedt men wel dat terrein van het dierenwelzijn.

Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn

Welke werkgroepen zijn er gepland in het kader van de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn? Er zijn werkgroepen aan de slag rond de evaluatie van het kattenplan en de herziening van de erkenningsvoorwaarden voor honden- en kattenkwekerijen, dierenhandelszaken, pensions en asielen. Ook de voorwaarden voor verhandeling van dieren worden onder de loep genomen. Er is ook een werkgroep over de organisatie van de dierenwelzijnsinspecties en één die zich buigt over de opvolging van het advies over dolfijnen in dolfinaria staat gepland.

De minister kan om adviezen vragen, maar op de eigen agenda en kalender van de Raad heeft hij geen vat. Het secretariaat verwacht dat de eerste adviezen beschikbaar zouden moeten zijn in de eerste helft van 2017.

De stroomhalsbanden staan op de agenda van de raad, die dat eveneens in 2017 wil opnemen. Nederland heeft het voornemen geuit om het gebruik van stroomhalsbanden te regelen. Het zou neerkomen op een verbod op "het gebruik van apparatuur waarmee een dier door het gebruik van stroomstoten, elektromagnetische signalen of straling pijn kan worden toegebracht, met uitzondering van elektrische afrastering of omheining die is toegelaten voor het afbakenen en omheinen van een perceel en apparatuur waarvan het gebruik gericht is op het teweegbrengen van gerechtvaardigde verandering in het gedrag van het dier ter voorkoming van gevaar voor mens of dier of aantasting van het welzijn van het dier en de gebruiker van de apparatuur daartoe over voldoende deskundigheid beschikt.". Vraag voor de minister is dan wie deskundig is en hoe dat kan worden afgebakend. Zo is er niks geregeld voor gedragstherapeuten. De minister staat volmondig achter het principe maar vraagt zich af hoe het in de praktijk moet. Hoe toon je deskundigheid aan? Hoe definieer je ze?

Communicatie

Wat de communicatie aangaat, geeft de minister alvast mee dat de thema's voor de dag van de schepen en de studiedag in 2017 nog niet gekend zijn. Men buigt zich erover en probeert ook iets korter op de bal te spelen, door zich niet al vast te pinnen op iets waardoor het moeilijker wordt om in te spelen op de actualiteit.

3.2. Begroting

Inkomsten en uitgaven

Inzake de begroting is gevraagd naar een overzicht van inkomsten en uitgaven van het fonds. De minister geeft hierbij volgend overzicht:

Tot hiertoe is er 429.092,34 EUR binnengekomen in het Fonds:

	Ontvangen
Doorstortingen FOD (verkeerd gestorte erkenningsaanvragen enzovoort)	1.315,45
Registratie honden	313.032,00
Erkeningsaanvragen	14.275,00
Boetes	92.823,69
Terugvorderingen	7.426,20
Rechtsplegingsvergoedingen	220,00
TOTAAL	429.092,34

De effectieve uitgaven bedragen tot hiertoe 141.635,90 EUR:

44.593,90	Campagne rond verantwoord bezit van honden en katten
24.700,00	Opleiding 2015-2016 voor het personeel van dierenasielen
10.890,00	Tussenpersoon onverdoofd slachten
42.110,93	Kosten verbonden aan inspecties en inbeslagname van dieren
19.341,07	Erelonen en onkostenvergoedingen van advocaten
141.635,90	TOTAAL

Daarnaast zijn er nog te verwachten uitgaven voor een bedrag van 190.986 EUR:

7.986,00	Aanpassing van de examenmodule voor slachthuispersoneel
80.000,00	Wetenschappelijk onderzoek
100.000,00	Kosten verbonden aan inspecties en inbeslagname van dieren
3.000,00	Erelonen en onkostenvergoedingen van advocaten
190.986,00	TOTAAL

Terugvordering kosten

Op de vraag of de terugvorderingen van gemaakte kosten nu vlotter verlopen antwoordt de minister dat er voorheen geen terugvorderingen gebeurden. Het systeem heeft men van nul moeten opstarten. De focus is in eerste instantie gelegd op het uitwerken en opzetten van een methode voor het opleggen en opvolgen van administratieve boetes. Eenmaal dat opgezet, kon men van start gaan met het terugvorderen van kosten voor inbeslagname. De eerste terugvorderingen waren in juni 2016 een feit. Er is intussen zowat 7426 euro gerecupereerd. Overtreders staan evenwel niet te springen om te betalen en dus komen er vak juridische stappen aan te pas.

Personeelsuitbreiding Dierenwelzijn

Dat er 614.000 euro extra komt voor personeel binnen Dierenwelzijn terwijl het algemeen personeelskrediet in het Departement LNE tegelijk vermindert met 741.000 euro verklaart de minister door de generieke koppenbesparing die is opgelegd aan de verschillende entiteiten van de Vlaamse overheid en dat treft ook het Departement LNE. Binnen de Vlaamse Regering is wel afgesproken dat wat betreft de Dierenwelzijnsafdeling er wel mag worden afgeweken van de algemene lijn. Dat laat toe 11 personen extra aan te werven. Die discussie lag niet eenvoudig. Men houdt evenwel rekening met het feit dat met de bevoegdheidsoverdracht niet voldoende middelen en mensen zijn meegekomen. Dierenwelzijn ressorteert derhalve niet onder de koppenbesparing.

Studies dierenwelzijn

De minister geeft nog een overzicht van de studies die inzake dierenwelzijn lopen.

Heel wat onderzoeksprojecten worden overgeheveld van het federale niveau. De respectieve afspraken en engagementen moeten gehonoreerd worden. Er lopen er nog vier:

- evaluatie van de effectiviteit, welzijnsaspecten en verbloeding van elektrische verdoving en onverdoofd slachten van braad- en soepkippen;
- toepasbaarheid van cortisol in schubben als biomarker voor chronische stress bij vissen;
- onderzoek naar het welzijn bij transport van pluimvee;
- wetenschappelijk onderzoek naar het welzijn, gedrag en gezondheidstoestand van in België verkochte pups.

Twee andere onderzoeksprojecten worden gesteund door de Vlaamse overheid:

- onderzoek naar behandeling en bestrijding van FIP bij katten;
- in ovo-geslachtsbepaling bij kippen.

De dienst Dierenwelzijn lanceerde recent nog een oproep voor kandidaten voor tien nieuwe projecten. De procedures lopen en voor de meeste zou ze afgelopen zijn nog vóór het einde van 2016:

- onderzoek naar een diervriendelijke methode voor het doden van individueel pluimvee;
- ontwikkelen en organiseren van een opleiding over het welzijn van vleeskippen voor pluimveehouders;
- ontwikkelen van een snelle detectiemethode voor berengeur aan de slachtlijn;
- invloed van verlichting op het welzijn van knaagdieren en konijnen in laboratoria;
- verbeteren van het welzijn van paarden in maneges en pensionstallen;
- optimalisatie van manipulatie en slacht van extensief gehouden runderen;
- ontwikkelen van een opleiding voor personeelsleden die omgaan met proefdieren;
- onderzoek naar alternatieven voor personeelsleden die omgaan met proefdieren;
- onderzoek naar alternatieven voor dwangvoederen van eenden voor de productie van foie gras;
- ontwikkeling van een kattenmanagementsysteem voor Vlaamse steden en gemeenten op basis van een bestaand model;
- oprichten van een platform voor alternatieve methoden voor dierproeven.

4. Discussie

Bart Caron wil nog weten of de Vlaamse Dierentuincommissie een doorslag is van de federale commissie. Wordt het mandaat van de Vlaamse experts binnen dat kader verlengd?

De Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn functioneert autonoom. De planning is opgesteld tot 2018 en het lid is er benieuwd naar. Hij wil de politieke planning erop kunnen afstemmen.

De lokale politiediensten worden tot de eerstelijnscontroleurs gerekend. Er zijn opleidingen voor, in samenwerking met de parketten. In welke mate is het realistisch te denken dat zij dierenwelzijn tot een prioriteit zullen verheffen? Hoe intensief de samenwerking dan ook mag zijn met de politie. Het is een lastige positie om in te nemen op de scheiding van de federale en lokale bevoegdheid en de scheiding van de machten. Hoe verhouden de voormalige federale prioriteiten zich tot de huidige?

Wat betreft de wilde dieren zoals fazanten, konijnen en vossen, vraagt het lid zich af of die geen recht hebben op dierenwelzijn. Welke positie nemen ze in het beleidsdomein in? Zijn ze er voorwerp en worden er ter zake nog acties gepland?

Els Robeyns kan zich niet ontdoen van de indruk dat het regeerakkoord heel duidelijk stelde dat vanaf 1 januari 2018 er een verbod zou komen op het castreren van biggen. Hoe dichterbij de datum komt, des te vager wordt de doelstelling. Een Europees verbod tegen dezelfde tijd verwacht het lid niet. De minister stelt verder te gaan op Vlaams niveau, maar de deadline lijkt veraf.

De waardebepaling van de pelshouderijen is uitbesteed. Tegen wanneer is er zicht op een concreet bedrag om ze uit te kopen. Het lijkt ook niet allemaal zo evident om sluitend te regelen. Is het uitdoofscenario dan van de baan? Of blijft dat pistete B?

Met betrekking tot de proefdieren kondigt de minister aan dat hij een platform wil laten opzetten voor alternatieve methoden en dat op Vlaams niveau. Ook op Belgisch niveau wil men via samenwerking met de andere gewesten een centrum voor alternatieven oprichten. Gebeuren er specifieke controles op het vlak van welzijn van proefdieren in de diverse wetenschappelijke onderzoekscentra. Kunnen daarvan resultaten overgemaakt worden?

Het garantiecertificaat voor honden en katten is niet opgenomen in de beleidsbrief. Minister Ben Weyts kondigde ooit een herziening aan omdat er enerzijds een federale regelgeving is die stelt dat honden en katten tot de consumptiegoederen behoren en zodoende onder de garantiewetgeving van 2 jaar vallen. De meeste verkopers maken zich er echter vanaf met een garantie van 10 dagen. Wat is de stand van zaken? Komt er een herziening en tegen wanneer?

Gweny De Vroe wil nog een timing kennen inzake de foie gras. Haar partij is blij dat Dierenwelzijn een volwaardige bevoegdheid is. Het lid wil te allen prijze dierenleed zien te voorkomen. De minister profileert zich als voortrekker van een project rond een beter en strenger dierenwelzijnsbeleid op Europees niveau. Dat is voor het lid een goede zaak, maar ze vraagt om steeds vat te houden op de concurrentiepositie van de eigen ondernemingen en de economie.

Tinne Rombouts meent dat iedereen bezorgd is over het feit dat pups en honden maximaal dierenwelzijn gegarandeerd moeten kunnen krijgen vooraleer ze in Vlaamse huizen en gezinnen terecht komen. Registratie is moeilijk af te dwingen omdat andere landen er niet op intekenen. Het lid vindt dat inzake het level playing field, wat men zichzelf oplegt ook aan het buitenland/anderen zou moeten kunnen opleggen. Tevens blijkt ook dat voor andere dieren de traceerbaarheid inzake afkomst en dus kennis van de moederdieren zijn kracht heeft bewezen. Als in het kader van de Europese dierenpaspoort vooralsnog niets wordt gevraagd over de moeder- en vaderdieren, is dat dan geen thema bij uitstek om te bespreken op het voorgestelde Europees platform? Lokaal gekweekte dieren bieden nu de beste garantie inzake dierenwelzijn, kan men ook niet argumenteren dat om import gelijk te kunnen behandelen eenzelfde bescherming op Europees niveau nodig is? Hoe ziet de minister dat, kan het Europese paspoort uitgebreid worden met de registratie van moeder- en vaderdieren?

Bij de biggencastratie haalt de minister het ketenoverleg aan. Duitsland zou immunocastratie aanvaarden. De keten aanvaardt dat echter nog niet als het lid het goed begrijpt. De afzetmarkt heeft dus nog bezwaren.

Men kan wel een voortrekkersrol willen en kunnen opnemen, meent het lid, maar het level playing field is als principe te beschouwen ten aanzien van alle economische sectoren. Het lid vindt de vergelijking met de kilometerheffing daarom vreemd. Transport aantrekken lijkt haar geen economische activiteit waarmee Vlaanderen wil concurreren op wereldniveau. Wie in België komt, wordt onderworpen aan dezelfde regel.

Minister *Ben Weyts* legt uit dat de Dierentuincommissie op Vlaams niveau helemaal geen doorslag is van die federale evenknie. Er moet een nieuwe commissie worden opgericht. De markt is niet zo ruim qua expertise, dus allicht botst men op dezelfde mensen.

De planning van de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn is de minister nog niet bekend. Hij weet wel dat de agenda voor 2017 al aardig vol zit.

Inzake handhaving stelt de minister dat Vlaanderen bij de zesde staatshervorming de mogelijkheid kreeg om zelf vervolgingsprioriteiten te bepalen. De minister heeft ervoor gepleit om Dierenwelzijn aan die lijst toe te voegen en dat is gebeurd.

Enerzijds worden de parketten ontlast doordat verschillende inbreuken intussen administratief kunnen afgehandeld worden, waar ze tevoren altijd naar het parket moesten. De stapel werd immers hoger en alles werd opzijgeschoven. Een ander voordeel hierbij is dat deze inkomsten naar het Dierenwelzijnsfonds gaan. Anderzijds worden de zaken die toch nog aan de parketten toekomen, meer au sérieux genomen. Dat resultaat wordt zichtbaar in meer vonnissen, arresten en vervolgingen. De parketten hebben allemaal een magistratuur, specifiek bevoegd voor dierenwelzijn. Bij de politie ervaart men ook een verbetering van de sérieux en de vervolgingen.

Wilde dieren worden niet ondergebracht onder de bevoegdheid Dierenwelzijn, maar wel bij Natuur en Milieu. Alleen de aanpak ervan activeert het raakvlak met Dierenwelzijn.

Wat betreft pelsdieren en het uitdoofscenario lijkt het de minister duidelijk: het moet ophouden te bestaan. Hoe men tot dat punt komt, kan discussie veroorzaken. Om die te stofferen gaf de minister de opdracht aan IDEA-consult met de vraag wat het zou kunnen betekenen en of het juridisch steek kan houden.

De proefdieren en labo's worden in Vlaanderen onaangekondigd gecontroleerd, in een ratio van één op drie.

De garantiecertificaten voor honden zitten mee in de evaluatie van de puppyhandel door de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn.

Het traject voor onderzoek rond foie gras loopt over meerdere jaren. Tussentijds kunnen misschien ook resultaten doorgespeeld worden.

Met betrekking tot de pups is een verkeerd beeld ontstaan voor wat betreft registratie en identificatie. Het Europees paspoort is eigenlijk een veterinaire instrument en moet vaccinatie bewijzen. Het houdt geen verband met traceerbaarheid, identificatie en registratie van pups. De doelstelling is anders. Men is dan ook niet verplicht in de andere lidstaten van de EU om aan identificatieregels of registratie te voldoen inzake ouderdieren.

Bij immunovaccinatie is van belang dat QS voordien al de standaard bepaalde voor afnemers. De grote doorbraak behelst het feit dat dat label nu de immuno-gevacineerde varkens en intacte beren aanvaardt. Vanaf 1 januari 2019 treedt het verbod op onverdoofde castratie in werking voor heel Duitsland.

5. Indicatieve stemming

Het aan de commissie toegewezen gedeelte Dierenwelzijn van de algemene uitgavenbegroting 2017 wordt indicatief aangenomen met 8 stemmen bij 2 onthoudingen.

Tinne ROMBOUTS,
voorzitter

Valerie TAELEMAN
Jelle ENGELBOSCH
Robrecht BOTHUYNE,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

AEEA	afgedankte elektrische en elektronische apparatuur
AGION	Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs
AGNAS	afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur
ANB	Agentschap voor Natuur en Bos
AWVR	algemeen waterverkoopreglement
BBL	Bond Beter Leefmilieu
BELSP0	Belgian Federal Science Policy Office
BEN	bijna-energieneutraal
Benelux	België, Nederland, Luxemburg
BOFAS	Bodemsaneringsfonds voor tankstations
BRV	Beleidsplan Ruimte Vlaanderen
btw	belasting over de toegevoegde waarde
buso	buitengewoon secundair onderwijs
CCU	carbon capture and use
CIW	Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid
CNG	compressed natural gas
CPT	Clean Power for Transport
cv	centrale verwarming
DAEB	dienst van algemeen economisch belang
EBO	energiebeleidsovereenkomst
EPB	energieprestatie en binnenklimaat
EPBD	Energy Performance of Buildings Directive
EPC	energieprestatiecertificaat
EPN	EnergiePrestatie van Niet-residentiële gebouwen
ESCO	Energy Service Company
ESR	Europees Systeem van Nationale en Regionale Rekeningen
ETS	emissions trading scheme
EU	Europese Unie
Eurostat	Statistical office of the European Union
EV	elektrische voertuigen
FAVV	Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen
FEVIA	Federatie Voedingsindustrie
FIP	Feline Infectieuze Peritonitis
FOD	Federale Overheidsdienst
FRGE	Fonds ter Reductie van de Globale Energiekost
gft	groente-, fruit- en tuinafval
GO!	onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap
GRUP	gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan
ICT	informatie- en communicatietechnologie
IHD	instandhoudingsdoelstelling
IOK	Intercommunale Ontwikkelingsmaatschappij voor de Kempen
IVAREM	Intergemeentelijke vereniging voor duurzaam afvalbeheer regio Mechelen
kga	klein gevaarlijk afval
KMDA	Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde van Antwerpen
kmo	kleine of middelgrote onderneming
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
LIFE	L'Instrument Financier pour l'Environnement (van de Europese Unie)
LNE	Leefmilieu, Natuur en Energie (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)
MAP	Mestactieplan
MER	milieueffectrapport
Minaraad	Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen
NI	natuurinrichtingsprojecten
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn

OD	operationele doelstelling
OKAN	onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers / onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers
OVAM	Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
PAS	programmatorische aanpak stikstof
PMV	ParticipatieMaatschappij Vlaanderen
QS	Qualität und Sicherheit
REG	rationeel energiegebruik
RSV	Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen
RUP	ruimtelijk uitvoeringsplan
RURA	ruimterapport
SBZ	speciale beschermingszone
SD	strategische doelstelling
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
UICL	Uitgebreide Interministeriële Conferentie Leefmilieu
VCRO	Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening
VEA	Vlaams Energieagentschap
VIP	Vlaamse Investeringsprojecten
VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
VLABEL	Vlaamse Belastingdienst
VLAREM	Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning
VLAREMA	Vlaams reglement betreffende het duurzaam beheer van materiaal-kringlopen en afvalstoffen
VLM	Vlaamse Landmaatschappij
VMM	Vlaamse Milieumaatschappij
VREG	Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt
VRIND	Vlaamse Regionale Indicatoren
VSGB	Vlaams Strategisch Gebied rond Brussel
VVP	Vereniging van de Vlaamse Provincies
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
vzw	vereniging zonder winstoogmerk
wkk	warmte-krachtkoppeling